MOTERIS

Nr. 4 (21)

SPALIS - GRUODIS, 1960

TURINYS

	Psl.
Kun. dr. Pr. Gaidamavičius — Per penkmečio slenkstį žengiant	1
Leidėjų žodis	3
Leonardas Andriekus — Bernelių Mišios (eilėr.)	3
Iz. Matusevičiūtė — Moterys spaudos darbe	4
Vysk. V. Brizgys — Laukiame moterų ir mergaičių iniciatyvos	5
Kazimiera Juozapavičienė — Kaip buvo atkurta "Moteris"	6
M. Galdikienė — Žodis "Moteriai"	7
Danguolės Sadūnaitės-Sealy ir Marijos Aukštaitės eilėraščiai	7
Emilija Čekienė — Lietuvės katalikės moters misija išeivijoje	8
Kun. dr. J. Matusas — Lietuvė, kaip didžioji kunigaikštienė ir šiaip moteris	11
Vanda Ramunė Kralikauskienė — Žvaigždėtąją naktį	13
Nora Kulpavičienė — Norvegija	15
Danutė Paškevičiūtė — Ko vaikai niekuomet nematys	18
Danutės Paškevičiūtės, Onos Jasienės, S. Šimkutės, Vandos Frankienės, Danutės Mickutės-Mitkienės eilėraščiai	20
A. Zubienė — Pėdsakai, kurių laiko dulkės nebeužneš	21
Vanda Frankienė — Portretas	23
Stasys Jakštas — Džiaugsmo žiburėlis (eilėr.)	24
Dr. A. Liaugminas — Naminio auklėjimo negerovės	25
D. Petrutytė — Kalbos vystymasis	27
Sarajini Naidu — Karalienės varžovė (eilėr.)	28
Pranys Alšėnas — Ar reikia mergaitėms skubintis ištekėti?	28
Moterys plačiame pasaulyje	29
Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos veikla	31
Garbinga sukaktis	34
Br. Pabedinskienė — Šeimininkių kampelis	35
Atsiųsta paminėti	36
Afrikietės moters misija	Viršelio 3 psl.

"MOTERIS" Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 4 (21). Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Redaktorė Izabelė Matusevičiūtė. Administratorė Bronė Pabedinskienė. Viršelį piešė Nora Kulpavičienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ont. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Kaina 75 ct. Prenumerata metams $3.00.

"The Lights" Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Price 75 c.
"MOTERIS" Quarterly Lithuanian Women's Magazine. 1960 Winter's Issue. Printed by

MOTERIS
LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

MADONA KĖDĖJE,
Rafaelis, Pitti galerija, Italijoje.

Per penkmečio slenkstį žengiant

KUN. DR. PR. GAIDAMAVIČIUS

Gyvybei ar kūriniui, kuriam reikia augti bei bręsti, kūdikystė yra lemiamos reikšmės laikotarpis. Jis visų minimas kaip pradžia, telkianti savin naują gyvenimą ir besiruošianti brandiems darbams. Taip yra buvę su visais, taip yra buvę ir su Išganytoju Kristumi. Ir pastarasis turėjo savo kūdikystę bei vaikystę, kuri brandino krikščioniško žmogiškumo artėjimą. Ji buvo nauja pradžia, sudariusi slenkstį naujai epochai, kurią ir šiandieną tebegyvename. Užtat kasmet grįžtame Kristaus kūdikystėn, žvelgiame jon iš 2000 metų nuotolio, reikšdami vis tą pačią nuostabą, meilę ir garbę. Jo gimimo misterija nuolat žavi mus savo neišsemiama gelme ir akina grįžti vėl ir vėl ton pradžion, kurioje apsireiškia būties dieviškumas ir iš kurios patys esame išėję. Suartėdami su įsikūnijusio Kristaus kūdikyste, suartėjame ir su savos būties pradžia, o švęsdami Betlėjaus šventę, minime ir savo lopšio šventę. Tai du neatskiriami dalykai. Kristaus gyvenimas ir žmogaus gyvenimas yra taip artimai ir taip esmingai susiję, kad Kristaus Betlėjuj dalyvauja ir mūsų mažyčiai betlėjai, o Jo Golgotoj ir mūsų golgotos. Esame taip susiję su Kristumi, kad nežiūrint klaidžiojimų, nusikaltimų, bandymų nutolti, aidi mūsų širdyse Jo žingsniai nuo pat Betlėjaus. Kur bebūtume, kur bekeliautume — girdime Kristaus žingsnius aidint visose krikščioniškose sielose. Jie ypač stipriau pasigirsta tyliąją Kalėdų naktį, kai mūsų išblaškytas dėmesys prisiverčia susitelkti ties Kristaus gimimo ženklais, vedančiais į patį Jo asmenį. Tada atgyja mumyse slypėjęs ryšys netik su Kristumi, bet ir su visais artimaisiais. Jis suvirpa nauja gyvybe ir šiapus ir anapus Atlanto, laisvėj ir vergijoj. Tada pajuntame dvasinės jaukumos vilnį, kuri ritasi nuo vienos širdies kiton, iš vieno šeimos židi-

nio į kitą. Taip gimsta Betlėjaus taika, tiesa, ramybė ir meilė.

Kaip kiekvienas kūdikis, taip ir "Moteries" žurnalas turi savo Betlėjų. Su šių metų rudeniu bei Kalėdomis jam sueina penkeri metai. Jo kūdikystė bei vaikystė gimdytojų, globėjų, talkininkų, bendradarbių ir skaitytojų šiuo numeriu spacialiai atžymima. Ant jo gimtadienio stalo dar nedaug žvakių — vos penkios, tačiau jos reiškia didžius kūdikystės rūpesčius. Jie nežinomi skaitytojams, toliau stovintiems nuo jų, tačiau apie žurnalą triūsiantiems jie nebuvo lengvi. Jie betgi šiandieną tampa džiaugsmu, nes jų dėka naujagimis atlaikė kūdikystės krizes ir atsistojo ant tvirtesnių kojų. Savo pradžios niekad jis neužmirš, lygiai kaip ir buvusių rūpesčių, tačiau pagrindinis jo uždavinys — ateitis. Žurnalas, išėjęs iš savojo Betlėjaus, yra neatskiriamai susijęs su Kristaus Betlėjumi, kuris paskelbė Tiesą ir Meilę. Šio uždavinio skelbti ir vykdyti yra išėjęs lietuvių moterų sąjudis, o su juo ir žurnalas "Moteris". Savo pradžią jis gavo gimtojoj Lietuvoj, o šiapus Atlanto jam teko gimti antrą kartą. Kanadon atvykusios katalikės moterys 1949 m. atsteigė savo draugiją, kuri pakankamai sustiprėjusi ėmėsi leisti šį žurnalą. Ir tai ne dėlto, kad padidintų jau esamų žurnalų skaičių, bet kad sukurtų organą, kuriuo prabiltų lietuvė moteris, atsidūrusi naujose sąlygose, ir naujuose uždaviniuose. Sąjūdis juk be tokio organo negali išeiti platumon ir būtų priverstas tūnoti vien siauruose rateliuose. Tiesa, visi lietuvių sąjūdžiai išeivijoj turi savo tikslus bei uždavinius, bet moteris šalia jų visų turi specifinę paskirtį, ir tai gyvybinę, nuo kurios išpildymo priklauso visos mūsų išeivijos ir dalimi visos Lietuvos ateitis. Katalikių moterų sąjūdis su savo žurnalu ir siekia sąmoninti visas lietuves, kad ta gyvybinė paskirtis kritišku mūsų tautos laikotarpiu būtų ir suprasta ir įvykdyta.

Bendrajame išeivijos fronte katalikės moterys, drauge su visomis kitomis, nori užimti poziciją kaip motinos, auklėtojos, mokytojos, visuomenės veikėjos. Kaip matyti iš sąjūdžio veiklos ir žurnalo, katalikės moterys yra pasiryžusios statydinti pirmoj eilėj *šeimos tvirtoves.* Anglai didžiuojasi savo namais, vadindami juos pilimis. Mūsų gi moterys galėtų visai pagrįstai didžiuotis savo statomomis šeimos pilimis. Jos yra apgultos daugybės vietinių įtakų, kurios veržiasi vidun pro visus langus bei įėjimus. Mūsų moterims tenka todėl telkti visas jėgas ir visą galimą sumanumą, kad tos pilys nepradėtų griūti savo pagrinduose. Šitoj pozicijoj ir glūdi lietuvės moters pagrindinė paskirtis — atlaikyti lietuviškąsias pilis — šeimas. Visuomeninėj veikloj gali reikštis ir kiti asmenys, bet šeimoj motinos pavaduoti niekas negali. Katalikės moterys tai gerai mato, ir savo veiklos baze laiko šeimą, iš kurios gali spinduliuoti ir į kitas sritis. O to spinduliavimo reikia, nes, viena, visuomeninis gyvenimas reikalingas moters, mokančios įnešti širdies, antra, uždara šeimos pilis gali tapti kalėjimu. Užtat katalikės moterys, ypač pajėgiosios, neturėtų ribotis vien virtuve ar savo kiemu. Jų laukia plačioji visuomenė, spauda, organizacijos, mokyklos, parapijos. Šios rūšies veikla yra šeiminės pilies tęsinys, kur gali būti skleidžiama Tiesa ir Meilė. Čia atsiveria platūs barai, pvz.: labdarai — medžiaginei ir moralinei pagalbai. Moters jautrumas gali būti reikalingas ypač ten, kur įsigali santykių aštrumas bei statumas, o jos paslaugumas — ten, kur reikia gelbstinčios bei guodžiančios rankos. Moralinis moters tvirtumas yra tas visuomenės ramstis, kuris palaiko ir visos mūsų visuomenės moralinį gyvenimą. Kur toną duoda moralės bei religijos paisanti moteris, vyrauja krikščioniška nuotaika ir atsidavimas savajai paskirčiai. Išsilaikyti moralinėj augštumoj bei kelti jos lygį kituose asmenyse, yra vienas išeivijos moters pagrindinių uždavinių.

Visa tai rūpi katalikių moterų sąjūdžiui ir "Moteries" žurnalui. Palinkėkime pastarajam, žengiančiam per penkmečio slenkstį, rasti pakankamai jėgų ir talkos savo uždaviniams vykdyti Tiesoj bei Meilėj, užgimusioj Palestinos Betlėjuj.

Dabartinė Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos Centro Valdyba. Sėdi iš kairės: E. Butkevičienė, A. Sungailienė pirm., St. Petraitienė. Stovi iš kairės: D. Keršienė ir D. Bražienė.

LEIDĖJŲ ŽODIS

Šių metų rudenį sueina lygiai penkeri metai, kaip Kanadoje pasirodė pirmasis "Moters" žurnalo numeris.

Metai, tiesa, yra labai jauni, tačiau jie yra svarbūs ir reikšmingi. Žurnalo leidėjai – Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija džiaugiasi, kad žurnalas atlaikė pirmuosius sunkumus, nedateklius, kad jis auga ir stiprėja, ir nori su visais tuo savo džiaugsmu pasidalinti.

Jo pradžia, kaip ir kiekviena kita pradžia, buvo sunki. Nebuvo jokių fondų, turtingų mecenatų, nei stambių pinigų sumų. Buvo tik būrelis šviesiai galvojančių moterų, kurios suprato, kad pribrendo reikalas duoti lietuvėms moterims kultūringą žurnalą ir nepabijojo atsakomybės bei sunkumų, kurie yra susiję su šiuo darbu.

Pats faktas, kad žurnalą leidžia Kat. Mot. Dr-ja rodo, kad jis turi sveikus ir tvirtus pagrindus. Žmonės keičiasi, jų nusistatymas ir nuotaikos dar greičiau keičiasi, tačiau Draugijos principų negali sužaloti nei pačių žmonių, nei jų nuomonių pasikeitimai, nes jie yra atlaikę jau 50 audringų metų mėginimą.

Leidėjų noras yra padaryti šį žurnalą įdomiu ir mielu viso pasaulio vyresnės ir jaunosios kartos lietuvėms moterims, visai nesigilinant, ar jos priklauso Draugijai ar ne. Jis kelia ir nagrinėja visoms moterims rūpimus klausimus, problemas, padeda prisitaikyti prie naujų sąlygų ir išlaikyti mumyse viską vertingo ir gražaus, ką atsivežėm iš savo tėvynės.

"Moteris" didelis įnašas į mūsų kultūrinį gyvenimą, tačiau ji negalėtų egzistuoti, jeigu nebūtų pasišventusių žmonių, kurie aukoja darbą, laiką ir jėgas be jokio atlyginimo.

Peržvelgiant pirmąjį penkmetį, aiškėja eilė asmenų, kurie yra verti ypatingos padėkos ir paminėjimo. Jų tarpe pirmoji "Moters" redaktorė Stasė Prapuolenytė - Bunker ir administratorė Kazė Juozapavičienė; dr. Aldona Užupienė ir Ona Jonaitienė - Moterų Draugijos kūrimo iniciatorės Toronte; tuometinė Centro Valdyba ant kurios pečių gulėjo pirmieji žurnalo žingsniai su dr. Vitalija Giriūniene priešakyje; Zuzana Daugvainienė – sekančios Centro Valdybos pirmininkė, atidavusi žurnalui daugybę darbo ir rūpesčio valandų; dailininkė Nora Kulpavičienė – piešianti viršelį ir besirūpinanti jo menine priežiūra nuo pat leidimo pradžios; dabartinė redaktorė Izabelė Matusevičiūtė ir ilgametė, kruopšti administratorė – Bronė Pabedinskienė.

Leidėjos dėkoja visiems K. L. Kat. Mot. Dr-jos skyriams ir jų valdyboms, kad, turėdamos daugybę darbų ir uždavinių savo programoje, "Moters" rėmimą laiko vienu iš pirmųjų.

Ypatingai širdinga padėka visoms žurnalo bendradarbėms, platintojoms ir rėmėjoms už straipsnius, moralinę pagalba, pinigines aukas, o skaitytojoms už dėmesį ir šiltus atsiliepimus.

Mes kviečiame ir toliau visus prie jo išlaikymo ir pagerinimo prisidėti, o Augsčiausias mums atlygins, leisdamas pasidžiaugti šio didelio ir svarbaus darbo vaisiais.

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Dr-jos Centro Valdyba.

LEONARDAS ANDRIEKUS

Bernelių Mišios

Skamba žingsniai
Ant ledo,
Ant sniego —
Į Bernelių mišias Tu šauki.
Ne Betliejaus žvaigždė — meilė veda,
Ne žvaigždė mus prikėlė iš miego.

Skamba žingsniai
Ant ledo,
Ant sniego,
Skamba žemė jauki
Mūsų žingsniais,
Angelų giesmėmis
Ir žvaigždėm, lyg sidabro varpeliais.

Žinom patys
Tą kelią
Per lauką —
Stebuklinga žvaigždė nespindės.
Prakarte rasim Jėzų vaikelį,
Prakarte, Išganytojau, lauki.

Žinom patys
Tą kelią
Per lauką —
Mums nereikia žvaigždės
Keliui rodyt
Užsnigtom lygumom,
Užpustytais kalneliais, pakalnėm.

Ten karaliai
Gal klaidžios
Po tyrus,
Čia varguoliui švies kelią naktis.
Lydi mus tavo akys atlaidžios,
Šildo mus apšarmojusios girios.

Ten karaliai
Gal klaidžios
Po tyrus
Ir žvaigždės nematys
Šventą naktį,
Nors jieškos danguje,
Savo balzganas galvas iškėlę.

Mes gi matom,
Kaip skliautą
Išpuošei
Milijonais šviesiausių žvaigždžių,
Ir taip lengva šią naktį keliauti —
Lengva sielai pleventi, lyg tošei . . .

Mes gi matom,
Kaip skliautą
Išpuošei,
Pro šarmotus medžius
Savo girių —
Pro Betliejaus nakties
Angelų ir snieguolių baltumą.

Iš eilėraščių rinkinio "Saulė Kryžiuose", Brooklynas, 1960 m.

MOTERYS SPAUDOS DARBE

IZ. MATUSEVIČIŪTĖ

Lietuvės moterys spaudos darbe pradėjo reikštis palyginti gana vėlai — tik nuo "Aušros" loikų. Iki "Aušros" lietuvių literatėra buvo daugiau tikybinio bei moralinio ar visuomeninio pobūdžio.

Nuo 19 amž. antros pusės, kada moterims atsidarė mokyklų bei universitetų durys, jos kartu su vyrais ir pradeda reikštis spaudos darbe.

Jau draudžiamojo amžiaus laikotarpyje (1864 - - 1904) pasireiškia moterys beletristės ir poetės: Eglė - Šliupienė, Didžiulienė, Sofija Kymantaitė - Čiurlionienė, Julija Žemaitė, Lazdynų Peelėda - S. Pšybiliauskienė ir Marija Lastauskienė. Kiek jaunesnių laikų yra poetė Tyrų Duktė, Marija Pečkauskaitė, Petkevičiūtė Bitė ir daug kittų.

Tos visos moterys rašytojos bei poetės kėlė tautos jausmus, gynė kalbos reikalus ir skatino moteris mokytis.

Tauta išsijudino ir susiorganizavo. Kūrėsi draugijos ir klubai, kurie rūpinosi jaunimo švietimu bei auklėjimu. Daug naujų talentų buvo išauklėta lietuvių tautai.

Turttingiausias kūrybiniu atžvilgiu moterų rašytojų pasireiškimo laikotarpis buvo Nepriklausomybės metai. Jau šimtai naujų talentų mėgino savo plunksną. Moterys turėjo ir savo periodinę spaudą. Buvo leidžiami žurnalai — "Moteris" nuo 1911 m. ir "Naujoji Vaidilutė" nuo 1921 m. Pastrąjį įkūrė prof. dr. Dovydaitis, kuris buvo skiriamas jau akademikėms.

Moterų rašytojų vardai jau eina greta su vyrų literatūriniuose almanachuose bei literatūriniuose žurnaluose. Moterys gauna ir literatūros premijas, ne vien laisvoje Lietuvoje, bet ir išeivijoje.

Tautos pavergimo ir kančių metai laukia gabios plunksnos įamžinti mūsų kovas ir literatūroje.

Išsisklaidžius po platųjį pasaulį, po antros bolševikų okupacijos ir nustojus savo žemės ir lietuviškos aplinkos, lietuvė moteris atsidūrė prie labai sunkaus klausimo, kaip išauklėti jaunąją kartą lietuvišką. Jei literatūriniai kūriniai kuriami svetima kalba, jie iš bendro tautos lobyno iškrenta. Turime daug pavyzdžių savoje literatūroje.

Moterų spauda — periodinis žurnalas "Moteris" turi suvaidinti mūsų tautos išlikime didžiulį vaidmenį. Ji pasiliko vienintėlis ryšys, kuris sujungia viso pasaulio moteris kūrėjas su šeimomis. Jei iš moterų lietuvių bus atimtas ir šis mažas jų dvasinio gyvenimo švyturys — daug talentų, daug gražių sielų švies kitoms tautoms ir jas turtins.

Kaip kiekvienoje lietuvių šeimoje priespaudos laikais buvo maldaknygė gimtąja kalba, šv. Kazimiero paveikslas ir Aušros Vartų Maloningoji Motina, taip ir šiandien kiekvienuose lietuvių namuose turi lankytis "Moteris". Šis žurnalas saugoja šventąją prabočių ugnį, išsineštą iš lietuviškų židinių. Obalsis "Tiesa ir Meilė" tepakelia moters skaisčią sielą iš kasdienybės vargų, tėvynės ilgesio, o ne kartą ir nusiminimo į augštesnį dvasinį pasaulį.

Švelniai moters sielai atsiveria dvasinės didybės horizontai ir svaigus kūrybinis pasaulis. Tik savo viduje moraliai didi ir kultūriniai turtinga lietuvė moteris neišsižadės savo tėvų kalbos bei jų tradicijų. Ji mielai jungsis į tautos laisvinimo darbą, pati nešdama aplinkai taiką ir šilumą.

Šių kuklių sukaktuvių proga didžiausia padėka tenka moterims rašytojoms, poetėms, dailininkėms, visuomenininkėms, mokslininkėms bei visoms korespondentėms, kurios savo raštais praturtino, išgražino ir sukūrė "Moterį" patrauklios išvaizdos ir įdomaus bei aktualaus turinio.

Jei "Moters' redakcijai pavyktų pritraukti visus moterų talentus išeivijoje, besireiškiančius literatūroje, mene ir moksle, mūsų žurnalas iškoptų į meno augštumas ir be paraginimų bei prašymų būtų visų moterų skaitomas ir remiamas.

Izabelė Matusevičiūtė, "Moters" redaktorė,

gimė gausioje šeimoje, iš eilės 10-tas vaikas, Geisteriškių kaime, Bartninkų vals., Vilkaviškio aps. Baigusi Geisteriškių kaimo pradžios mokyklą, 1919 įstojo į Kybartų "Žiburio" gimnaziją, kurią baigė pirmąja 1927 m. ir tais pačiais metais įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą Kaune, pasiimdama pagrindine studijų šaka lituanistiką, šalutinėmis — germanistiką ir pedagogiką bei psichologiją. Un-to diplomą gavo 1933 m. jau mokytojaudama Lazdijų "Žiburio" gimnazijoje. Čia dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą žemesnėse klasėse. Nuo 1834 m. persikėlė į Kybartų Valstybinę Komercinę gimnaziją, kur dėstė tuos pačius dalykus. 1937 m. išvyko pagilinti lingvistinių studijų į Slavistikos institutą Berlyne, kur gilino žinias lietuvių literatūroje bei slavistikoje.

Baigdama Vytauto D. un-tą diplominį darbą parašė savo "Kapsų tarmę" ir Lietuvos Kalbos Žodynui surinko daug savo tarmės žodžių. Per visą savo mokytojavimo laiką su-

LAUKIAME MOTERŲ IR MERGAIČIŲ INICIATYVOS

† VYSK. V. BRIZGYS

Mūsų tautos ir tėvynės nelaimėje džiaugiamės, kad 16-tos Vasario proga ar kitais atvejais pasaulyje plačiau paminimas Lietuvos vardas. Dėkojame net tiems, kurie ir mažesnėmis progomis pamini Lietuvos vardą. Tais atvejais mes pajuntame, kad pasaulis laiko Lietuvą dar gyva, nesirengia jos laidoti, o laukia jos vėl grįžtant aktyviam dalyvavimui laisvų tautų gyvenime. Yra keletas tarptautinių forumų lig šiol ištikimų Lietuvai. Juos vertinkime, branginkime, naudokime. Vienu iš jų yra Tarptautinė Katalikių Moterų ir Mergaičių Sąjunga. Šios organizacijos reikšmę bendrai pasaulio reikalų arenoje ir mūsų Lietuvos ateičiai dera labai augštai vertinti. Jau dabar ta Sąjunga apima daug milijonų pačių aktyviausių įvairių tautų moterų. Net ir laisvos tautos stengiasi išlaikyti ten savo vardą tinkamoje augštumoje. Lietuvių Katalikių Moterų ir Mergaičių Sąjungos šioje tarptautinėje Sąjungoje yra nariu dar iš Lietuvos nepriklausomybės laikų. Kaip tarptautinėje katalikų intelektualų ir studentų sąjungoje "PAX ROMANA" mūsų ateitininkams, taip ir Tarptautinėje Katalikių Moterų ir Mergaičių Sąjungoje lietuvėms nebuvo ypatingų kliūčių išlaikyti savo narystę.

Už tai lietuvės moterys turi būti dėkingos eilei įtakingų kitų tautų moterų. Šiuo metu lietuvė Ponia Venckuvienė, gyvenanti Paryžiuje, yra tos Sąjungos Centro Valdybos narė. Tiesa, toje Sąjungoje kaikurios kitos tremtinių katalikių moterų grupės pasireiškia tvirčiau už lietuves. Kaip pavyzdį galima paminėti Ukrainietes. Šios kiekvienais metais Centro Valdybos veiklą paremia žymia auka. Mūsų gi atstovėms nelengvai vyksta surinkti ir įmokėti šiuo metu į kelias dešimtis dolerių suredukuotą nario metinį mokestį.

Tikėkimės, kad mūsų katalikės moterys ir mergaitės nepraleis neišnaudoję vieno svarbaus netolimo momento. Už pusės metų — balandžio paskutinę savaitę 1961 m. Romoje įvyks Tarptautinis Katalikių Moterų ir Mergaičių Sąjungos kongresas. Linkime, tikimės ir raginame, kad lietuvės organizuotos ir neorganizuotos ta proga atliktų savo pareigą. Mūsų vyrai lig šiol tiek politiniuos tiek kultūriniuos tarptautiniuose forumuose nepeiktinai atstovauja Lietuvą. Nebūtų kuo pateisinti, jeigu mūsų moterys ir mergaitės neatliktų toje srityje savos misijos.

Kalbant apie būsimąjį Kongresą, lietuvių kvalifikuotų moterų ir mergaičių skaičius turėtų būti pakankamai didelis, kad būtų kam aktyviai dalyvauti ne tik plenumo, o ir atskirų sekcijų sesijose. Pasisekimą užtikrinti būtų pareiga prisidėti kiekvienai lietuvei moteriai ir mergaitei. Prisidėti galima dviem būdais. Vienas — skaitlingai dalyvauti Kongrese. Antras — auka šiam reikalui. Piniginė auka bus reikalinga net keliems būtiniems tikslams: paremti tas Europoje ir kitur gyvenančias moteris ir mergaites, kurių dalyvavimas Kongrese būtų naudingas, kurios norėtų dalyvauti, bet nėra pakankamai pasiturinčios tai padaryti vien savo lėšomis. Pats dalyvavimas Kongrese, audijencija pas Šventąjį Tėvą ir kt. pareikalaus ir kitokių išlaidų. Jau keliais atvejais Romoje, 1952 m. Barcelonoje, 1955 m. Rio de Janeiro, šiemet Muenchene lietuviai sugebėjo sumaniai ir kitiems neužgauliai tiek pasireikšti, kad jų dalyvavimą visi pastebėjo ir palankiai įvertino. Kas bus lietuvių grupės organizatorės, duos ir sugestijų, kaip lietuvės turėtų ir galėtų pasireikšti minimam Kongrese Romoje. Mes gi galime tik palinkėti, kad mūsų moterys pasistengtų ir visuomenė jų pastangas paremtų.

Einant prie reikalo praktišku keliu, būtų pravartu ir jau laikas kiekvienoje didesnėje lietuvių kolonijoje suorganizuoti nedidelį iniciatyvos komitetą.

---

rinko daug Lazdijų bei Vilkaviškio aps. dainų bei pasakų kartu su savo mokiniais.

Savo dizertacijai temą pasirinko Mozerkos Slavačinskio dar lietuvių literatūroje nežinomą 1646 m. giesmyną, išleistą Jėzuitų Akademijos Vilniuje.

Tuo tikslu du kartu vyko į Lenkiją ir Vilnių, 1938 ir 1939 m. vasarą į Tarnavą. Dėl karo studijos buvo nutrauktos, o tą giesmyną po karo paskelbė Vilniuje J. Lebedys, išleido Lietuvos Taryb. Knygų Leidykla Vilniuje 1958 m.

Nuo pat moksleivės laikų priklausė ateitininkų organizacijai. Universiteto studijų metais buvo Ateitininkų Meno Draugijoje "Šatrijoje". Nuo moksleivės ir studijų metų skaitė daug paskaitų moksleiviams bei moterims. Gilinosi ir kurį laiką lankė Glinskio dramos studiją.

Karo metu dirbo IV-je Kauno gimnazijoje, dėstydama lietuvių kalbą ir literatūrą iki 1941 m. Paskui buvo perkelta į Vilnių ir I-mos bolševikų okupacijos metu atleista iš mokytojos pareigų. Vokiečių okupacijos metu nuo 1941 m. dirbo Lietuvių Kalbos Žodyno redakcijoje, kol dėl karo veiksmų ir nuo bolševikų atsidūrė Vokietijoje. Dirbo Eichstaetto tremtinių gimnazijoje ir vėl gilino lingvistines studijas nuo 1947-49 m. Goettingeno un-te. Domėjosi dailiuoju kalbėjimu, tuo tikslus 1938 m. mokėsi eksperimentalinės fonetikos Hamburgo universitete Fonetikos institute.

Nuo 1949 m. atvyko į Kanadą ir reiškėsi šakotoje tremtinių švietimo ir bendruomenės darbe. Nuo 1950 m. Kanados Lietuvių Vyriausios Švietimo komisijos narys, Pabaltijo Moterų sekcijos valdybos narys, 1951-1955 m. Nuo 1954-58 m. Kanados Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondo pirmininkė. Jai vadovaujant buvo paskelbta jaunimo literatūrinė premija, ir dvi moksleivių premijos, kurios praėjo su dideliu pasisekimu.

Nuo 1953 m. Kanados Liet. Bendruomenės Krašto Tarybos atstovė, nuo 1955 m. Toronto Apylinkės Seimelio narė. 1958 m. Tautos Fondo Atstovybės Kanadoje narė. 1955 m. Toronto apylinkės Kultūros Fondo įgaliotinė. Nuo 1952 m. Vaikų Darželio Rėmėjų valdybos narė prie seserų kotryniečių ir vėliau Marijos Nekalto Prasidėjimo seserų kongregacijos.

1953-56 m. Toronto lituanistinių kursų vedėja, kuriuos baigė 36 kursantai ir dirbo 12 lektorių. Yra suorganizavusi tris Mokytojų dienas Kanadoje ir skaičiusi daugelį paskaitų Toronte, Hamilton,e St. Catharinėje ir kitur. Įvairiomis progomis yra kalbėjusi per radiją "Tėvynės prisiminimų" valandėlėje.

"Moters" redagavimą perėmė 1957 m. rugsėjo mėn. ir tas pareigas eina iki šio laiko.

KAIP BUVO ATKURTA "MOTERIS"

KAZIMIERA JUOZAPAVIČIENĖ

Mintį moterims leisti žurnalą iškėlė Stasė Prapuolenytė, kuri tuo metu redagavo Moterims skyrių "Tėviškės Žiburiuose". 1954 m. rudenį ji atsiuntė laišką Centro Valdybai, išdėstydama savo planus. Aš tai minčiai pritariau, bet prisiminus, kiek vargo turėjome su išplatinimu "Mūsų Kelių", žiūrėjau kiek rezervuotai.

Tuo reikalu tarėmės, kalbėjomės su kitomis moterimis. Kaip tik tuo metu lankėsi sesuo Augusta - Apolonija Sereikytė, dabartinė Nekalto Prasidėjimo seserų kongregacijos vyresnioji. Nė kiek nelaukus, nuėjau pas ją.

Sesuo Augusta labai maloniai sutiko, duodama daug vertingų patarimų bei paskatinimų ir iš savo pusės pažadėjo paramą. Dar pakartotinai pasikalbėjus su Stase Prapuolenyte ir su dr. Vitalija Giriūniene, pradėta rimtai galvoti, gal tikriau svajoti apie gražų moterų žurnalo išleidimą.

1955 m. pavasarį turėjo įvykti Kanados Katalikių Moterų Dr-jos atstovių suvažiavimas. Jis buvo numatytas sukviesti Montrealyje ir dėl tam tikrų priežasčių ir Centro Valdyba buvo planuojama sudaryti irgi Montrealyje. Suvažiavime daryti pranešimą moterų spaudos reikalu pakviesta Stasė Prapuolenytė. Suvažiavime be skyrių atstovių dalyvavo ir vyresnių visuomenininkių: sesuo Augusta - Sereikytė, Magdalena Galdikienė, dr. Agota Šidlauskaitė.

St. Prapuolenytei padarius pranešimą, daugumos suvažiavimo dalyvių rastas pritarimas.

Naujo žurnalo redaktore pakviesta daugumos atstovių pageidavimu Stasė Prapuolenytė, o administratore pasiūlyta Kazimiera Juozapavičienė. Nauja Centro Valdybos pirmininke išrinkta dr. Vitalija Giriūnienė.

Nuo to laiko St. Prapuolenytė parodė didelį sumanumą, rūpestingumą bei darbštumą. Pirmieji žingsniai buvo nelengvi. Iškilo žurnalo leidimo lėšų klausimas. Iš daugelio šviesuomenės vadovaujančių asmenų tas reikalas sutiktas su ironija ir abejojimu tokio žurnalo reikalingumu, ypač iš vyriškosios pusės.

Šiai pirmajai inicijatyvai nereiktų laukti pastangų iš PLK Moterų Centro, nes kol iš ten inicijatyva pasieks periferijas, bus jau seniai pervėlu. Kuriom šis reikalas prie širdies, inicijatorės iš atskirų vietų turėtų kreiptis į PLK Moterų Valdybą New York ar į Ponią Venckuvienę Paryžiuje (Kuri šiuo metu taip pat yra Amerikoje). Reikia tikėtis, kad mūsų moterys laiku gaus tinkamų informacijų ir planų, kaip lietuvės mano pasireikšti būsimam Kongrese. Lauksime iš mūsų moterų ir mergaičių inicijatyvos, pasiryžę visi jų pastangas paremti.

Bronė Pabedinskienė, dabartinė "Moters" administratorė

Redaktorė St. Prapuolenytė veržėsi pirmyn su atkaklumu. Tuo reikalu susisiekta su Amerikoje, Australijoje, Anglijoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje gyvenančiomis moterimis. Rašyta daug laiškų. Centro Valdyba kreipėsi savo raštais, redakcija ir administracija kartu ir atskirai.

Spausdinti žurnalą galutinai pasirinkta "Žiburių" spaustuvė Toronte. Pirmąjį viršelį ir vinjetes piešė dailininkė H. J. Žmuidzinienė. Ir taip 1955 m. rudenį, prieš Kalėdas pasirodė pirmas "Moters" numeris, atkurtas išeivijoje Kanados žemėje.

Džiaugėmės, net netikėjome, kad jau turime atkurtos "Moters" žurnalą. Buvo labai džiugu, kad Eks. Vysk. V. Brizgys ir prel. M. Krupavičius rėmė mūsų žurnalo pasirodymą.

Žurnalo platinimas buvo labai sekmingas. Nr. 1 net pritrūkome. Kokia didelė padėka priklauso toms pirmosioms rėmėjoms ir darbščioms platintojoms, kaip seseriai Augustai - Sereikytei, Putname, Jadvygai Damušienei, tada gyvenusiai Clevelande, V. Kundrotienei Detroite, dr. Nijolei Bražėnaitei New Yorke, A. Prunskytei, Alicijai Rugytei ir Onai Daugirdienei - Chicagoje, Br. Pabedinskienei, Dalindienei ir Šapokienei - Toronte; V. Vaitkūnienei - Australijoje ir dar daugeliui kitų darbščių padėjėjų, kurias sunku ir išvardinti.

Man teko dirbti admistracijoje labai trumpai. Jau 1955 m. gale teko pasitraukti dėl savo šeimyninių pareigų. Administravimą, prašoma Centro Valdybos, perėmė Br. Pabedinskienė.

Sveikinu "Moters" redakciją ir administraciją. Linkiu joms geriausios sekmės, sveikatos ir energijos tęsti sunkų, bet brangų mums visoms moterims darbą. Tegyvuoja jaunutė ir drąsi "Moteris".

Danguolė Sadūnaitė - Sealy

PABUSK!

Širdies paukšte,
Ko slapstaisi
Vaikystės mėlynuos šešėliuos?
Tavo gyvasties medis
Pačiame žydėjime —
Saulės spalvų
Žaidesį,
Giedrios sulos
Srovenime.
— — — — — — — — —
Ko būkštaudama,
Bailiai —
Tankiais sparnų mostais
Mušies į Amžinybės Sodą?
Pabusk!
Diena dreba nuostabiu
Kvepėjimu.

GEGUTĖS KUKAVIMAS

Srovenančioj ryto versmėj —
Sidabru perdrėskia
Atminties skiauteles
Griaudžia styga
Prikeldamas
Gegužės pievų kvepėjimą,
Seklyčios dunksančią vėsą,
Ir pro gilius sijono klostus
Atvirpantį ir stebėtą
Rožinio giedojimą. — — — —

SAULE — AMŽINASTIES

Palietei mane.
Nykia šviesa
Nutvieksdama
Minties aky nešiotą
Rytmečio kvapumą,
Magnolijų spalvom
Suvirpanti —
Ir pakeldama
O, Esančion, nekintamon
Ekstazėn —
Kur nuovargis ir džiaugsmas
Susivienija —
Ir Meilė atpildą
Atranda saikų.

TEKA MARIOS, SIŪRUOJA BE VĖJO

O tu?
Vai niekad manęs nemylėjai.
— — — — — — — — — — —
Patylom merkiasi diena,
Žegnojas ilgesio ranka —
Gelsvoj kopų tyloj,
Paukščio graudžioj dainoj —
Verkiančiam meldų šlamesy
Ko ateini, suoki many?

ŽODIS "MOTERIAI"

M. GALDIKIENĖ

Man labai malonu pasveikinti "Moterį" su jos mažomis sukaktuvėmis. Penkeri metai gyvenimo, tai nedidelis laikotarpis, bet mūsų spaudoje visdėlto vertas dėmesio. Buvo tokių leidinių, kurie, pasirodžius vienam kitam numeriui, dingo tartum nebuvę.

Kanados lietuvės katalikės rimtai pasiryžo leisti laikraštį ir savo pasiryžimą ištesėjo. Turiu vilties, kad "Moteris" vis tobulėdama žengs į ateitį.

Moters" vienas vyriausių uždavinių tai vadovaut lietuvei išeivei, nagrinėjant svarbius klausimus moterims ir mūsų tautai ir paskatinti bei pamokyti būti geromis savo tautos dukromis.

Laikraštis be žinių, tai kaip duona be druskos. Žinias tiekiant nereikėtų apsiriboti vienos ar kitos moterų organizacijos veikla, bet paimti platesniu mastu, nevengiant svarbesnių įvykių iš pasaulio moterų gyvenimo. Nekartą tai gali būt mums geru pavyzdžiu naudingą darbą atlikti.

"Moteris" galėtų išugdyti moterų tarpe jeigu jau ne rašytojų, tai bent žurnalisčių. Žinoma, dideli talentai ir patys iškils aikštėn, bet moteris dažnai sulaiko kuklumas nuo bandymų išeiti į viešumą t. y. parašyti į laikraštį.

Man redaguojant "Moterį" Lietuvoje teko susidurti su ta moteriška nedrąsa ir tik primygtinu paraginimu ir padrąsinimu buvo laimėta spaudai gabių bendradarbių.

Įdomiu turiniu ir savo gražia išvaizda "Moteris" gali labai jaukiai jaustis kitų tautų moterų leidinių tarpe, o jos leidėjos didžiuotis savo kilniu kultūros darbu.

Marija Aukštaitė

SUTEMOS

Sutemos kaip našlė juoduose šyduose
Atėjo per miglą ilguos, plačiuos rūbuos . . .
Raselių pripylė gėlelių induose,
Apgaubė pasaulį ir mielą ir grubų . . .
Ir brenda vis brenda plačiuose baruose,
Ligi visą žemę aksomais apjuosia.
————
Aksomuose švyti namų žiburėliai.
Aksomuose tūno kalnų piramidės.
Švelniais kuokštais plūko šilkų debesėliai,
Ir mėnuo pro kalną iriasi išklydęs . . .
Iš žvaigždžių vainikas gražus susipynė —
Jis žėri virš kryžių, virš mielos Tėvynės.
————
Sutemos suglamžė savo šilko rūbą,
Prisiglaudė veidu žemės išbučiuoti . . .
Nustebę žiogeliai taiso savo smuikus,
Renkasi paukšteliai himnais adoruoti . . .
Sutemoms iš meilės ašara sužibo —
Jos gražia aušrine rytuose pakibo.

LIETUVĖS KATALIKĖS MOTERS MISIJA IŠEIVIJOJE

EMILIJA ČEKIENĖ

KONKURSINIS STRAIPSNIS,
GAVĘS HAMILTONO ATEITININKŲ KUOPOS
PENKIASDEŠIMT DOLERIŲ PREMIJĄ

Visos tavo maldos, visos tavo jėgos,
pastangos ir aukos
tebūnie tavo Tėvynės labui!

Iš "Lietuvės pareigos tremtyje",
Muencheno lietuvių moterų komiteto leidinys.

Visame pasaulyje tiesioginė ir didžioji moters pareiga yra šeima. Tik dažnai užmirštama, kad ir šeima nėra tokia primityvi socialinė institucija, todėl ją išlaikyti reikia pilnutinio toms pareigoms moters pasiruošimo.

Šios garbingos ir didžiai svarbios šeimos pareigos neaplenkia ir lietuvės katalikės moters išeivijoje.

"Namų židinys yra žmonėms skirta pati saugiausia gyvenimo atrama. Šeimoje žmonės gyvena, kad galėtų veikti pasaulio platybėse. Kas namus praranda, praranda ir savo dvasios pusiausvyrą . . ." ("Darbininkas", 1957. 1. 10.).

Kad mes tos saugiausios gyvenimo atramos — namų židinio neprarastume, kad šeima jame galėtų kurti ir veikti, lietuvės moters pirmoji paskirtis yra sudaryti jai malonias sąlygas, suteikti namams švelnumo, jaukumo, kantrumo ir geros nuotaikos.

Lietuvė katalikė moteris jau iš prigimties yra skirta gyventi ne vien sau, ką aiškiai nusako jos religinis įsitikinimas ir pareigos šeimai, kurioje ji yra tartum ašis, apie kurią sukasi visas šeimos gyvenimas ir namų ūkis, vaikų auklėjimas ir lietuvybės išlaikymas išeivijoje.

Ji atlieka, rodos, taip nereikšmingus kasdieninius darbus, kurių vyrai visai nepastebi, o vokiečių psichologas Hellpachas įrodinėja, kad jų galvoje net ir netelpa iš karto tiek daug įvairių planų ir rūpestėlių, kiek moters, kuri grįžus iš darbo skuba gaminti pietus, rūpinasi, kokius sumuštinius rytoj šeimai patieks, ką vėl pietų virs, ką pirkti turės grįžtant iš darbo. Čia jos galvoje viena po kitos sukasi mintys, kad vaikai laiku atsigultų, laiku atsikeltų, pamokas išmoktų, kad rytojaus dienai švarius drabužius visi turėtų. Tuo pat metu ji dalinasi įspūdžiais su šeima, planuoja ką ir kada naujo jos biudžetas leis įsigyti, vaikus papuošti ir savęs nepamiršti, vaikams jaunatviško nepamirštamo šeimos džiaugsmo suteikti. Laukdama tėvynės išvadavimo, negali ir spaudos pamiršti, draugų aplankyti ir, jauniesiems rodant pavyzdį, religines bei tautines pareigas atlikti.

Tai vis kasdieniniai moters rūpesčiai, kuriems sustojus, sakoma, jog ta šeima prarado pagrindą ir yra pavojuje sugriūti.

Moteris, didesnę savo gyvenimo dalį praleisdama namie, visai pelnytai yra vadinama šeimos siela, spinduliuojanti giliu tikėjimu, šeimos darnumo pareigų supratimu, augšta morale, tvirta valia, patriotizmu ir vispusišku išsilavinimu.

Lietuvės katalikės moters pareiga sukurti šeimai namus, kuriuose jos nariai rastų tvirtą religinį pagrindą, užuovėją nuo gyvenimo audrų pasislėpti, kad jie visą gyvenimą savo namus prisimintų su džiaugsmu ir dėkingumu, nes juose subrendo jų jėgos ir išsiskleidė dvasia, kad vaikai neišeitų į gyvenimą tušti ir dvasiškai suskurdę, bet užsigrūdinę fiziškai ir sustiprėję dvasioje, anot J. Schmidto.

ŽVILGSNIS Į PRAEITĮ

Ne visais laikais iš lietuvės moters šeima tiek daug reikalavo. Iki 13-jo amžiaus vaikai augo be planingo, iš anksto paruošto auklėjimo, be organizuotų mokyklų. Jie augo natūraliai prisitaikydami prie suaugusių gyvenimo ir veikiami nusistovėjusių, nerašytų auklėjimo taisyklių, įgytų paveldėjimo keliu iš tėvų, giminių ir kitų. Jų auklėjimo svarbiausias uždavinys buvo užauginti sveiką, padorų ir savarankišką žmogų.

Tik apie 15 amžių, Vytauto D. laikais, buvo pradėtos kurti pirmosios pradžios mokyklos, kurios atėjo į pagalbą šeimos auklėjimą papildyti. Ir kai vysk. M. Valančiaus laikais pradžios mokyklų mokslas buvo prieinamas beveik visiems kaimo vaikams, tai gub. Muravjovo įsakymas jas uždraudė ir pradėjo steigti rusiškas.

Nuo tada iki pat I-jo pasaulinio karo lietuviai ėmė vaikus mokyti lietuviškai tik slapta namie. Tuo laiku iškilo bene pats svarbiausias lietuvės moters vaidmuo šeimoje lietuvybės išlaikyme, pareikalaująs iš jos vis didesnio tų pareigų supratimo bei tam pasiruošimo, nes ji be tradicinio lietuviško auklėjimo, pradėjo mokyti ir lietuviško rašto, kas suteikė galimybę jaunajai kartai naudotis lietuviška literatūra ir periodine spauda, kurių dėka Lietuva žengė į tautos atgimimą.

Anų laikų lietuvė moteris išmokė vaikus lietuviškai rašyti ir skaityti. O kad ji tai sugebėjo atlikti, neužteko vien pačiai mokėti, bet reikėjo ir supratimo, kad verta ir būtina jaunajai kartai perduoti tą kalbą ir jos raštą, tėvynės meilę ir patriotizmą. Tas supratimas ir buvo lietuvės moters gilus patriotizmas ir meilė savam kraštui.

Čia itin iškyla lietuvės *katalikės* moters vaidmuo, nes dažniausiai to gimtosios kalbos rašto ji mokė iš lietuviškos maldaknygės, apie ką su didžia pagarba poetas St. Santvaras dar neseniai rašė "Dirvoje" 1959. 12. 24.

". . . Mano elementorius, iš kurio aš pažinau raštą, buvo maldų knyga. Ji vadinosi Aukso Altorius. Man buvo kasdieną sakoma, kad jeigu aš noriu augti didelis ir mokytas, turiu būti toks guvus, kad lengvai galėčiau paskaityti kiekvieną netikėtai atverstą Aukso Altoriaus lapą . . .

. . . Gal todėl, kad Aukso Altorius buvo man pradžios mokykla, maldą aš ir šiandien didžiai branginu ir žinau, kad labai sunku man būtų su ja atsiskirti . . ."

Šį tvirtą religinio ir tautinio auklėjimo bei mokslo pagrindą mūsų poetas, kaip jis pats rašo, gavo iš motinos. Vaikystėje įdiegti, tėvų namuose įgyti tie kilnūs religijos, patriotiškumo ir humaniškumo pradai mus lydi visuose gyvenimo sūkuriuose ir padeda išvengti daug pavojų.

Lietuvos nepriklausomybės metais lietuvės mo-

ANGELAS
Notre-Dame katedros, Reimse,
fasado detalė.
Pirmas besišypsąs angelas
vėlyvoje gotikoje.

ters paskirtis palengvėjo, nes jai nebereikėjo šeimos židinio saugoti nuo nutautėjimo, rūpintis lietuvybės išlaikymu ir stiprinti tautinę sąmonę šeimoje bei aplinkoje, nei mokyti lietuviško rašto. Gyvenant savame krašte, nepriklausomoje valstybėje visa tai vyko savaime. Tada lietuvė moteris įrodė savo sugebėjimus profesiniame darbe ir visuomeninėje veikloje, kuri, tiesą pasakius, be moters neapsiėjo ir prieš nepriklausomybės atgavimą Rusijos gilumoje.

Deja, šis Lietuvos laisvės laikotarpis neilgai tęsėsi, tik 22 metus ir po to vėl lietuvė grįžta į sunkių okupacijų metus ir tęsia pirmųjų mūsų moterų darbą, iškylant vis naujoms problemoms ir atsirandant naujų ir sunkesnių reikalavimų:.

ŠIŲ DIENŲ LIETUVĖS KELIAS

Antrą kartą 1944 m. bolševikams okupuojant kraštą, dalis lietuvių moterų liko žiaurioje priespaudoje savame krašte, dalis ištremta į Sibirą ir kitus tolimosios šiaurės kraštus vergų darbams, o dar kitos pasitraukė į vakarus ir tęsia laisvojo pasaulio lietuvės tremtinės moters gyvenimą išeivijoje.

Klaikūs karo įvykių pergyvenimai, nes lietuvei savo akimis teko matyti tūkstančius žūnant svetimų ir savo pačios pagimdytų ir užaugintų vaikų, išardytų šeimų ir vargšų našlaičių. Kova dėl buities paliko gilius pėdsakus ir jos sieloje laikinai užslopino dvasinį pasaulį.

— Kuris gi skausmas yra didesnis, negu palikti savo tėvynės sienas? — rašė garsus graikų poetas Euripidas savo knygoje.

Lietuvė katalikė moteris negalėjo to skausmo išvengti. Viską paliko, visko pakeliui neteko, išėjo sunkiu iš gimtojo lizdo išblokštos benamės moters keliu. Tik vieną turtą su savim išsinešė, tai religiją, lietuvišką dvasią ir tėvynės meilę.

Tai pats brangiausias turtas, nes mūsų laimė priklauso nuo to, ką mes turime savo dvasioje, ne savo kišeniuje, — kaip sako Schopenhaueris. Tai turtas, kurio niekas, jokia jėga negali atimti, ką matome ir iš už geležinės uždangos mūsų moterų pavyzdžių. Štai 1947 m. pogrindžio laikraštis "Mylėk Tėvynę" Nr. 91 buvo paskelbęs tokio turinio vienos mokytojos laišką:

"... Aš negaliu gyventi dviem gyvenimais ... Aš šimtą kartų geriau sutikčiau eiti tuo erškėčiuotu partizano keliu, nei sėdėti čia ir vaidinti apsimetėlės rolę ... Tikrai kartais darosi nepakeliama, kai uždėta pareiga susikryžiuoja su sąžine ..."

Arba J. Daumanto knygoje "Partizanai už geležinės uždangos", aprašant 1945 m. gegužės mėnesio Kalniškių miestelio partizanų kovas su enkavedistais, tarp kitko sakoma:

ANGELAS SARGAS Skulpt. A. Monėys

"... Šiose kautynėse šalia vyrų drąsiai pasirodė ir moterys. Lakūno žmona, buvusi mokytoja, kovėsi pavaduodama kritusius kulkosvaidininkus, neišleisdama kulkosvaidžio iš rankų net ir tada, kai ją per abi kojas sužeidė. Šalia jos drąsiai kovėsi Pušelė ir kitos. Jų dauguma ten liko amžinai ilsėtis ..."

Tas didysis, bet lengvas ir kiekvienai lietuvei būtinas dvasinis turtas nežuvo ir Sibiro taigose, kur lietuvė, savo tautos kankinė, tęsia atgimimo laikų moterų darbą iš lietuviškos maldaknygės, o jų mokiniai net naujų maldaknygių jau sukūrę atsiunčia ir mums.

Dabar, kai lietuvių tauta stovi vėl prieš žūtbūtinę kovą savo gimtoje žemėje, kai griaunama mūsų kultūra, slopinama kūryba, atimta individo laisvė, tai laisvame pasaulyje į tuos lietuvės moters atsivežtus lobius — lietuvišką dvasią, nemažesniu tempu skverbiasi kitų tautų kultūros bei tradicijos ir įvairūs ekonominės gerovės tušti viliojimai.

Todėl šiuo metu lietuvės katalikės moters didžioji misija yra išlikti pačiai ir auklėti jaunąją būsimą moterį ne vien viliojančią ir gundančią, savo mažo pasaulio egoistę, bet gelbstinčią ir pasiaukojančią, apie kurią plačiai aprašo žymi vokiečių rašytoja Gertruda von Le Fort savo veikale 1934 m.

Lietuvės pareiga ne tik savyje išsaugoti tą atsiveštąjį brangų turtą, bet jį perduoti jaunosioms kartoms. Tai nėra lengva, kai ilga tremtis, praradimas tėvynės, artimųjų, naujų kraštų skirtingas klimatas, neįprastos gyvenimo sąlygos ir darbai negalėjo neatsiliepti neigiamai į lietuvės moters jautrią prigimtį tiek psichiškai tiek fiziškai. Tačiau, tai yra įmanoma ir laisvojo pasaulio lietuvėms daug lengviau tai atlikti, negu kitoms mūsų seserims, jeigu mes likimo skirtus mums uždavinius vykdyti pradėsime nuo savęs.

Tam reikia tik prisiminti, kaip lietuvė praeityje būtų galėjusi būti kaimo "daraktorka" pati nemokėdama lietuviško rašto? Kaip ji savo vaikams perduotų religinį pradą, kultūrines tautos vertybes, pati jų nepažindama? Kaip ji paruoštų gerus visuomenininkus, pati būdama antisociali ir už ką ji pagaliau būtų išsikovojusi laisvę balsuoti visai nesidomėdama politika?

Jei savo dvasioje turėsime šias vertybes, nebus sunku jas perduoti ir mūsų jauniesiems. Todėl, kaip minėjau, lietuvės katalikės moters misija išeivijoje prasideda šeimoje ir, anot B. Brazdžionio, visas mūsų darbas, visos pastangos bus tiek vertos, kiek juo sugebės pasinaudoti, kiek jį sugebės tęsti ir plėsti, augštyn kelti sveikas, galingas mūsų tautos vaikas. Lietuvos vaikas — mūsų tautos ateities princas - karalaitis. Bet ar jis turi sau tinkamą sostą? ("Laiškai Lietuviams", 1959. 10.).

Mūsų pareiga ir yra jam sudaryti tą lietuvišką sostą, į kurį kopti didžiausi priešai mūsų vaikui yra svetima aplinka, svetimkalbiai draugai, komikų knygutės ir televizija. Mūsų paskirtis jam sudaryti kuo lietuviškiausias augimo ir brendimo sąlygas.

Sakoma, jog žodžiai paskatina, pavyzdžiai patraukia. Vargu pasisektų vaikui įdiegti religinį pradą, pačiai nesilaikant religinių tiesų bei tradicijų, nesant nuoširdžia katalike. Nelengva vaikui būtų perduoti lietuviškas tautines šeimos tradicijas, patiems namie nepraktikuojant.

Lietuvė katalikė moteris gyvu pavyzdžiu jaunajai kartai yra ir už šeimos ribų, kai aktyviai dalyvauja socialiniame bei kultūriniame lietuvių gyvenime, domisi spauda ir politika, nes jai tenka pareigos auklėti būsimą rytojaus žmogų, būsimą valstybę ir tautą, todėl ir jo ugdymas turi būti pilnas bei vispusiškas.

"Raginti jaunimą nesidomėti politika, jos bijoti, nuo jos šalintis yra tas pat, ką jį raginti nesidomėti savo pilietinėmis teisėmis ir pareigomis, nesidomėti visos žmonijos problemomis. Ši tendencja yra atmestina be ilgų diskusijų", — rašo vysk. V. Brizgys ("Tėvynės Sargas" Nr. 10).

Lietuvei tenka auginti naujus karius ir vadus, pilnutines ir stiprias asmenybes, kurios reikalingos kovoje už Lietuvos laisvę, jiems įdiegti demokratinį pradą.

Šios pareigos ir reikalavimai nėra nauji ir statomi ne vien mums lietuvėms katalikėms; ši augšta moters paskirtis žmonijai buvo keliama jau 1895 m., kai žymus suomių istorikas Topelius susirinkimuose kartodavo: "Atminkite tautiečiai, jog žmonijos širdyse įdiegti didžiąsias idėjas be moterų pagalbos neįmanoma ..."

Tačiau, lietuvės katalikės moters misija išeivijoje skiriasi nuo laisvojo pasaulio moterų tuo, kad yra sunkesnė, daugiau aukos kenčiančiai tautai, daugiau savęs išsižadėjimo reikalaujanti. Ji turi būti ne vien motina, bet ir mokytoja, visuomenininkė, kultūrininkė, sąmoninga lietuvybės gynėja, palaikytoja, tautos ateities kūrėja, todėl ir visose srityse turėtų pakankamai orientuotis ir būti pavyzdžiu jauniesiems.

LIETUVĖ, KAIP DIDŽIOJI KUNIGAIKŠTIENĖ IR ŠIAIP MOTERIS

KUN. DR. J. MATUSAS

Nors ši tema be galo svarbi ir įdomi, bet ji istorikų, specialistų, nei savųjų, nei svetimųjų iki šiol visiškai netyrinėta.Dėlto mes, nors nemanydami nei apičiupai aprėpti šio plataus klausimo, ryžomės nušviesti kai kuriuos faktus, kuriuos atsitiktinai užėjome, betyrinėdami Lietuvos materialinę kultūrą arba civilizaciją. Juoba, kad ir kitų tautų moters gyvenimas nėra reikiamu gilumu ir platumu ištirtas.

Negalima laukti, kad 15 - 16-me amžiais vyrų ir moterų lygybė teisės atžvilgiu būtų kuriame dokumente aiškiai apibrėžta. Bet Lietuvoje esama faktų, kurie implikuoja moterų, kaip žmogiškų būtybių, vertingumą ir net teises. Paliudyta vienas faktas, kuomet Lietuvos valdovo šeimos moterys politiškai — valstybinėje byloje dalyvauja drauge su vyrais. Kadangi tai buvo 15-to amž. pradžioje, tad, mūsų žiniomis, turime reikalo su unikumu arba vieninteliu atsitikimu to meto Europos istorijoje. Kai, sumušti Gruenwalde, Kryžiuočiai Lietuvai turėjo grąžinti Žemaitiją, bet išsisukinėjo aiškindami, tą sritį prasidedant tik nuo Dubysos ar Nevėžio, — Vytautas bylą pavedė spręsti imperatoriaus Zigmanto įgaliotiniui, kuris tam reikalui atvažiavo į Kauną. Tai buvo 1413 m. Ir, štai, kad Žemaitija traukiasi iki jūros ir apima Klaipėdą, paliudija drauge su Vytautu ir Žemaitijos didikais, taip pat moterys — Vytauto žmona kunigaikštienė Ona iš Vėžiškių, Vytautų duktė Sofija - Anastazija, atseit, žmona Maskvos didžiojo kunigaikščio Baziliaus ir Jogailos žmona Jadvyga. 1413. V. 3 byla išsprendžiama Lietuvos naudai (žiūr. Lites ac Res Gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum ir P. Klimas, Ghillebert de Lannoy in Medieval Lithuania, palyg. mūsų "Lietuviškos Giminės ir Jūra" "Lietuvos Aide", 1939 m.)

16-me amž., būtent, Lietuvos Statute (1529, 1566, 1588) jau aiškiai apibrėžiama kaikurios moterų teisės: nustatoma bausmės už visokius moterų įžeidimus ir nuskriaudimus. Dabar dėl "pirktinių vestuvių" arba nuotakos pirkimo. D-ras J. Baldžius tokio vardo tautosakinę disertaciją yra 1941 m. apgynęs Vilniaus univ - te. Su disertacijos argumentais, daugiausia paimtais iš Afrikos ir Azijos primityvių tautelių gyvenimo, atrodo, sutinka lietuviai kalbininkai ir senosios literatūros istorikai. Bet reikia aiškiai atsakyti du klausimus: kuomet Lietuvoje nuotakos pirkimas praktikuota? ir ką, iš tikrųjų, reiškia "krienas" arba "vieno"? — Imame šį paskutinįjį, kurį atsakius, išsispręs ir pirmasis. Mes nesiginčysime su kalbininkais, ką "krienas" reiškia, imant tą žodį etimologiškai. Bet jo nėra Lietuvos Statute, nei Lietuvos Metrikos išspausdintose dalyse, nei Liv-, Est- und Curlaendisches Urkundenbuch. Dėlto, atrodo, "krieno" vartojimas Lietuvoje, bent nuo 16-to amž. abejotinas. O gal jį galima sieti su kriju, atseit, apskritimu bei ratilu, kuris šia prasme vartojamas Šakių apskrityje? Pav., "Šuo susirietė į kriją" ir "Tas žmogus iš skausmo susirietė į kriją". Juoba, kad, kaip matysime, 16-to amž. dokumentai daugiausia kalba apie vainiką (slav. vieno), kuris visuomet yra apskritas.

Lietuvos Statuto (1566) visas 5-tas straipsnis pavadintas "Apie aprūpinimą kraičiu" (o opravie posagu). Turinyje kraitis vadinama tik "vieno"': ženie vieno zapisati (žmonai užrašyti kraitį arba dalią); vdova vienovanaja (našlė, aprūpinta kraičiu). Taigi čia tas "vieno" yra turtas, kurį vyras užrašo žmonai, kaip jai vienai priklausantį (apskritai paėmus, reikalas eina apie žemę). Šis aktas, tur būt, daryta vedybų metu. Ir, iš visko atrodo, čia turima galvoje augštesnieji luomai (bajorai arba šliachta).

Kraičio dalyką kaimo žmonėms arba baudžiauninkams nušviečia 1557 m. "Valakų Nuostatai" (Ustava na voloki). Yra šitokis nuostatas: "už merginą ir našlę, kuomet eina už vyro į kitą valsčių — 12 grašių (za devkoju i vdovoju, kgdy do drugoje volosti zamužj idetj . . .; Litovskaja Metrika, 1914 m., p.572, 1903 m., p. 336). Aišku, mokėjimas dvaro savininkui. Atrodo, dėlto, kad nustoja darbo jėgos. Savaime suprantama, mokėjimą darydavo jaunikis bei būsimasis vyras. Vadinasi, apie kurį mokėjimą nuotakos tėvams negali būti kalbos. Jei iš viso galima kalbėti apie nuotakos pirkimą, tai ne nuo josios tėvų, bet nuo dvaro savininko.

Bet jau 1514 m. Belske (Palenkio srity) kraitis yra pinigais, kuriuos išmoka tėvai (tenp., 1903 m., 105). Ana, nuotaka sako apie savo tėvą: "man davė, kaip kraitį, 60 auksinių raudonųjų (dal mne za vieno moje 60 zolotych čorlenych, tenp. 105).

Taip buvo 16-me amžiuje. Bet dėlko to meto savotiškas kraitis vadinta "vainiku" (slaviškai "vieno")? — Mums išrodo, tai susiję su senų laikų papročiu nekaltoms mergelėms iškilmingomis progomis nešioti ant galvos vainiką. Dokumentališkai paliudyta, jog 15-me amž. Rygoje nekaltosios galėjo eiti į bažnyčią su vainiku (vok. krone, krovne, tur būt, iš žolynų ar gėlių), o kaltosios — ne. Tam yra pora miesto tarybos nuostatų įvairiais metais (Liv., Est - und Curlaendishes Urkundenbuch, XI, 1450 m., ir kit. tomuose; išsamiau specialiame mūsų str - yje).

Jau minėtame Vytauto žmonos ir dukters akte galima įžiūrėti ir patriotizmo. O Lietuvos valdovo Traidenio duktė Gaudimantė - Gaudemunda - Sofija († 1288 ar 1313 m.) pasielgė jau tikrai patriotiškai ir josios veiksmas yra vienintelis Lietuvos istorijoje. Ištekėjusi 1279 m. už Mozūrų kunigaikščio Boleslovo II, ji vieną savo sūnų pakrikštydino savo tėvo vardu — Traidenis († 1341). To sūnus Boleslovas - Jurgis už žmoną 1331 m. paėmė irgi lietuvaitę — Gedimino dukterį Eufemiją - Ofką.

Traidenaitės - Boleslovienės sūnaus sūnus Zemovitas IV vedė (1349) mūsų Algirdo dukterį Aleksandrą.

Nuo to tarp Lietuvos ir Mozūrijos užsimezgė širdingi santykiai, kurie Gedimino, Kęstučio, Vytauto ir net Mykolo, Žygimanto Kęstutaičio sūnaus laikais turėdavo įtakos Lietuvos politikai.

Lietuvos valdovo atseit, didžiojo kunigaikščio žmona pati prižiūrėjo šeimos namų ūkį (housekeeping). Anot prof. M. Liubavskio, jos žinioje buvo kasdieninio vartojimo produktai ir gaminiai, kurie, kaip natūralūs mokesčiai, suplaukdavo iš viso krašto. Yra vienas tiesioginis liudymas valdovo Švitrigailos (1430 - 32). Kai Livonijos ordino maršalas ir Kuldingos komturas buvo nelaisvėje Krokuvoje, jis 1432. VII. 20, štai kaip rašo ordino vyriausiam magistrui: juodviem "mūsų žmona yra pasiuntusi skalbinių, kaip marškiniai, kelnės, rankšluosčiai, staltiessės ir šiaip kiti daiktai" (von unsir hawsfraw von den weysen cleidern, als hemden, leilach, hanttushir, tischlachen und zust andere gesanth haben, Liv-, Est- und Curlaendishes Urkundenbuch, VIII, 357, palyg. 359). Tos rūšies daiktų kunigaikštienė turėjo didelę atsargą. Mat, 1558 m. instrukcija valdovo dvarams reikalauja, kad "nelaisvosios merginos" kiekvieną žiemą turi išausti "iš linų ir kanapių,, po 50 mastų "gero audimo" (Litovskaja Metrika, 1914, p.607).

KELIAUTOJŲ MADONA. Skulp. A. MonČys

Senesniais amžiais Lietuvos valdovo žmona ir dukterys, kaip kitur Europoje, bus pačios verpusios ir audusios. Bet 15 - 16-jame amž. jos, atrodo, užsiėmė tik rankdarbiais. Juoba, kad smulkiuosius, meniškus rankų darbus lietuvės plačiai praktikavo ir nepaprastai mėgo. Be jokio perdėjimo galima tvirtinti, jog šiuo atžvilgiu Lietuvos moterys išsiskyrė iš savo giminės draugių visoje Europoje. Pirma istorinė žinia yra apie tautinius drabužius. Nors tai vien deduktyvinis bei implikuojamo pobūdžio liudymas. Livonijos Eiliuotinė Kronika, rašyta apie 1290 m. ir vaizduojanti santykius apie amžiaus vidurį, mūsų reikalu sako: "Latviai ... jų moterys turi ypatingus drabužius" (die letten ... ir wib ... haben selzene cleit, eil. 342 - 48). Vokiškas būdvardis gali reikšti "ypatingas" ir net "keistas". Be abejo, autorius norėjo pasakyti, jog latvaičių apsirengimas ne tokis, kaip vokietaičių ir apskritai skyrėsi nuo to, ką autorius matė vakarų Europoje. O latvių ir lietuvių kultūrų skirtingumai visais atžvilgiais yra minimaliniai.

Kitos žinios jau ne iš kronikų, bet iš pirminių dokumentų, ir tai apie Lietuvoje pagamintus daiktus. Laikas — 14-to amž. pabaiga ir 15-jo pradžia. 1390 m. Kryžiuočių vyriausias magistras siunčia kunigaikščiui Fridrikui Bavariečiui dovanas "gautas iš Lietuvos" (sint aus Littaven komen). Jų tarpe yra "pagoniškas vainikas - karūna, kurį galit ištiesti virš savo lovos nuo uodų ir musių, kai prigulsit popiečio" (Supplementatum ad historica Russiae monumenta, nr. 109, p. 288). Tai lovų gobtūrai, sutinkami Prūsų arba Mažojoje Lietuvoje ir vakarų Žemaitijoje. Toliau eina vilnonės pirštinės ir drobiniai daiktai. 1419 m. tūlas asmuo siunčia žymiam dvasininkui "pirštines, kurios iš vidaus ir iš oro yra šiurkščios, lyg Ezavo rankos ... nors jos nėra puošnios, bet savo laiku pasirodys naudingos"; paprastą, bet puikią skarelę, kuria Lietuvių žemėje nusišluosto malonias ašaras, kurios suvilgo akis, kai išgeriama taurė tyro, putojančio gėrimo" (Codex epistolaris saeculi decimi quinti, II, nr. 92, p. 114). Pirštinės, reikia manyti, buvo numegztos marginiais, mat, skirtos užsieniui dovanoms. O skarelė tai drobinė nosinė. Plonutė, namie austa drobė anais laikais vadinta, ir tai visoje vidurio Europoje, "pagonišku atlosu". Tokio heydenische atlas, skiriamo arnoto pamušalui, 1400 m. Kryžiuočiai turi Prūsijos Marienburge (Das Marienburger Tresslerbuch, 52). Pagaliau, tame pat laikotarpyje paliudyta net išsiuvinėjimas — haftavimas, ir tai auksu. Vytautas nusiunčia imperatoriui Zigmantui dvi savo dvariškes, mokančias tokiu darbų (Codex Epistolaris Vitoldi, 854). Išsiuvinėjimas spalvotais siūlais ar auksu ant kurios medžiagos gėlių ar kitokių vaizdų angl. yra embroidering, vok. Strickerei, Haftt. lenkiškai irgi Haft (veiksm. haftovac). Lietuviškai tai paprastai vadinama išsiuvinėjimu. Bet yra ir kitas terminas, kuris gyvas Lietuvos kaimiečių moterų tarpe (Šakių apskr. panemunėse). Tai pėltakiai ir pėltakiuoti, išpėltakiuoti, kas reiškia padaryti audeklinėje medžiagoje mažytes skylutes ir jų kraštus apsiūti siūlais, kad nebrigztų. Daugiau ar mažiau panašu į pelės pėdsaką ar taką. Pėltakiavimas, iš tikrųjų yra išsiuvinėji-

mo speciali rūšis, kuriai pažymėti kitos kalbos neturi tam tyčia termino.

Lietuvos moterys praktikavo dar vieną rankdarbių rūšį — audė ar kaišė kilimus arba divonus (angl. carpet, rug). 1590 m. viename Raseinių valsč. dvare paliudyta "žemaitiško darbo kilimėlis" (koberec roboty žomojtskoje, Opisj Dokumentov etc., V, 16).

Augštas rankdarbių lygis užfiksuotas Lietuvos teisėje. 1529 m. Lietuvos Statutas, išskaičiuodamas įvairius amatininkus, kurių tarpe yra vyras išsiuvinėtojas (naudininkas "gavtaru"), mini ir moterį išsiuvinėtoją (naud. "gavtarce"), kilimų gi audėjo vyro visiškai nėra, o vien tik moteris (naudininke "kovernicy"). Mums nepavyko rasti, kad kur kitur Europoje anais laikais būtų paliudytos moterys amatininkės, visai nekalbant apie jų apsaugojimą įstatymuose. Statutas šiuo atveju moteris traktuoja lygiai, kaip vyrus.

Lietuvoje 16-me amž. paliudyta ir antras moterų gyvenimo unikumas. Tai moterys valdininkės viešoje žemės ūkio administracijoje. Valdovo 1557 m. išleisti valstybinių dvarų nuostatai "Ustava na voloki" 21-ju paragrafu apibrėžia rykūnių pareigas ir prievoles (slav. "rykunja" su plačiaja "i"). Jos turėjo vesti pieno ūkį: 20 melžiamų karvių ir tam tikras skaičius jas aptarnaujančių darbininkių. Tokis ūkis anuomet reiškė ypačiai sviesto ir sūrių gaminimą. Visa tai buvo paties dvaro padalinyje arba folvarke (dvarelis visiškai, netikslus terminas). Kadangi jis skirtas tik pieno ūkio reikalui, tai galima spėti, jog visas folvarkas buvo rykūnės žinioje (Litovskaja Metrika, 1914, p. 557). Čia tebūnie leista pastebėti, jog rykūnė ir tėvūnas yra vieninteliai lietuviški valdininkų terminai, išlikę kitomis kalbomis rašytuose Lietuvos dokumentuose (tėvūnas, kaip viso dvaro užvaizdas, vėliau vadinta "deržava").

Pasirodo, Lietuvos moterys, palyginti, gana anksti yra aktyviai dalyvavusios švietime. Pagal Europos švietimo istoriją (o jai nei Rusija nėra išimtis), tai galėjo atlikti tik vienuolės. O jos istorinėje Lietuvoje paprastai būdavo augštesniojo ir net augšto kilimo. 1641 m. Vilniaus benediktinės įsikūrė vienuolyną Kražiuose, kame, be bažnytinių drabužių siuvimo, užsiėmė ir mergaičių mokymu. Pasak vysk. M. Valančiaus, "moka szejpjau mergajtes raszta ir siuwene" (Žemajtiu Wiskupiste, II, 146). Visiškai taip darbavosi ir Kotrynietės, 1645 m. įsikūrusios Krakėse (tenp., 147 - 9).

Lietuvė moteris tiek daug, taip nuoširdžiai ir su tokiu pasiaukojimu yra dirbusi apsirengimo ir maisto srityje, jog jos sukurti lietuviški terminai išliko ne tik svetimomis kalbomis rašytuose Lietuvos dokumentuose, bet ir visų lietuvių kartų lūpose iki pat, štai, šitos, kuri dabar gyvena, — paltys, lašiniai, taukinės, skilandžiai, kumpiai, dešros ir linų grįžtės, sruogos, vilnų kuodeliai, posmai, juosmenys, juostų raštai...

ŽVAIGŽDĖTĄJĄ NAKTĮ

VANDA RAMUNĖ KRALIKAUSKIENĖ

Mama stovi šį vakarą prie žvaigždutėmis apledėjusio lango ir žvelgia į tolumą. Jos žvilgsnis užkliūva apšerkšnojusių medžių žakosna... Akys vis į sodą, tėvo prakastą giliu sniegu užpustytą takelį, kuris tiesiasi vieškelin.

Žvaigždės dangaus skliautuose nerimstančiai mirga. Tarsi kiekviena norėtų pirmutinė pažvelgti į tą, kuris atneš pasauliui ramybę.

— Ramybę, Viešpatie, miške ir už jūrų mano vaikams suteik...

Įsijungia žodžiai į lūkesčius, į mamos maldą, virtusią jau ištisine malda, lyg gyvojo rožinio: dienų, naktų ir daugelio metų...

Jau...

Ji nejaučia, kaip kakta paliečia lango stiklą. Neapsakoma laime pasitinka vieškelyje šmėkštelėjusį šešėlį.

Jau?!

Suvarginta dvasia atsiliepia tėvas. Sužeria krosnyje bedūmuojančias angleles. Gyva namų ugnelė... Užkaupia pelenais. Peržegnoja. Tepailsi. Artinasi šventoji šeimos valanda — Kūčios.

— Užmik ramiai, ugnele! Pabusk, suliepsnok Šventų Kalėdų rytą!

Dieve!

Krinta žvaigždelė į žemę — štai viena?!

Dangaus ir žemės atspindžiuos?!

Visatos Sutvėrėjau!.. Kiekviena sekundėlė Tavo... Pasigailėk vaikų!..

Baugščiais žingsniais jiedu prieina prie padengto Kūčių stalo, kvepiančio rūtomis ir šienu.

Apeina stalą. Tėvas paliečia pirštais tuščias vaikų kėdes.

Stovi sulinkę, nepratardami žodžio. Jaučia: namas, sodas ir žemė didžiojoj paslaptyj.

Tėvas ranka paliečia kalėdaitį. Ilgai stovi: delsia laužtė...

Žvilgsniai nuo stalo į duris... Nuo durų iki stalo. Akyse klausimas. Ar tikrai jau yra Kūčios?

— Kūčių vakaras, — tarsi sutvirtinimui prataria tėvas...

Visi vaikai privalėtų juk subėgti, kaip būdavo.

Kas atbėga šią akimirką pas mamą?

... "Vienas pro verandines duris... Kitas pro virtuvines... Mažesnieji — iš miegamojo: šitie drąsiausi, nesuprantą dar Kūčių vakaro prasmės... O kur dar viena? Jaugis, rūbų spintoj užsislėpus ašaroja... Mūsų mažulėlė, mūsų Aušrelė... Tėvas atsiveda ją prie stalo. Ir ko dabartis, vaikeli, taip skaudžiai ašaroji? Ačiū Dievui, esam visi kartu... O jos broliukai viens už kitą taria įmantriau: "Verkia savo lopšio... Kad į vežimėlį perdidelė įsisėsti... Pieno buteliuko su tuškeliu jinai užsimanė... Gilšė! Chi... chiii... Nuo šio vakaro mes ją vadinsim Gilše"... O šitoji, tarsi, senuliukė, visas raukšles susišaukusi, pasikūkčiodama tėvo žodžius pakartoja: "Ačiū Dievui, esam visi kartu... Peržegnojęs tėvas iškelia kaledaitį: šeimos akys į iškeltąjį... Mama ša-

lia tėvo. Vyresnieji kėdėse. Sergąs vežimėly, ant aukštų raudonų virbalinių ratų, supasi ten ir atgal, apgailėdamas savąjį lopšį... Žiūri smalsiai į elektros lempelę ir mūs mažiausias Alfredėlis iš poliruoto rusvo lopšio... Atneštas ir šis prie švento stalo, nors dar ir be krikšto. Užtat pašlaksto jį švęstu vandeniu — krikštys iškilmingai per šventas Velykas... Rankos ir rankelės keliasi prie kaktų ir kaktelių: "Vardan Dievo Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios," — tėvo ir mamos balsai susijungę suvirpa. Ačiū Dievui, esam visi kartu!

Mirga žvaigždės jau džiaugsme — plačiam danguje. Sušvitę akys debesų lopšyje — nustebusi žemė ir dangus...

Betliejinė Žvaigždė iškilo!

Vaikai! Viešpaties Užgimimas! Praeities džiaugsmu ji nusileidžia į tikrovę: — Dieve! Tik tuščios mūsų vaikų kėdės...

Ak! — šūvio garsas už lango. Sodo takelyje suglemba girios brolis.

Už ką?!

Kaip dainoj apdainuota... poeto širdim apraudota... Lyg skaudžiausioj dramoj. Kaip šventarašty Juozapas ir Marija... Dieve!.. Dieve mano!.. Erodo žudynės...

Judo išdavystė mūsų žemėj!.. Priešiška idėjos esmė išsipildė! Zudo viens kitą! Cink — cink — cink! Judo gražiai skamba...

Kančios kalnas...

Šventoji nuotaika susvyruoja.

— Kova dar nebaigta, vaikai! — prisiekia tėvas Augščiausiajam Gėriui. —

Sužiba krisdamos viena po kitos žvaigždelės...

Mama suklumpa prie tuščios sūnaus kėdės, kai tėvas palaiminęs ją išeina...Kur?! Dievo ranka nurodo...

* * *

Pro erdvę, tarp milijardinių gyvybių...

Be šauksmo balsas.

Širdimi... Krauju... Pulsu...

Dieve!.. Dieve!.. Dieve mano!..

Per jūras, tolį — žaibiniu greičiu prie sodo, tako, vieškelio... Akys!

Ir plėšia jau širdį...

Nepakeltum, vaikeli, tu širdies išplėšimo: jį pakelia tik tėvai... Ne.

Neišplėšė dar širdies, paliko ją man... Kodėl ją man paliko?

Ar kad pajustum tuštumą šitoj apkraujavusioj mūsų žemės žaizdoj?..

Mintys klausia, mintys atsako. Mintimis perbėga daug man neišaiškinamų klausimų; tie klausimai susijungę brandina gilią neišsprendžiamą mislę. Nieko neišspręsdama, stoviu prie anų vakarų tąsos...

Dieve!.. Dieve!.. Dieve mano!

Kas nuves mus visus prie to kapo?

Žemė!.. Kančia!.. Kraujas!.. Erdvė!..

Prekyvietėje tviska dirbtinis erdvės gaubtas. Lopšelis jau prieš mėnesį čia linguojas: šilkas, kaspinėliai, margaspalviai popierėliai...

Popierinės ir tos raidės, išdabintos, paauksuotos prekių lange:

... Ramybė geros valios žmonėms —

Dieve!.. Dieve!.. Dieve mano!..

Ar Jis jau užgimęs?

Naktis garsiakalbiais skamba... Veik neužgirstamos gaidos... Pranyksta giesmės žodžiai drauge su garsu, be atsiliepimo ten zujančių žmonių — širdyse... Triukšmingas vakaras!.. Kūčių vakaras.

Dėželės, virvelės, kaspinėliai, popierėliai... Rankos... Širdys... Protas... Pavargę veik visi čia jau žmonės: prie tų prekių, tarsi sandėly...

Parduotuvės duris jau užsidarinėja. Gęsta lempos, gęsta spalvos... Drauge su lempom ir šis vakaras.

Restoranai neužgęsta. Stipria medžiaga užsidangsto langus. Durys prasidaro — užsidaro: plačios įeinant, siauros išeinant... Nusiliūliuoja, nusilinguoja per slenkstį žengdami nemolei...

Ar tai tikrai Kūčių vakaras?

Keliu akis augštyn: nėra čia ano blizgesio... Dangaus gaubtas apsiniaukęs... Vualiuose naktis lyg vėlinių rūkas, dulksnojimas... Ir jieškau ko nors iš anų tolimųjų Kūčių vakaro... Jieškau iki skausmo ko nors iš tėvų namų, kur gerai prisimenu ištartą "Kūčių vakalas".

Ir nieko iš ten, išskyrus atsiminimą.

Toli pasiliko tikrieji Kūčių vakarai... Tenai... Tenai, kur dangaus gaubte baigiasi žvaigždžių takai... Ką vadinome — Mūsų žemė, Mūsų dangus.

Regėjau Kūčių vakaruose kitokias žvaigždes!

Kodėl jos čia taip labai pasikeitę?!

Ar ėjau iš lėto, ar bėgiojom būdami vaikai — jos vis drauge neatsilikdavo. Ir žinojau, kuri mano, mamytės, tėvelio, brolių ir seselių... Jos dabar vienodai subalkšvėję, tarsi jos būtų tik iš cinko popierėlio...

Dangaus gaubtas būdavo akies skaidrumo: plati na, pridengta melsvumo — tarsi, rūtos kelmely pumpurėlio nuospindis, atsišaukiąs vualy... Vos vos regimas dangaus gilumoj. O žvaigždės! Žvaigždelės... Džiugi, laiminga, nepranykstanti jaučiausi anuomet — virpant, degant, žėrint danguje...

Kitoks jis buvo, kur dengė mūsų žemę ant kalno, pakalnėj, prie upelio, ar už kaimynų namų, ar augštųjų mūsų liepų, drebulių, klevų... Netikėdavau pati sau: ne... ne... tik per šį langą taip gražiai atrodo. Aplėkdavau pažvelgdama pro visus mūsų langus. Visur aplink — dangaus gaubtas, apglėbęs mūsų žemę. Hm! Kasgi ten už šito žvaigždėto gaubto? Už šitos sienos?

Pasilipus ant aukšto — kur buvo platūs ir augšti langai — aiškiai nutolusį gaubtą mačiau; tarsi statinės lankas, stipriai jis veržė mūsų žemę...

Kas ten?

Kas už to varžto?!

Atlaksnojusi nuo augšto, skubėjau į verandos langus: apšarmoję, apšalę, tik mažais sklypeliais jie bebuvo atviri į dangų...

Prie langų stovėjo broleliai ir pūtė.

— Pūsk ir tu! — paliepė jie man.

Pūčiau, pūčiau iki pasilpimo. Broliai slapčiausiai kažką šnibždėjos.

Aš pirštus tvirtai į kumštelius suspaudžiau — šiais metais išdabosiu, ir pamatysiu, kai kils Betliejidė žvaigždė... kai angelai užgiedos... Tada pirmutinė išbėgsiu pro duris — ir atsiklaupsiu ant sniego prieš užgimusį Dievulį...

Ir brolis, kuone pykdamas, trumpai man pasakė, kai paklausiau, kas yra už nusileidusio gaubto:

— Nėra ten jokio nusileidusio gaubto. Viršuj žemės tik dangus. Aplink mūsų žemę priešai gyvena: vienoj pusėj lenkai, kitoj ruskiai, ten vokiečiai...

Priešų daugybę jis priskaitė ir nagu lange apibrėžė. "Čia Lietuvos žemės forma. Supranti? Mūsų! Žemė! Čia jūra, čia sostinė... Ir kai jis į vyrus užaugs, nebijosiąs nė mirties. Apsisukdamas ratu, dar patvirtino:

— Už visus mirti!.."

Virtuvėj aptilo. Valgomajam dėstė lėkštes. Ir buvome tėvų pašaukti vardais.

Turėjote būti pasiruošę... Turėjote laukti apsišveitę, apsiprausę ir susišukavę... Nelaikas apie save tvarkytis, kai jau atėjus Didžioji valanda.

Tėvas peržegnojęs iškėlė kalėdaitį:

Kūčių vakaras — lūkesčių vakaras!.. Ateina šviesa — ateina džiaugsmas... Ateina ir laisvė!

Kalėdaitis lūžo pusiau tarp mamos ir tėvo rankų. Ir laužėme visi.

— Laušk, Levike! Petrusel!

Jos neturėjo namų, nebeturėjo tėvų. Jau daugel metų pas mus: viena — auklė, kita — mergė, taip kiti žmonės jas vadino. Norėjau klausti, kodėl Petrusė ir Levikė galvas nulenkusios ir pečiais krūpčioja, kai mes vaikai vos benusėdim iš džiaugsmo...

Keitėmės su metais ir mes. Bet nesikeitė Kūčių vakarai.

— Nesugrįžti Kūčių vakarui į namus būtų didi nelaimė. Puldavom tėvų glėbin — esame visi kartu!

* *
*

Pertrumpa ramybė... Žemėje rauda... Peržengiau tą gaubtą, ir paliko ten, kas yra brangiausia: žemė, motina, tėvas... Tegirdžiu tik aidą: — Už ką?! Jis drasko širdį — jis sulenkia kelius...

Bet praeis šis vakaras. Praeis sutema. Ateis juk pavasaris. Ir vėl žiema dengs žemę sniegu. Ir vėl palinkęs tėvas kas sode užpustytą takelį, į kurį žvelgs rūpintojėlis.

Tu, mama, stovėsi prie lango ir sieksi žvilgsniu vieškelį.

Grįšim iš svetur tuo pačiu taku: sesuo, aš ir brolis. Žvalgysimės, ar tėviškėn grįžome visi.

Išgirsiu žingsnius dengiant Kūčių stalą. Ir vėl pakelsi vaikų kėdes. Pro praviras duris užuosiu rūtų ir šieno kvapą.

Stovėsiu prie namų slenksčio ir po ilgos tylos išdrįsiu paklausti: — Kur miško broliai?

Tėvo veidas be šypsenos dar labiau apsiniauks ir akys nukryps takelio link, kuriame kadaise buvo kraujo dėmė ir kurį dengs sniegas savo baltumu...

Tie šiurpūs išgyventi prisiminimai slankios tėvo vaizduotėje.O aš nedrąsiais žingsniais artėsiu prie stalo, kai tėvas užklaus:

— Aš dirbau Lietuvos žemę, tu svečiavaisi. Sakyk, vaike, ką parnešei jai?

Ir perdės kryžiaus ženklą, iškels kalėdaitį ir vėl dels jį laužti.

Prasivers durys — ir mūsų akys nukryps durų link į žmogų, beviltiškai nuleista galva.

Tėvo ranka išsities į jį... Ir sutrukdys mane paklausti: — Žmogau, kur miško broliai?!

— Atleidot, — ir jis suklups prie tuščios kėdės. — Gal atleis ir dangus... Bet žemė, gimtoji žemė ar atleis man?!

* *
*

Rankos atlaužia šventintą kalėdaitį. — Ramybė su Jumis...

Atsimerkia žvaigždelės ir vėl ant dangaus...

Nora Norvaišaitė - Kulpavičienė

Norvegija

NORA KULPAVIČIENĖ

Norvegija — kraštas netelpąs jokiose senosios kultūros bei gamtos įvairumo ribose ir visiškai skirtingas nuo kitų Europos kraštų: čia randasi masės kalnynų ir juos skiriančių gilių slėnių, snieguotų plokštumų, uolynų ir tarp jų giliai įsirėžusių, į žemyną fiordų, kalnų pakriaušėse išsimėčiusių kaimelių ir vienkiemių, tarp kurių galimas susisiekimas tik vandens keliu. Geografinė ir geologinė krašto padėtis vertė Norvegijos žmones išnaudoti visas galimybes pragyvenimui tiek žemėje tiek jūroje, amžina kova už būvį padarė juos kantriais ir užsigrūdinusiais. Nenuostabu, kad jau nuo ankstyvų amžių jie (vikingai) leidosi į jūrą, į tolimas keliones ir nuotykius.

Norvegija yra siauras ir ilgas Skandinavijos pusiasalio žemyno rėžys nusitęsiąs net iki šiaurės ašigalio. Jei pietinė Norvegija ir sostinė Oslo yra daugiau "europietiška", tai, einant toliau į šiaurę, galima jausti, kaip palaipsniui mažėja civilizacija ir keičiasi visas krašto veidas. Gal niekur kitur taip nepriklauso krašto ir gyventojų charakteris nuo klimato ir geologiškos padėties, kaip Norvegijoje. Ilga polarinė naktis ir polarinė diena turi tam tikrų psichologinių efektų į šiaurės žmogų ir gyvenimo aplinką. Su dideliu džiaugsmu yra sutinkama Saulės Diena 21 sausio, kada polarinė naktis baigiasi ir vėl pateka

Hardangerio fiordas

Nuotrauka
N. Kulpavičienės

saulė. Tą dieną neveikia mokyklos — maži ir dideli — visi skuba pasveikinti kylančią saulę. Tuo prasideda polarinė diena ir saulė kelius mėnesius nenusileidžia. Tik tie, kurie gyvena šiaurės srityje gali suprasti gamtos didybės reikalavimus, kada visas metų gyvenimas sukasi aplink vieną ilgą naktį ir vieną ilgą dieną.

Pamačius kurio nors krašto sostinę jau galima susidaryti šiokį tokį vaizdą apie patį kraštą, ko negalima pasakyti apie Norvegiją. Šiaurės Norvegijos gyvenimas yra skirtingas nuo pietinės, pajūrio ir fiordų — nuo kalnynų. Tad ir Oslo miestas, vadinamas Vikingų sostine, savo didumu, architektūros paminklais ir gyvenimo tempu negali lygintis su kitomis pasaulinėmis sostinėmis, bet jis turi savyje paprastumą, ramumą ir draugiškumą, kuomi tuoj patraukia keliautoją. Kas yra Oslo charakteringa ir išskiria jį iš kitų sostinių, tai miesto tamprus suaugimas su gamta. Pati miesto pozicija tam labai palanki, jis randasi Oslo fiordo gale. Kadangi krantai yra gana žemi palyginant su kitais fiordais, miestas turi puikias galimybes plėstis. Pats miesto centras randasi prie uosto; ant natūralių uolų įrengti gėlynai, parkai, kavinės. Parkus ir aikštes puošia daugelis skulptūrų ir fontanų, kurie yra gražiai suderinti su aplinkine gamta. Ypatingai norvegai didžiuojasi Frogner'io parku, kuris užima 75 akrų plotą ir kuriame randasi 150 skulptūrinių grupių, sukurtų skulp. Gustav'o Viegeland'o, vaizduojančių žmogaus gyvenimo ciklą ir šviesos siekimą (Monolitas — obeliskas 121 figūra). Fiorde esančios salos suteikia puikias galimybes vasaros iškilom ir vandens sportui.

Įdomiausia vietovė yra Bygdoy saloje įrengtas Etnografinis - Liaudies Muzėjus po atviru dangumi. Šitos rūšies muzėjų skandinaviškuose kraštuose yra gana daug, bet Bygdoy yra pats geriausias. Čia yra surinkti ir sugrupuoti namai, ūkiniai pastatai ir t. t. iš įvairių vietovių ir amžių. Visa tai duoda puikų vaizdą apie buvusią Norvegiją. Papuošti išpiaustymais, ornamentais ir fantastiniais piešiniais. Šie mediniai statiniai įvairiose struktūrose ir stiliuose puikiausiai supažindina lankytojus su kaimo žmonių gyvenimu iš įvairiausių krašto vietų. Visas muzėjus sudaro lyg mažą miestelį, ar teisingiau sakant, didelį kaimą su puikiausiais pavyzdžiais, bevaizduojančiais ką Norvegija sukūrė per amžius. Visi pastatai yra pilnai įrengti su baldais ir daiktais. Čia galima rasti: muzikos instrumentus, kurie buvo vartojami pralinksminti ilgus žiemos vakarus, įvairiais piešiniais ir gyvomis spalvomis išmargintus baldus, indais ir valgymais (dirbtini) apkrautus stalus, stakles su audiniais ir ratelius (kuriuos demonstruoja tautiniai apsirengusios norvegės), pilnas ūkiškų rakandų ir vežėčių daržines, kalves, puodžių dirbtuves ir t. t. Taip pat yra ir dviejų nedidelių dvarų pavyzdžiai.

Netoli "kaimo" dideliuose pastatuose yra įrengtas pavienių eksponatų muzėjus. Viename pastate randasi kaimo žmonių naudojami daiktai, kaip rūbai, audiniai, mezginiai, darbo įrankiai, baldai ir t. t.; kitas pastatas yra užimtas miestelėnų eksponatais. Yra įrengti kambariai, gyvenami įvairių luomų žmonių, taip pat yra garsaus rašytojo Ibseno kambarys. Viename skyriuje išdėstyti bažnytiniai įrengimai, pradedant nuo altorių ir baigiant senu antkapiu ir kapinių pavyzdžiais. Visa tai duoda puikią galimybę pažinti kaimo ir miesto žmonių gyvenimo būdą Norvegijoje.

Visą tą muzėjinį plotą apvainikuoja ant kalno stovinti medinė bažnytėlė pernešta iš Gol vadinama "Stavkirke" (17 amž.). Šitos rūšies bažnyčių Norvegijoje yra buvę gana daug, bet iki šių laikų yra užsilikusioss tik kelios, kurios yra konservuojamos ir laikomos kaip muzėjai.

"Stavkirkese" sekmadieniais yra laikomos pamaldos (protestantų) ir taip pat jauni norvegai mėgsta jose tuoktis su viena salyga, kad jaunieji turi dėvėti tautinius drabužius.

"Stavkirkes" turi labai įdomią, lyg kinietišką šventyklų išvaizdą, kur taip pat netrūksta įvairių ornamentų, kaip drakonų, gyvačių ir t. t., kurie siejami su pagonybe ir vikingų laikais. Tai puikiausiai pasitvirtina, aplankius netoli esantį Vikingų muzėjų,

kuriame randasi keli gerai išsilaikę laivai, namų įrankiai, indai ir papuošalai.

Lankant Norvegijos etnografinius muzėjus, krenta į akis kaikurių eksponatų panašumas į lietuviškuosius, kaip pvz. medžio dirbiniai, bendroji ornamentika, kaikurie baldai, kraičio skrynios ir t. t. Daug panašumo yra ir rankų darbuose, kaip mezginiuose ir neriniuose, juostose. Kiek skirtingi yra norvegų audiniai: juose yra daug dekoratyvinio pagrindo, kaip gobelene; jų mėgstamos didelės gėlės, gyvulių ir žmonių motyvai. Visame tame vyrauja gyvos ir ryškios spalvos, tai prisitaikymas prie klimato ir gamtos: spalva pagyvina polarinę naktį, pagyvina ilgą baltą žiemą ir paįvairina vasarą, kada fiorde atsispindi žali miškai nudažo vandenį žaliai ir atrodo, jog visa atmosfera būtų žalia.

Kokiu būdu Norvegijoje keliautum: vandeniu ar sausuma — niekuomet nepritruks besitęsiančių žavingų vaizdų. Gal niekur nėra tokių paslaptingų pilnais grybų miškų su šimtamečiais medžiais, šaltiniais ar nepaprasto grožio kriokliais, ir atrodytų jog tik trūksta, kad iš po kelmo išlystų gnomai . . .

Keliaujant po kalnus galima stebėti, kaip kylant pamažu nyksta ūkininkų sodybos, medžiai, krūmai, žolės, samanos ir pagaliau pažvelgus aplink matyti tik uolos, balos, amžino sniego viršūnės ir sustingę glečeriai. Šitos vietovės palieka keliautojui neišdildomą įspūdį.

Jei kas paklaustų, kuris fiordas Norvegijoje yra gražiausias — šito klausimo niekas negalėtų atsakyti, nes jų yra tiek daug ir vienas už kitą gražesni. Daugiausia lankomas yra Hardanger'io fiordas, kuris skaitomas prie gražiausių, ir lengviausiai pasiekiamas bet kokia susisiekimo priemone. Jis yra garsus savo sodų žydėjimu pavasarį, krentančiais kriokliais, savo spalvingumu ir muzika.

Daugelis Norvegijos menininkų savo kūriniuose įamžino Hardanger'io vaizdus, dainas ir muziką. Garsusis Norvegų kompozitorius Edward'as Grieg'as taip pat prie Hardanger'io fiordo Loftus kaimely turėjo savo vasarnamį, kuriame sukomponavo daug savo garsių kūrinių. Grieg'as savo dvasinį muzikos pergyvenimą išreiškė per Hardanger'io fiordo gamtos žavingumą. Gal nei vienas kompozitorius nėra toks tautinis, kaip Grieg'as, kurio muzikoje taip stipriai atsispindi liaudies melodijos ir Norvegijos gamtos charakteris.Edward'o Grieg'o namai, kuriuose jis gyveno ir kurių parke yra palaidotas, randasi prie Bergen'o miesto (ten yra įrengtas muzėjus).

Čia yra dar daug vietovių, kur sekmadieniais moterys nešioja tautinius drabužius, o kaimo muzikantai smuikomis groja liaudies dainas.

Bergen'as (antras didumu) yra uostas vakarinėje Norvegijos dalyje. Ant augštų fiordo krantų išsimėtę nameliai, daugumoje mediniai, nepaprastai švarūs, dažyti gyvomis spalvomis, siauros gatvelės laiptukai suteikia miestui tam tikrą lengvumą ir žaismingumą. Įdomiausia ir giliai tapybiška uosto rajone yra žuvų ir gėlių turgus. Gėlių trąšumas, didumas ir margumas neturi sau lygių! Šitas turgus sutraukia daug žmonių: ne tik pirkėjų, bet ir žiūrovų. Lieka nepamirštamas spalvų mišinio vaizdas: žmonės, gėlės, žuvys ir uostas. Vakare viskas nutyla, užsidaro, ištuštėja — Norvegijos gatvės naktinio gyvenimo nepažįsta.

Daug galima būtų prirašyti apie Norvegijos miestus, kaimus, fiordus ir žmones, jų grožį ir papročius, belieka tik trumpai pasakyti, kad aplankius tą "vidurnakčio saulės" kraštą, kažkaip nenoromis pasilieka įspūdis, kad tai yra nepaprasta tauta, kovojanti už būvį, sunkiai dirbanti, užsigrūdinusi, nuoširdi ir vaišinga, o Norvegijos kraštas gamtiniai vienas iš gražiausių Europos vietų, kur nėra užplūdę turistai, kur galima pasigrožėti naturalia gamta, kur galima pailsėti nuo kasdieninio triukšmo ir perdidelės civilizacijos.

Redakcijos pastaba:
Šio straipsnio autorė praėjusią vasarą šešių mėnesių laikotarpyje yra aplankiusi visus vakarinės Europos kraštus. Šia proga spausdinamas vienas iš tos kelionės fragmentas, palikes autorei gilų ir labai mielą įspūdį.

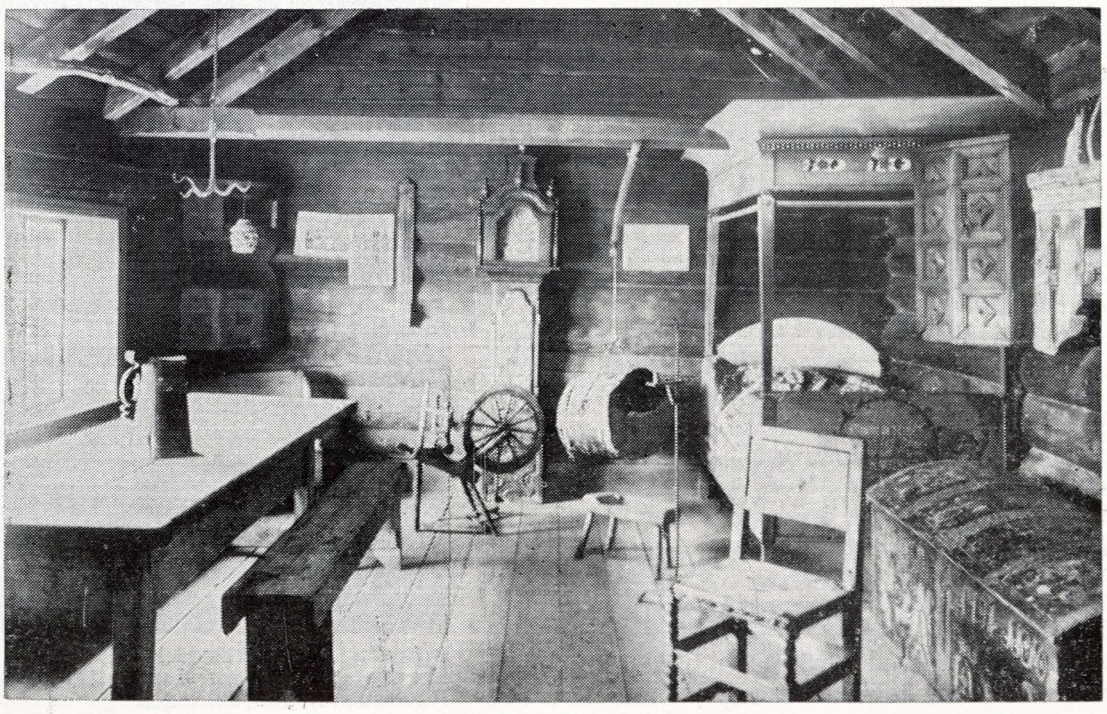

Senoviškas ūkininko trobos vidus. Norvegija — Hardangerio apylinkė

KO VAIKAI NIEKUOMET NEMATYS

DANUTĖ PAŠKEVIČIŪTĖ

Galvoju, kada gi iš tikrųjų pradeda varstyti duris prisiminimai? Turbūt, kai pasijunti žmogus prilipęs gyvenimo viršukalnę, iš kurios lengva dairytis į abi puses: iš vienos pusės matyti vaikystė ir jaunystė, o tada jau žinai, kad, regis, ateis laikas, kada reikės pradėt leistis žemyn į pakalnę. Neblogas tas pabuvojimas pačioje viršūnėje: gyvenimas atrodo praeitimi turtingesnis ir jautiesi išmokęs vertinti laiką, kuris dabar jau šuoliais pradeda bėgti. Tik vis darosi nejauku, kada jautiesi tą brangų laiką leidžiąs be reikalo. O vaikystėje ir ankstyvoje jaunystėje būdavo kitaip: tada laiką eikvojai ramia širdimi ir jo buvo marios, o laukimas išeiti į nepriklausomą gyvenimą, noras atsipalaiduoti nuo globėjų varžtų lyg tyčia jį padarydavo lėtai slenkančiu, ko ne vietoje stovinčiu. Juk kaip keturiolikametis nori būti šešiolikamečiu, o šešiolikametis — aštuoniolikamečiu! Ir kaip tas noras laimingas tuo ypatingu būdu, kad štai subrendimas ateis, bet vistiek niekad nepasensi, niekad nebūsi, sakysim, trisdešimties.

Dabar, kai vistik ėmė ir atėjo — dargi taip, rodos, greitai — jau ir prisiminimai kaupiasi. Kaupiasi jie visokių rūšių, o šiandien kaip tik apie tokius dalykus norėčiau pakalbėti, kurių vaikai niekuomet nematys.

— — — —

Prisimenu vieną senutę Lietuvoje. Jos namelis stovėjo pakalnėje, pačiame gatvės gale prie sodo ir pelkėtų pievų. Už nendrėmis apaugusio lauko tekėjo upelis, už upelio stūksojo seni, topoliais apsupti kapeliai ir ten jau buvo Vokietija. Vakarais tame krašte nugrimzdavo saulė. Kartais ji leisdavosi į rūkus, kartais į debesis, kartais, jei diena būdavo giedra, ji dar ilgai supdavosi danguje... O jei padangė nusidažydavo baugiomis raudonomis varsomis, žmonės sakydavo: "Rytoj bus vėjuota diena".

Senutė turėjo anūkų. Jie buvo visi berniukai ir visi pramuštgalviai. Vasaros dienomis jie mušdavo negrįstoje gatvėje sviedinį, sukeldami debesis dulkių. Jie vaikydavo kates ir šunis, laidydavo į orą iš popierio padarytus karvelius. Rudenėjant laipiodavo į medžius kaštonų krėsti ir lenktyniaudavo, kuris daugiau pririnks. O senutė sėdėdavo stiklinėse gonkelėse, tarp daugybės raudonų palergonijų žiedų ir adydavo išdykėlių kojines. Tarp gėlių matėsi jos žila, visai balta galva, ant nosies galo pakibę, siūleliais pritvirtinti akiniai ir senos, bet dar miklios rankos traukoma adata. Senutė adydavo kojines ant raudono, baltais taškeliais nusagstyto musmirio. (Tokio žavaus grybo, kuris Lietuvos giriose tarp žalių samanų raudonuodavo!).

O man žinoma, kad dabar, šioje nailono gadynėje, beveik nereikia adyti kojinių. Tačiau kiek tais laikais buvo praleista laiko šitos rūšies darbui!

Kojinių adymas vaikų prisiminimuose nebeturės vietos: jie atsimins permatomas, plonutes moteriškas kojines ar tamprias, elastiškas vyriškąsias, tinkančias visokioms kojoms didžiausiam dėvėtojų patogumui.

Iš tiesų, kiek daug dalykų vaikai niekuomet nematys: senoviškos skalbiamos lentos, žibalinės, žaliu gaubtu dengtos lempos, kavos malūnėlio, žalvarinių uogienėms virti indų, šnypščiančio primuso... Jie niekuomet negirdės žiemą tų skaidrių rogių skambalėlių garsų, nematys greitų, sušilusių ir garuojančių arklių, kailiais kojas apsiklojusių keleivių, jų šarmotų apikaklių, šiltų kepurių ir šalčio sulipintų blakstienų.

— — — —

Kažkas nebegerai, sako, kai pradedi gyventi praeitimi ir prisiminimais. O man regis, kad dabartimi gyventi mes nesugebame. Vis: taip buvo, tada buvo arba padarysiu rytoj, poryt ir vis gyvensiu. Dabartis

Bažnyčia iš Gol ("Stavkirke"), Norvegų Etnografinis Muzėjus Bygdoy - Oslo. Nuotrauka N. Kulpavičienės.

Norvegės tautiniuose drabužiuose Hardingerio apylinkėje.

kažkodėl taip ir slysta pro pirštus. Gal todėl, kad ji kiekvienu akimirksniu miršta ir jos sulaikyti jokiu būdu neįmanoma. Ateitis tokia vylinga, jos niekuomet neatspėsi, todėl praeitis — vienintėlis tikras ir pastovus dalykas.

Vienos kartos šešėlyje gyvenimas labai daug pasikeitė. Visi prisimename gramėzdiškos išvaizdos aparatą su juodu, dideliu uždangalu ir augštomis kojomis. Mano atsiminimuose tas aparatas dar suasmenintas fotografo, tokios rūšies gyvenimo apniokoto žmogėno, kuriuos visuomenėje paprastai vadiname vargdieniais. Šitie žmonės, turbūt, dėl savo pačių kaltės ir įgimtų charakterio nedateklių kažkaip nemoka per gyvenimą šauniu žingsniu pereiti. Taigi ir tas fotografas, mūsų miestelio prūsas, praleisdavo savo dienas Vytauto sodelyje daugiausia prie milžiniško — mano vaikystės akimis žiūrint — kapčiaus, kuris buvo supiltas ledams laikyti. Jis žiemą ir vasarą vilkėdavo jau visai nunešiotu, nebeaiškios kilmės ir spalvos lietpalčiu. Tik žiemą vargšas susisagstydavo apsiaustą spilkomis, kad pro skyles ir apikaklę ne taip vėjas pūstų. Laukdavo jisai tame sodelyje žmonių, norinčių fotografuotis. Jam visgi, tur būt, lemta buvo užfiksuoti ne vieną akimirką ir palikti atminimui ne vienam vaikui po nuotrauką.

Vasarą tame pačiame sodelyje nuolat sėdiniuodavo du seni žydai, vyras ir žmona, amžinai su lietsargiu. Nesvarbu, ar buvo giedra, ar lijo, ar apsiniaukę. Vis lietsargis virš jūdviejų galvų. O mes, vaikai, tuos du senu žydu vadindavome Saule ir Mėnuliu. Tikrumoje, tie du žydai čia gal ne visai į temą, bet jie buvo lyg ir nedalomas priedas fotografui, nes jeigu jau ir nė gyvos dūšios sodelyje nebūdavo, o žydai ir fotografas — visada. Tiesa, žiemos seniai jau neišlaikydavo, tada likdavo tik prūsas fotografas — ir darganoje, ir gana smarkiam lietuje, ir sniege. Lankstydavosi jis uoliai po savo aparato juoda pala arba stypčiodavo garnio žingsniu sodelyje su nuo šalčio raudona, žemunogės spalvos nosimi ir nušutusiu, varganu lietpalčiu.

— — — —

Man vaikas dažnai atrodo vieniša būtybė ta prasme, kad sunku suvokti, ar, besistengiant jam perduoti praeitį, daiktus, įvykius, jis gali kartu su mumis pasivaikščioti prisiminimų takeliais. Bet vieną kartą, kada stebėjau besiklausančio vaiko akutes, atsitiko džiugus reiškinys.

Kalba sukosi apie kaminkrėtį. Jis visas suodinas ir juodas nuo galvos iki kojų (o man ir dabar gana mįslinga, kokiu būdu kaminkrėčiai taip nuosekliai gebėdavo išsimurzinti) vaikščiodavo mūsų miestelio gatvėmis su visais savo darbo įrankiais: kibiru, apskritais, geležiniais sviedinėliais ir tokia įmantria, krabo išvaizdos per petį ant virvės susukta ir permesta šluotele. Pasakojau, kad mes vaikai ypatingai mėgdavom paskui kaminkrėtį lakstyti. Vaikas patylėjęs sako man: "Papasakok, papasakok, kaip mes Lietuvoj paskui kaminkrėtį bėgdavom!" Geras tada buvo jausmas, kad mes, vaiko akimis žiūrint, buvome kartu. Iš tikrųjų juk mes ir jie, jie ir mes: jie nematė, mes pasakojame, mes atiduodame, jie pasiima. Ir kaip tik dėl šios priežasties verta kartais nukrypti į praeitį.

O jūsų atmintyje, mielos skaitytojos, kiek ir kokie dalykai slypi, kurių vaikai niekuomet nematys?

Gimtinė

Graži ta šalelė,
Kaip žvaigždė aušrinė,
Kaip žiedas tyrų vandenų.
Ji — pasakų žemė,
Ji — mano gimtinė,
Ją dieną ir naktį menu.

O kaip tenai puikiai
Lakštingalos gieda,
Padangėj kaip žydra šviesu...
Dievuli, iš skausmo,
Man ašaros rieda,
Nes aš nebe ten dar esu.

Danutė Paškevičiūtė

VYŠNIOS ŽIEDAI

Vešlioje vejoje prieš mano langą
Pražydo svyruonė vyšnia,
Pražydo ružavais, švelniais žiedais...
Pavasarinis vėjas įsisukęs
Nešiojo jos vainiklapius po orą.
O vaikas tarė: "Sninga, sninga".
Žalioj pievoj sninga vyšnių žiedais.
Ir vėjas, ir laikas nubers vyšnią
Taip greitai. Kaip gaila...
Gaila mūsų, gaila vyšnios žiedų:
Mes vis lauksime naujų pavasarių
Ir prarasime negrįžtantį gyvenimą.

Ona Jasienė

* * *

Dieve, kam leidai mus išeit
Iš mielo krašto
Kur gyvent buvo
Kaip sapne, kaip pasakoj.
Ar tamsią rudens naktį,
Ar pavasario dvelkime
Mus saugojo bočių vėlės
Visur ir visame.
Čia mes kaip paukščiai paklydę,
Kaip medis išrautas iš šaknų.
Dieve, jei leistum dar sugrįžti,
Nedrįsčiau palikt tėviškės namų.

PAVASARIS GRĮŽTA

Kasmet pavasaris grįžta,
Nudažo dangų mėlynai
Gražiausiais žiedais
Apkaišo žemę dyvinai.
Tik šį kartą grįžtant,
Pamatė jis mane
Ir mano garbanas
Nudažė sidabro spalva.
Apkaišė ir Tave, mielas,
Baltu sidabru.
Tik, pavasarėli, nekeisk spalvos
Jo mėlynų akių.

S. Šimkutė

SUGRĮŽKI

Rugius išbraidė vasara, kaip moteriškė
Žingsniais lengvučiais ir basais. —
Širdgėloj tu ištiesi rankas: "Sugrįžki!
Pažįstamais takais!
Sugrįžki, vasara, ir tvankiu svajojimu apliek!"
— Ten žiedlapiai keli nukris nuo obelies
Ir vasara ateis
Į žalią kaimą, ten toli... — — — —
O čia, kaip medis vienišas, kažkas rankas nuleis
Juodoj liūdnoj nakty. —

Vanda Frankienė

ŽEMĖS DULKĖ

Kai žemės dulkė keliasi į saulę,
Jai lenkias gėlės iš laukų.
O, Dieve mano, koks beribis tas pasaulis,
O aš maža, mažiausia iš visų...

Ir aš noriu gyventi saulėje ir laimėj —
Ko užmiršti ir nuskriaudi mane?
Nejaugi žemės dulkei, Dieve, pagailėsi laimės?
Pražus, išnyks ji skausmo sūkury.

Ją vėjai blaškė, audros ją nešiojo.
O žemės dulkėj plakė gyva širdis.
O, Viešpatie, bent trupinėlį laimės
Paklok ir man gyvenimo kely.

Danutė Mickutė-Mitkienė

RUGPJŪTIS

Buvo vasara ten,
Buvo mėnuo rugpjūtis,
Daug žiedų ir saulutės
Ir tiek džiaugsmo kasdien.

Palaukėm, parugiais
Aguonėlės palinkę,
Tiktai skink jas, tik skinki,
Tik skraidyk su drugiais.

Ir išbraidėm takus
Po gėlėtas pakrantes,
Laukdami sieloj šventės,
Pindami vainikus.

Ir kai sykį, menu,
Leidos balzgana saulė —
Visą žemės pasaulį
Laikėm rojaus sapnu.

SESEI

Svaigo jaunystė, lyg žiedai liepų
Per Šventą Oną gimtoj pakluonėj,
Nūdien tik aidas jos atsiliepia
Atsiminimais ilgesio klony.

Bet lietuvaitė ilgesį vaiko,
Kai šilko giją veria į nytis,
Ir šaudyklėlę taikiai nutaiko —
Juostose raštai tulpėmis žydi.

Pririnki, sese, margų tiek juostų,
Kad vieškelėliui nutiest užtektų
Lig pirmutinio, arčiausio uosto —
Juo mūsų mintys rytuosna lėktų.

Ir sesių grožio, ir brolių narso,
Visų gi meilės tegu sulauks Ji!
O kai išgirsim trimito garsą:
Visus iš tolių Tėvynė šauksis —

PĖDSAKAI, KURIŲ LAIKO DULKĖS NEBEUŽNEŠ

A. ZUBIENĖ

Krikščioniškojo pasaulio gyvenime vienuolijos visada vaidino svarbią rolę. Šalia pagrindinio savo tikslo skelbti žmonijai Kristaus meilę, skiepyti gražiąsias Jo mokslo tiesas, už vienuolynų sienų formavosi menas, skleidėsi pirmieji visų mokslų pumpurai. Krikščioniškoji žmonija, taip vadinamoji Vakarų kultūra, šiandien daug skolinga vienuolijoms, nes tikrai nerasime nė vieno meno, nė vienos mokslo srities, kurio gimimas nenuvestų mus šimtmečius atgal už vieno ar kito vienuolyno sienų.

Krikščioniškame lietuvių tautos kelyje vienuolijos paliko tą pačią žymę, įspaudė tuos pačius pėdsakus, kuriuos kitose tautose paliko šimtmečiais anksčiau. Pirmosios mokyklos, pirmieji raštai, senieji mūsų architektūros paminklai tiesioginiai ar netiesioginiai veda į Lietuvoje buvusias vienuolijas. Vienuolijų reikšmė nesumažėjo iki šios dienos. Mes tai visi žinome ir kiekviename žingsnyje juntame. Žino tai ir lietuvių tautos priešai, visais laikais žiauriausiai kovoję prieš vienuolijas.

Emigraciniame lietuvių tautos dalies gyvenime vienuolijų reikšmė ne tik kad nesumažėjo, bet atsirado nauji uždaviniai, naujos problemos iškilo. Teko susirūpinti lietuvių tautos tęstinumu, populiariai vadinamu lietuvybės išlaikymu. Uždavinys sunkus ir šakotas, apimantis visą emigracinę lietuvių masę. Vienuolijos gal būt efektingiausiai ėmėsi naujas tautos kelyje atsiradusias problemas spręsti. Svetimųjų jūroje išvargusiems tautos nariams gyvenimo saulėlydžiui praskaidrinti išlaiko senelių prieglaudas. Jėgų stiprume esantiems ir tėvynės nostalgijos kankinamiems parūpina ir dažnai išlaiko spausdintą lietuviškąjį žodį. Didžiausio dėmesio susilaukia mūsų tautos žiedas, mūsų fizinė tautos ateitis — priaugančioji karta. Čia vienuolynai ateina tautai į pagalbą su savomis mokyklomis, vaikų darželiais, moksleivių bendrabučiais.

Taigi, vienuolijų atliekami darbai savosios tautos labui dideli ir gražūs. Gražiausia, kad jie atliekami tyliai, be reklamos, be skambių šūkių, nejieškant atpildo ar pripažinimo. Dažnai plačiajai visuomenei jų darbai ir vargai nė nežinomi. Gal tik nujaučiami. Šį kartą bandykim susipažinti su Montrealio Nekaltai Pradėtosios Šv. Mergelės Marijos seserimis.

Seserys Montrealį pasiekė 1953 m. rudenį, pritariant naujos lietuvių Aušros Vartų parapijos klebonui Tėvui dr. .J Kubiliui, SJ, ir leidžiant Montrealio didžiajam lietuvių bičiuliui Montrealio arkivyskupui Jo Eminencijai kardinolui Paul Emile Leger. Kaip ir naujosios parapijos, taip ir seserų kūrimasis

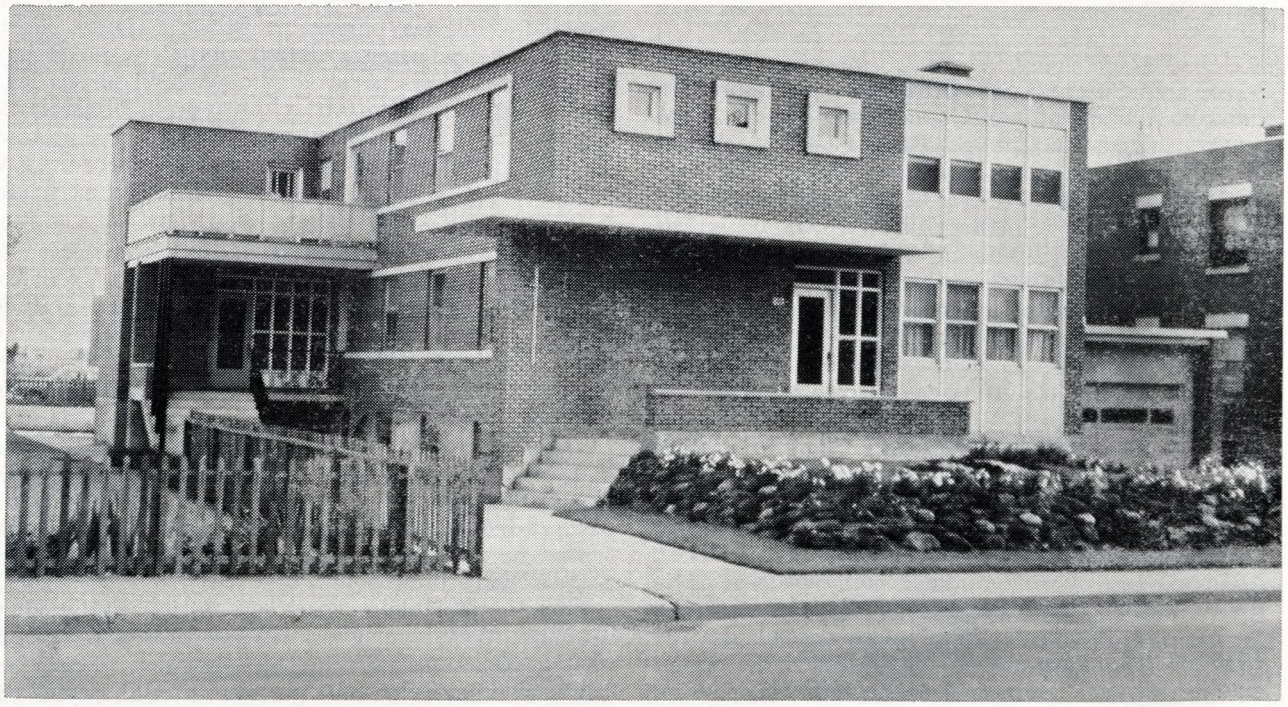

Nekaltai Pradėtosios Šv. Mergelės Marijos seserų naujasis vienuolynas Montrealyje
Projektas arch. Vyt. Zubo. Nuotrauka F. Safrončiko

Motina M. Augusta, Vyriausioji Motina Nekaltai Pradėtosios Šv. Mergelės Marijos seserų kongregacijos laisvame pasaulyje

buvo sunkus, dažnai net beviltiškas. Padedamos Motiniškojo Namo Putnam, Connecticut, seserys Montrealio priemiestyje Cote St. Paul įsigijo dviejų butų gyvenamą namą, vieną butą pertvarkė ir tuojau atidarė vaikų darželį. Seserų noras buvo padėti dirbančioms lietuvių šeimoms auklėjant mažuosius. Dirbančiųjų motinų patogumui, vaikai buvo surenkami anksti rytą ir pristatomi į namus tėvams iš darbo grįžus. Buvo stengiamasi darželį išlaikyti grynai lietuvišką, tačiau nepavyko pritraukti didesnio skaičiaus vaikų, nes Montrealio lietuviai gyvena plačiai išsisklaidę. Seserys susidūrė su labai realiais finansiniais sunkumais. Darželis be nuolatinės paramos iš Motiniškojo Namo negalėjo išsilaikyti, tad nuo 1957 m. pradėta priimti į darželį ir kitataučių vaikai.

Vaikų skaičius darželyje pakilo, turimos patalpos pasidarė perankštos tiek darželiui, tiek seserims ir susirūpinta statyti naujas patalpas. Reikia pastebėti, kad nors seserų paslauga mielai naudojosi tiek pavieniai tautiečiai, tiek parapija, bet jokios organizuotos pagalbos iš Montrealio lietuvių jos nesusilaukė. Tik 1959 m. įsisteigė seserų rėmėjų būrelis, kuris organizuotai stengiasi seserims padėti. 1958 m. pavasarį seserys galutinai apsisprendė ir pradėjo statybą jau anksčiau prie Aušros Vartų bažnyčios įsigytame sklype. Visos statybos finansavimas atiteko pačioms seserims.

Tų pačių metų rudenį persikėlusios į naujus jų reikalams pritaikintus namus, seserys galėjo savo veiklą išplėsti. Vaikų skaičius pakilo daugiau kaip dvigubai ir šiuo metu seserų globa naudojasi apie 70 vaikučių, paskirstytų į dvi grupes: 3-5 metų amžiaus darželis, ir parengiamoji angliškos mokyklos klasė. Naujose vienuolyno patalpose gali gyventi 12 seserų, nors šiuo metu tėra tik 5, bet veiklai plečiantis gal bus reikalinga seserų skaičių padidinti. Žemės prie vienuolyno dar yra, o lietuvių senelių namai Montrealyje būtų labai laukiami . . .

Seserų darbas Montrealio lietuvių kolonijoje nesiriboja vaikų darželiu. Jos visur suskumba. Dvi jau eilę metų mokytojauja šeštadieninėje Aušros Vartų parapijos mokykloje. Jos talkininkauja parapijos kunigams rengiant vaikučius pirmai Komunijai. Jos parengia mažuosius dalyvauti bažnytinėse šventėse ir procesijose. Vyresnio amžiaus jaunimas taip pat nelieka užmirštas. Sesuo M. Celina vadovauja prie Aušros Vartų parapijos veikiančiam mergaičių Marijos sambūriui. Sambūrio narės veikia pasiskirstę pagal amžių į dvi grupes ir renkasi kas antrą sekmadienį į vienuolyno patalpas paskaitoms, pasikalbėjimams ir rankdarbių pasimokyti. Sambūris veikia dar tik antrus metus ir yra apjungęs apie 50 moksleivių mergaičių.

Per šiuos pirmuosius 7 metus Nekaltai Pradėtosios Šv. Mergelės Marijos seserims Montrealyje vadovavo sesuo M. Felicija. Jai teko pakelti visus kūrimosi sunkumus, naujojo vienuolyno statybos rūpesčius, jai teko ieškoti kelių ir būdų padaryti vienuolyną neatskiriama Montrealio lietuvių kolonijos dalimi. Dėka augštos kultūros, takto, energijos ir pasiaukojimo, jai pavyko visas kliūtis ir sunkumus nugalėti, visus užsibrėžtus tikslus pasiekti. Deja, vos užbaigus sunkų kūrimosi laikotarpį, vienuolyno gyvenimui įsibėgus į normalias Montrealio lietuvių gyvenimo vėžes, sesuo M. Felicija šią vasarą turėjo Montrealį apleisti. Vienuolyno vadovybė ją paskyrė kitoms atsakingoms pareigoms Motiniškajame Name Putnam, kur jai pavesta globoti mergaičių moksleivių bendrabutis. Viešą atsisveikinimo pobūvį surengė rėmėjų būrelis rugsėjo 10 d., į kurį, nors ir nepatogų ir karštą vasaros šeštadienio vakarą, atsilankė gausus išvykstančios seselės M. Felicijos bičiulių būrys ir organizacijų atstovai ir linkėjo geriausios sveikatos ir sėkmės naujose pareigose.

Nauja vienuolyno vyresniąja paskirta sesuo M. Celina, kuri Montrealyje nėra svetima, nes jau keletas metų čia gyvai darbuojasi. Linkime Seseriai M. Celinai ir toliau su ta pačia energija ir pasišventimu dirbti montrealiečių tarpe naujose pareigose. Tegu nauji rūpesčiai neatitraukia Jūsų nuo Jus taip branginančio lietuviškojo jaunimo.

Aštuoni metai trumpas laikas. Tačiau Nekaltai Pradėtosios Šv. Mergelės Marijos seserys Montrealio lietuvių kolonijoje jau suspėjo palikti pėdsakus, kurių laiko dulkės jau nebeužneš. Nebeišdildys nė lietuviškosios nuotaikos nė lietuviškosios maldos žodžių iš sielų ir širdžių vaikučių, kurie naudojosi ar naudosis gerųjų seselių globa. Augantis prabėgančių metų skaičius tik labiau išryškins seserų atliekamą paslaugą savajai tautai, savajam žmogui. Gi mūsų lietuvių išeivijoje moralinė pareiga ir atsakomybė lietuviškąsias vienuolijas visokeriopai palaikyti, paremti, kad mūsų pačių naudai jos augtų ir stiprėtų.

VANDA FRANKIENĖ

PORTRETAS

Rasa Augaitienė grįžta iš darbo. Nuovargis kamuoja visus jos sąnarius. Skauda galvą ir liūdnos, beviltiškos mintys, lyg įkyrios musės, neatstoja — vargina ir kankina:

— Ar ilgai begalėsi taip sunkiai dirbti fabrike? Ar ištversi? Ar sveikata nepaluš?!

Turiu ištverti! — galvoja ji ir pati savimi netiki, nes jaučia, kaip silpnėja jos jėgos kasdien, kaip temsta akys bedirbant sunkų fizinį darbą, o išėjus iš fabriko visos jėgos atrodo išsekusios. Galva tiek svaigsta, kad regi, kaip dangus su žeme susilieja — ir sukasi, supasi...

Rasa su vyru ir vaikais prieš dešimtį metų atvyko į Ameriką. Pačiais pirmaisiais metais jos vyras žuvo eismo nelaimėje. Liko ji viena, našlė, su trimis mažamečiais vaikais: Algis šešerių metų, Aldutė ketverių ir Danutė vienerių metelių. Vargsta motina, dirba sunkų darbą, kad užaugintų ir išmokslintų vaikus. Ir dabar sunki mintis kaip kaltu kala jai į smagenis ir širdį.

Algis baigė gimnaziją ir nori siekti augštojo mokslo. Jo svajonė — atominės energijos inžinierium tapti. Jis gabus ir darbštus. Bet iš ko mokytis? Iš kur lėšų imti? Juk mokslas taip daug atseina.

Žengia ji tyli, susimąsčiusi ir labai nuliūdusi. Staiga prapliumpa lyti. O dar keli blokai iki namų. Sutrumpindama kelią, ji skuba šalutine, siaura gatvele ir ūmai užmina ant kažkokio kieto daikto, kad vos neparpuola.

Lietaus prausiamas, prieš ją guli išmestas senas portretas. Iš purvo žvelgia nuostabios mėlynos akys! Sustoja Rasa ir, lyg išsigandusi, droviai apsidairo: čia pat išmesta krūva, matyt, susidėvėjusių daiktų — ir tas portretas. Traukia, vilioja tos akys, skausmo, sielvarto pilnos. Dar kartą apsidairiusi, ar kas nemato, ar neįtars, kad rankioja senus daiktus, ji pakelia portretą ir, nebepažvelgusi į jį, nuskuba namo.

Įžengusi į prieangį, nosinaite nušluosto purvus nuo portreto, iš kurio pažvelgia į ją sena, žilutėlė senutė. Veidas maloniai geras, raukšlėmis išrašytas, o akys nuostabios, tarytum jauste jauti jose skausmo ašaras ir gilų prašymą — nesuprantamą, bet širdį jaudinantį.

Vaikai stebėjosi, kai jų mama, parsinešusi gatvėje pamestą, pasenusį, apiblukusį portretą, apvaliusi, pakabino jį savo miegamajame. Jie nieko neaprasto jame nematė: pieštas aliejiniais dažais, apiblukęs — neįdomus. O Rasa įžvelgė kažkokį gyvumą, kažką nepaprasta senutės akyse ir negalėjo išsižadėti — išmesti. Tas portretas ją traukte traukė, tiesiog kalbėjo į ją. Ypač Algis buvo nustebęs ir lyg susigėdęs, kad jo motina, buvusi gimnazijos mokytoja, išdrįso gatvėje numestą, bevertį daiktą atsinešti ir pakabinti. Jis pakurstė abi sesutes, ir visi trys vaikai prašė leidimo sutemus nunešti paveikslą į tą pačią vietą, kur mama buvo jį radusi — ir išmesti. Rasa jau buvo benorinti nukabinti portretą, bet tos akys — gyvos, sielvarto pilnos — traukte traukė, kažką nesuprantama kalbėjo į ją. Išbučiavo Rasa visus tris vaikus ir ryžtingai pasakė:

— Neišdrįskit liesti to portreto! Jis liks čia, o kai turėsiu atliekamų pinigų, įdėsiu jį į naujus, gražius rėmus. Aš kažką gyva ir skausminga jame matau.

Vaikai aprimo ir turėjo sutikti su mamos užgaida. Taip ir liko nublukęs senutės portretas jų mamos kambaryje. Vaikams nematant, Rasa dažnai žvelgdavo į senutės veidą; jį pamilusi, kalbėdavosi mintimis su juo ir skųsdavosi jam savo vargais. Priprato ji prie to portreto, kaip prie kažko artimo, savo ir mielo. O gal jis priminė jai jos senutę motiną, likusią tėvynėje? Ji to nesuprato ir nežinojo. Tačiau pamilo tą senutę nublukusiame paveiksle.

Prabėgo metai nuo minėto įvykio. Algis jau studentas. Aldutė baigė pradžios mokyklą ir padavė prašymą į gimnaziją. Danutė jau ketvirtame skyriuje.

Tik, štai, netikėta nelaimė: širdies priepuolis paguldo Rasą ilgiems mėnesiams į lovą, ir nebėra kas uždirbtų vaikams duoną. Kas beleis juos į mokslą? Tenka Algiui mesti studijas ir stoti motinos vieton. O Rasa guli ligos priblokšta ir skaudžiai sielojasi.

Pavasaris visu puošnumu — su gėlėmis ir paukščių ulbėjimais — nužengė į žemę. Pražydo tulpės, narcizai; žolė gaiviu žalumu nusidažė. Džiaugsmas gamtoje. Tik Rasos pablyškę veidai, ligos iškankinti. Akys ašarų plaunamos, bežiūrint į vaikų vargus. O portrete atvaizduotoji senelė, jos sielvarto ir nedalios draugė, kuriai skundžiasi ligonė Rasa, — rodos įžvelgia josios vidun ir siunčia savo užuojautą.

Sekmadienio rytas. Tolumoje skamba bažnyčios varpai, kviesdami žmones į Dievo šventovę, bent kartą savaitėje atitolti nuo žemiškų rūpesčių ir susijungti maldoje su Visagaliu — su beribe Meile ir Palaima. Rasa kažkaip tą dieną geriau jautėsi — sėdėjo lovoje. Tik staiga atsidarė durys, ir visi trys vaikai, su gėlėmis ir dovanomis įbėgę, apglėbė ją, bučiavo, mylavo, sveikindami gimtadienio proga, linkėdami sveikatos. Ak, tie vaikai, — tai gyvenimo laimė, kai meilės ir gerumo bent retkarčiais parodo tėvams. Laimės spinduliai tuo metu nušvietė ir Rasos širdį, ir ji pasijuto gyvesnė bei sveikesnė, vaikų meilės gaivinama. O jie ją apsiautė nauja, šilta, baltute skara, movė ant kojų naujus, patogius batukus, o jauniausioji duktė merkė į vazelę gėles; gi paskui, vikriai įbėgusi į kitą kambarį, atnešė kažką, laikydama užnugary, ir juokdamasi tarė:

— O čia, mamut, kažkas Tavo draugei, — ir padavė gražius rėmus.

Nustebo Rasa ir pradžiugo. Algis nukabino portretą, ir visi sukruto jį tvarkyti. Kai atplėšė antroje rėmų pusėje pageltusį popierių, nustebo visi: didelis, aptriušęs, storas vokas iš šonų buvo prilipdytas prie rėmu. Rasa atidarė voką ir, vos kvėpuodama iš susijaudinimo, atrado $15.000 ir laišką. O tas laiškas!... Visi keturi verkė, skaitydami jį: —

"Dievo palaimos linkiu Jums ir palieku savo

sunkiai uždirbtus pinigus. Prašau tik maldos. Mano vaikai laukė mano mirties: — mano du sūnūs, marčios ir anūkai. Jie nemylėjo manęs. Jiems terūpėjo mano turtai. Atidaviau jiems namus ir gyvenau su jais ne kaip tikroji motina, bet kaip nekenčiama įnamė. Mylėjau juos visus be galo, o jie nemylėjo manęs ir tik laukė mano gyvenimo pabaigos, idant galėtų paimti paskutinį mano turtą. Vienintelis jis, mano brangiausias anūkas Antanas, mylėjo mane ir gerbė. Jis ir nupiešė šį mano portretą. Bet jis žuvo Korėjos kare. Viešpatie, duok jam dangų ir leisk, man mirus, su juo būti kartu. Išbandymui vaikų, paslepiu visus pinigus šiame portrete. Jaučiu, kad jie mane paniekins ir išmes, kai mirsiu. Tai skiriu šiuos pinigus tam, kas, radęs, išskaitys mano skausmą, Antanėlio taip gyvai įrašytą šiame portrete. Laimės linkiu Tau, gerasis žmogau, kuris pakėlei atvaizdą senutės, nelaimingos motinos, iš šiukšlyno, o gal ir iš purvo. Maldos prašau ir dėkoju.

O jei kartais jūs, mano sūneliai, susipratote po mano mirties ir įvertinot mane, jeigu šį mano portretą esat pasilaikę, gal net papuošę naujais rėmais ir radę pinigus, — tokiu atveju atleiskite man už kietus žodžius bei įtarimus - su ašaromis to prašau. Aš jus be galo mylėjau, todėl mokėsiu užmiršti ir visas skriaudas. Mano siela džiaugsis, kad bent po mirties būsite mane supratę. Ačiū ir atsiprašau. Laimės linkiu jums ir Dievulio palaimos. O tie pinigai — tai mano dovana.

Senutė iš portreto — nelaimingoji Motina.".

Rasai ir jos šeimai toji senutės dovana atėjo kaip stebuklas. Buvo iš ko gydytis pas geriausią širdies specialistą. Todėl Rasai grįžo sveikata. Algis vėl įstojo į universitetą ir po kelerių metų pasiekė savo tikslą — tapo atominės energijos inžinierium. Aldutė baigė gimnaziją ir gailestingųjų seserų mokyklą. O jauniausioji Danutė mokėsi meno mokykloje.

Keletą kartų per metus Rasa užprašo šv. Mišias už nežinomą geradarę. O jaukiame salionėlyje, puikiuose rėmuose, kabo senutės portretas, iš kurio žvelgia gilios mėlynos akys, pilnos gerumo, meilės ir palaimos tai puikiai šeimai.

Stasys Jakštas

DŽIAUGSMO ŽIBURĖLIS

Skiriu savo dukrelei Rasai

Žydėjo vasara laukuos
Kirtėjų laukdama talkos . . .
Išėjome takais minties.
Išėjome takais mirties.

Su žemės sauja, ryšuliais
Keliavom nežinios keliais —
Tremties kelionėje vargų
Viltis tebuvo mums draugu.

Drebėjo žemė ir dangus —
Mirtis žegnojo ir draugus
Ir priešus žemės kovoje
Už marių ir artumoje.

Plieniniai skraidė sakalai, —
Su baime matėm, kai vėlai
Naktis nušviesdavo ugnis
Mirties paberdama vilnis.

Dejavo miestai kruvini . . .
O mes skubėjom tekini,
Tik jau praretintoj eilėj
Pro kritusius šalikelėj.

Toli nuo tėviškės laukų,
Padangėj Švarcvaldo miškų
Pilies sustojom kaubury
Mažam palėpės kambary.

Pastogė būtų sugriauta,
Jei ne malda tėvų karšta,
Kalbėta Viešpaties ausin,
Priimt vaikus nors dėmesin.

Praslinko šmėklos ir mirtis,
Dangaus prašvito mums viltis —
Palėpėn mūsų, lyg šviesa,
Atėjo Sofija - Rasa.

Sesuo M. Celina su savo auklėtiniais, parengiamosios klasės mokiniais, darželio klasėje.

Nuotrauka F. Safrončiko

Naminio auklėjimo negerovės

A. LIAUGMINAS
Psichologijos daktaras.

KODĖL NAMŲ AUKLĖJIME ESAMA NEGEROVIŲ?

Kol vaikas sveikai vystosi — tėvai tuo tik džiaugiasi. Toks auklėjimo vaisius yra jų natūralaus bei spontaniško gyvenimo padarinys. Bet tėvai susirūpina, kai tokio auklėjimo nepakanka ir atsiranda daug neišrišamų klausimų. Vaikas darosi nepaklusnus ir elgiasi priešingai bei įžūliai, ką jam liepia tėvai. Vaikas tampa agresyvus ir pasidaro bailus, vengdamas socialinio bendravimo su vaikais ir kitais žmonėmis. Panašių klausimų galėtume priskaityti visą eilę. Daugelis auklėjimo klausimų yra jau žinomų, nes yra surastos jų pirminės priežastys. Bet daug dar yra kitų klausimų, į kuriuos šių dienų psichologijos bei pedagogikos mokslas neranda atsakymo.

AUKLĖJIMO NEGEROVIŲ PRIEŽASTYS

Dauguma tėvų labai nustemba, kai beveik visų auklėjimo negerovių šaknys, atsiradusios vaikuose, savo pradžią turi jų tėvuose. Ne vien tik vaikas sudaro auklėjimo bei ugdymo eigą. Yra trikampis: **tėvelis, mamytė ir vaikas.** Kai vaikas darosi nepaklusnus ar kuris kitas auklėjimo klausimas iškyla, visada reikia žiūrėti į minėtą trikampį. Mes patys esame atsakingi už daugelį auklėjimo negerovių. Vaikai kaip vaikai, nėra nei geri nei blogi. Jie tokie pasidarė, kokius mes juos sutinkame gyvenime, didžia dalimi dėl **gero auklėjimo,** dėl **neauklėjimo** ar **dėl blogo auklėjimo.** Kitaip sakant — vaikas toks pasidarė nuo geros ar blogos auklėjimo aplinkos.

VAIKAS NĖRA ANGELIUKAS

Negalima teigti, kad vaikas iš prigimties būtų angelas. Priešingai. Jis turi visas iš tėvų paveldėtas savybes: taigi, jis nėra nei visai blogas, nei visai geras. Vienoks ar kitoks jis pasidaro priklausomai nuo to, kaip auklėjamoji aplinka jam pačiam padeda išugdyti gerąsias ar blogąsias būdo savybes. Kaikurie tvirtina esą pedagogo darbas yra **daržininko** darbas. Jų nuomone, į vaiko prigimtį nesikišk, tik suteik jo būdo vystymuisi tinkamas sąlygas ir apsaugok nuo kenksmingų įtakų. Duok vaikui, ko jis reikalauja: maisto, oro, rūbų ir dvasinio peno — ir jokių kitų klausimų neturėsi. Ši auklėjimo pažiūra yra klaidinga. Vaikas nėra augalas. Jis turi savo asmenybę išvystyti. Pvz., medį galime taip ar kitaip auginti, nekeičiant jo fizinių bei biologinių savybių. Ugdydami bei auklėdami vaiką, kuriame bei statome jo asmenybę — o tikrumoje ji pati **kuriasi** duotoje aplinkoje.

VAIKO ASMENYBĖ

Vaiko asmenybė yra lyg namas, sustatomas ant biologinių jo pagrindų. Asmenybė susidaro aplinkumos įtakoje. Jei asmenybė tvarkingai išugdyta — tam žmogui nebus jokių bėdų. Esama net penkiasdešimt asmenybės aptarimų. Ją galima aptarti sekančiai: asmenybė ir dinamiškoji organizacija individo viduje tų psichofizinių sistemų, kurios apsprendžia prisitaikymą prie aplinkumos. Čia neliečiama sielos klausimo. Iš asmenybės struktūros sprendžiame, ar žmogus yra tiesus, moralus ir pareigingas, ar bailus, rūpestingumu persisunkęs, žodžio nelaikąs, ar jis turi minties, žodžio ir darbo vienybę. Toks žmogus turi tiesų charakterį. Priešingybė tokiam charakterio tiesumui yra žmogus neturįs minties, žodžio ir darbo vienybės. Toks žmogus gali būti pilnas "ožių" — jis, žiūrėk, bijo kokio nors paprasto daikto, ar turi kapryzų — būtinai jam turi būti taip, o ne kitaip. Jei kokį niekniekį pakeisi, tai sugriausi tokį žmogų, jo gyvenimą iš vėžių išstumsi.

Tikras gydytojas įžvelgia į ligos priežastį. O ji neretai esti psichinės kilmės, — turinti šaknis asmenybės gelmėse. Todėl čia labai svarbus ligonio su gydytoju išsikalbėjimas, savo širdies gelmių atvėrimas. Yra žinomi atsitikimai, kai pvz., paprasto peilio pametimas kitą žmogų susargdina. Nupirkus panašų kitą — kaip gerų vaistų davus — tą žmogų pataiso. Visų mūsų tikslas yra kuo daugiausia išsiauklėti sveikos asmenybės žmonių. Tokių žmonių niekam nereikės globoti: jie patys savimi pasirūpins.

ASMENYBĖS UGDYMAS

Asmenybę mes ugdome. Ji turi šiuos tarpsnius: vaikystę, jaunystę ir visą likusį gyvenimą. Apatiniai sluogsniai tam tikrais keliais prasiveržia į viršutinius. Asmenybė yra dvasinis pastatas. Jos suformavimui reikia daug elementų: meilės, pavyzdžių, nuoširdumo, asmenų, kuriuos gali idealizuoti, gali iš jų imti pavyzdį. Ir drausmė yra svarbi asmenybės susiformavimui — be jos neturės asmuo griaučių bei savarankiškumo.

Asmenybės statymas vyksta savaiminiu veikimu. Jaunas žmogus veikdamas statosi sau asmenybe. Vien žodžiais nepadėsime, ypač, jei nekyla tikslo pačiam vaikui. Tik tada seksis asmenybę formuoti, kai vaikas ims pats klausti ir domėtis.

TĖVŲ KLAIDOS

Pirmoji klaida, jei tėvas ir motina stengiasi už vaiką padaryti. Tuomi užgniaužiama vaike iniciatyva. Vaikas savo jėgomis, nors ir pamažu, turi prie vieno ar kito darbo atlikimo prieiti. Pvz., kad ir sagos užsegimo mokydami, turime pirmą kartą rodydami, tokį darbą atlikdami dirbti labai pamažu, kad vaikas matytų visas to darbo detales.

Antroji klaida — perdidelis rūpinimasis: tas galima, tas negalima, barama, įrodinėjama — vis iš didelės meilės. Tai atima iš vaiko iniciatyvą. Vaikas bėgioja, juda — per veiksmą jis stiprėja, jo organizme motorinės funkcijos vystosi. Jei už vaiką dirbsi — jis bus pastumdėlis. Nieko nedarant, sustos jo vystymosi procesas. Taip perdaug paskui vaiką bėgiodama motina, jam tik pakenkia. Vaikas pradeda nuo to gintis. Jam pasąmonė sako, kad tokia elgsena jam kenkia, nors ir mylinti jį motina taip su juo elgiasi. Jis pasidaro pasyvus. Neplauna rankų arba patampa priešgina. Priešingai, paprasta kaimietė, be jokios ypatingos sistemos, išauklėja sveikas asmenybes, nes leidžia vaikui dirbti; leidžia ją dirbančią vaikui savu darbu pasekti. Pvz., agurkus raugiant ar kokį kitą darbelį dirbant, duktė sekdama motiną daro tą patį, tik vaikui pritaikintose sąlygose — pvz., skalbia mažutėje geldelėje. Tokių motinų natūralus jausmas yra tikresnis, nei daugelio išlavintų žmonių. Dirbdamas vaikas vaikiškose sąlygose dvejopai laimi. Jis išmoksta darbų ir lavina pastabumą ir judesius. Vaikas dirba žaisdamas ir žaidžia dirbdamas. Vaiko darbas tai žaidimas.

KODĖL VAIKAS ŽAIDŽIA?

Vaikas žaisdamas lavina fizines ir psichines savo galias. Yra įvairios teorijos, mėginančios išaiškinti, kodėl vaikas žaidžia. Vieni mano, kad žaidimas yra poilsis. Tai netiesa. Žaidimas nėra poilsis, nes vaikas pavargsta bežaisdamas. Vaikui žaidimas kartu yra ir darbas. Kiti mano, kad žaidimas yra pasirengimas gyvenimui. Dar kiti mano, kad žaidimas yra atpildantis veiksmas. Tai atpildas tų veiksmų, kurių vaikas negali atlikti. Pvz., įsivaizdavimas — maža mergaitė negali būti motina, tai ji žaidžia su lėle.

Vaikas turi žaisti. Jei nežais — nustos vystytis, negaus išvystyti visos savo fantazijos. Ji liks užkasta jo asmenybėje. Toks žmogus senstelėjęs pradės žaisti — užsiiminės niekniekiais.

Vaikas per žaidimą lavinasi. Pirmieji žaidimai yra juslių lavinimas. Ir barškaliuku žaidžiama. Vaikas žaidžia ir numeta. Iš to triukšmelio vaikas gauna malonumo, nes kai mintis ar raumenys yra pribrendę veikimui, tai jaudinant ji, patiriama malonumo. Vaikas pajunta save kaip žaidžiantį subjektą, kaip priežastį malonumo. Ima barškutį ir meta; vėl ima ir vėl meta. Jis jau gali sukelti kritimo bildesį ir turėti malonumo. Taip vaikas lavinasi, o tūlas subrendėlis mano, kad vaikas žaislo nemėgsta.

Motoriniai vaikas lavinasi kalbėdamas. Kalbos neišmokstama per pusmetį. Yra ilgas pasirengimo periodas. Nuo 6 mėn. kūdikis pradeda gaminti garsus. Nuo 8 mėn. dar daugiau. Antrų metų pradžioje pradeda daug dalykų suprasti, tik negali ištarti. Lialiavimas — pa... pa... šimtus kartų kartojama, kad išlavintų garsų organus. 3-4 metų vaikas kalba pats su savim, nes jis turi išmokti perkelti mintis į žodžius. Kartais vaikas klausia ir nelaukia atsakymo. Arba kalba tuo pačiu metu, kaip pvz., mūsų moterėlės. Joms ištuštinti savo mintis svarbu. Ir suauge kartais turi minčių, bet negali jų išreikšti — tai trūkumas gautas iš mažens dėl nepakankamo išmokimo perkelti mintis į žodžius.

Toliau socialiniai žaidimai — lenk-

tynės. Jie atneša irgi savo indėlį į asmenybę. Jie turi didelės auklėjamosios reikšmės. Vaikas turi išsižaisti.

Nuo 13 metų prasideda intelektualiniai žaidimai — kryžiažodžiai, šachmatai. Žaidimas yra terapinė (gydomoji) priemonė.

Bežaisdamas vaikas išeikvoja blogos energijos perteklių, kuris jame susikaupia. Taigi žaidimas yra ne tik ūgdymo, bet ir gydymo priemonė. Žaidimu vaikai gydomi nuo lengvesnių psichinių sutrikimų.

Viena šveicarė parašė knygą apie žaidimo terapiją žaidžiant lėlėmis. Vaikas sustato lėles — vienas jų jis išlupa, kitas myli; vienoms vienokį vardą bei pareigas duoda, kitoms kitokį. Iš tokios vaiko elgsenos susekama, kas to vaiko asmenybę drumsčia.

Antras veiksnys reikalingas vaikui išsivystyti — yra tėvų meilė. Čia ir yra visas sunkumas tėvams — kaip išlyginti, kad ta meilė būtų savo vietoje, kad ji nebūtų pertempta. Čia ir yra nauda Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, trumpiau AL VUDO, kuris pasiryžo tėvams padėti pilnesniais žmonėmis tapti, žmonėmis, sugebančiais savas emocijas sukontroliuoti bei reikiamoje vietoje reikiamą kiekį jų panaudoti. Čia yra raktas į sėkmingą vaikų auklėjimą. Tik per savęs auklėjimą galime žengti į sveikesnį savų vaikų rytojų. O kad to pasiektume, reikia dėti pastangų, ryžtis visapusiškai šviestis. Grįžtant prie tos tėvų meilės, reikia sudaryti tokias apystovas, kad vaikas jaustųsi neatstumtas. Nuolatinis natūralus tėvų vaiku rūpinimasis išūgdys vaiko pasąmonėje saugumo jausmą. Imkim kad ir tokį gyvenimišką vaizdą. Nesugyvendami tėvai ginčijasi dėl vaiko auklėjimo. Tėvas bara motiną ir pats nesikiša į vaiko auklėjimą. Vėliau ir motina nuleidžia rankas: "Auklėk tu" — sako ji tėvui. Taip vaikas ir palieka be reikiamo saugumo. Jis įsimyli giminaitį, kuris jam atrodė jį supranta. Vienas toks vaikas melsdavos už tą giminaitį, nes jo pasąmonėje kilo toks nujautimas: jei tėvai pranyktų, jis turėtų užtarėją, turėtų, kas jį globos — užuovėją.

Bet jei ko yra perdaug — jau negerai. Ir meilės jei perdaug — bloga vaikui. Per didele meilę tėvai parodo vaikui iš savimeilės. Tėvas turi malonumo vaiką glamonėdamas. Toks tėvas leidžia vaikui daryti viską, ką vaikas nori. Tai beždžioniška meilė, pagal vokiečius. Tai beprotybė. Todėl, kad aš vaiką myliu, leidžiu jam daryti, ką jis tik nori. Toks tėvų elgesys yra įrodymas, kad jie dar nėra pasirenge būti tėvais. Tokie duoda vaikui valgyti be tvarkos — kada vaikas nori, tada valgydina. Ir taip visas vaiko užgaidas pildydami, prieina prie vaiko sužalojimo. Pvz. vaikui išinorėjus skustuvo, žinoma, tiek tėvai supranta ir neduoda — tada vaikas ima pykti. Toks vaikas pradeda tėvų nemylėti.

Arba vėl kitas gyvenimiškas per didelės meilės vaizdas. Pas psichiatrą atvedamas vaikas, kuris pradėjo bėgti iš mokyklos. Pasirodo, kad ir čia per didelė tėvų meilė vaiką susirgdino. Vaikas neatsitraukė nuo motinos dėl perdidelės meilės. Perankstį jame atbudo tos emocijos, kurios dar neturėjo atbusti. Vaikas iki 7-rių metų su motina miegojo kartu. Dabar jis bėga iš mokyklos, kad mamytės kas nepavogtų.

Kai stokojama meilės irgi bloga. Už tai ALVUDAS ir šviečia žmones — visapusiškai: tėvai turi būti sveiki kūnu, protu ir emocijomis, kad jie galėtų tikslingai ir prasmingai veikti. Vien tik žinojimo kaip su vaiku elgtis, toli gražu nepakanka.

Drausmė yra vienas rimtųjų veiksnių žmogaus asmenybės ugdyme. Ji turi būti ugdoma ne išoriniai — tai bus dresūra. Ne kaip išmokyta lėlė turi žmogus elgtis, bet vidujinius varžtus privalo įsigyti, kurie jį apsaugos nuo blogos elgsenos net ir tada, kai vaikas bus vienas, kai jo niekas netikrins. Čia ALVUDAS lietuvių tarpe kelia auklėjimo revoliuciją — iki šiol visur praktikuojamos dresūros — "Nedaryk to, nes angelėlis supyks", skatinant pereiti prie vidinės drausmės ugdymo — vaikas turi pajusti kas galima ir kas ne. Ir tai ne dėl to, kad kas nors nubaus, jei neklausysi, bet kad tai gražu, gera ir sveikam žmogui natūralu taip elgtis. Tėvai turi čia nedaryti svarbiausių klaidų. Ir mokytojai nuo dresūros turi kuogreičiausiai pereiti prie reikiamo auklėjimo. Dabartiniams tėvams ir sveikatingumo ir žinių trūksta. Tad abipusiai turtėkim. Čia ALVUDAS visiems geriausiai pasitarnauja.

Mažas vaikas automatiškai autoritetui pasiduoda. Pvz., vaikai mokytojus idealizuoja, jų klauso. Užtenka pasakyti "Man tas nepatinka" — vaikas klausys. Tai subjektyvus autoritetas. Paaugęs vaikas keičia savas pažiūras į autoritetą — pvz., 9 metų vaikui didesnės reikšmės turi objektyvus autoritetas — kolektyvo autoritetas. Pvz., vaikas klasėje nepasakys, kas sudaužė rašalinę, nors mokytojas ir kažkaip prašys. Kolektyvo autoritetas - draugai tokio amžiaus vaikui yra svarbiau už pavienio asmens autoritetą, įskaitant ir tėvą bei motiną. Todėl vaikui augant reikia keisti taktiką: pradžioj — "Taip nedaryk!", vėliau — "Taip niekas nedaro!", bendruomenės autoritetu operuoti.

Drausmės vykdymas. Ar galimos fizinės bausmės? Paskutiniame psichiatrų suvažiavime Čikagoje 1959 m., vienas žymiausių vaikų psichologų-gydytojų tuo reikalu išsireiškė: pritaikant ir nepritaikant fizines bausmes — abi sistemos nėra visai geros. Drausmė turi būti protingiausiu keliu atstatoma.

Čia mes panagrinėkim psichologinį dėsnį — santykį tarp jutimo ir dirgio. Jutimas — psichinė sfera, auga aritmetine progresija, pvz.,3-5-7-9 . . . Tuo tarpu dirgis yra biologinė sfera; jis turėtų augti geometrine progresija, pvz., 3-6-12-24 . . . , kad atitiktų jutimui. Tokiu būdu, fizinė bausmė neatitinka tam įspūdžiui, kokį vaikas turėtų gauti iš bausmės.

Fizinės bausmės pedagogikoje nepasiekia tikslo. Geriau taikyti moralinę bausmę — veikti į pajautas. Taip elgiamasi Frebelio sistemos mokykloje. Pvz., vaikui sudaužius lėkštele, mokytojas sako: "Vaikeli, kas dabar bus — iš ko mes valgysim?". Kai giliai pasiekiama į jausmus veikiant, tada pradedama guostis: "Na, vaikeli, tu geras, kitą kartą būsi atsargesnis, o dabar mes pavalgysim iš kitos lėkštės".

Vaiko mušimo mėlynės palieka asmenybėje. Dėl žiauraus elgimosi vaikystėje, toks vaikas kai suauga, ima nekesti artimųjų, nori jiems atsikeršyti. Žinomas toks atsitikimas. Vienas vaikas mokykloje norėjo nusikalsti; jis stačiai ieškojo progos padaryti kokį blogą darbą. Jis paliejo mokytojo rašalinę, vėliau padegė namą, pagaliau, dūrė kitam peiliu į nugarą ir pateko į policijos rankas. Testų pagalba buvo susekta, kad tas jaunuolis, būdamas 2-3 metų amžiaus buvo labai žiauriai muštas net iki samonės netekimo. O atsitikę taip. Namuose jo mažesnė sesutė žaidė lopšyje ir užsigavus akutę ėmė verkti. Netoliese žaidęs broliukas prisiartino prie lopšio sesutei padėti. Tuo momentu atsiskubino iš gretimo kambario motina ir pamaniusi, kad berniukas sužeidė sesutę, pradėjo berniuką mušti. Vaikas gynėsi ir teisinosi sesutės nesužeides. Motina dar labiau sūnų mušė, mušė už tai, kad šis neprisipažino sužeidęs seserį. Dabar, kai tas kadaise neteisingai muštas vaikas suaugo, jo pasąmonėje susidarė iškreiptas balansas: jis buvo neteisingai nubaustas, dabar kilo jame noras būti teisingai nubaustam. Už tai jis, pasamonės diktuojamas, pradėjo daryti blogai.

Matom iš šio vieno pavyzdžio, kokios sveikatos reikalaujama iš tėvų, kokį psichologinį jautrumą privalo tėvai turėti, jei jie nori visapusiškai sveiką vaiką užauginti. Visi turime visapusiškai šviestis. Reikia jieškoti pagalbos iš kitų pavyzdingų tėvų, auklėtojų, mokytojų, knygų bei visų kitų kitokių teigiamų šaltinių. Patys tėvai nevisi gali į auklėjimo mokslus gilintis, todėl jie turi klausyti tų, kurie tuos mokslus studijavo. Ypač dabar tas būtina, kada techninė kultūra viršija dvasinę, kada tėvai bėga fabrikan — neturi laiko pasilikti su vaikais. Buvęs senelis ir senelė — gero elgesio tradicijų palaikytojai, stokojančius tėvus vaikams pavaduotojai dabar suvaromi į prieglaudas. Nesant tėvams su vaikais, vaikas būtiną jam saugumą gauna iš gatvinės "gengės". Bet už tai vaikas turi pasiduoti jam saugumą suteikusios "gengės" reikalavimams.

Dar šiandieniniams tėvams reikia labiau šviestis, kad ir tokius ALVUDO parengimus remiant ir juose naudingų žinių semiantis, kad čia Amerikoje užmokyklinis švietimas yra pirklių rankose. Jie tvarko užmokyklinį švietimą, nes jų rankose yra kinas, radijas ir televizija. Jie rodo, siekdami savo pelno, ne kas naudinga, bet kas miniai patinka. Jei minia eina ir žiūri — pirklio galvai atrodo geru dalyku. Amerikoje švietimas buvo apvirtęs augštyn kojomis. Dabar daromos reformos, bet trūksta mokytojų. Švietimo ministerija turi nustatyti, ką vaikai turi matyti. Dabar vaikai gauna perdaug neigiamų vaizdų, jie įsiskverbia pasąmonėn — belieka tik juos pirmai progai pasitaikius išgyventi. Neskiriant tikrovės nuo fantazijos. — Ima šaudyti!

Naujas "Moters"

redakcijos ir administracijos adresas:

"Moteris", 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ont., Canada.

Kalbos vystymasis

D. PETRUTYTĖ

"Suaugęs gali apginti savo kraštą ir apsaugoti jo sienas, bet tiktai vaikas gali išlaikyti dvasinę vienybę per to krašto kalbą".

M. Montessori.

Kiekvieno jautrinio laikotarpio metu, vaikas yra apdovanotas ypatingomis galiomis, kurių padedamas jis kuria savo asmenybę. Kiekvieno jautrinio laikotarpio metu žmogus įsigyja kokį nors labai griežtai nustatytą asmenybės bruožą arba išsivysto kokią nors veikseną (funkciją). Šitos ypatybės gali labiau išryškėti panagrinėjus vieną kitą pavyzdį.

Vienas pats anksčiausias ir kartu nuostabiausias jautrinis laikotarpis vaiko vystymęsi, tai tasai, kuris yra susijęs su kalbos pasisavinimu. Kiekvienas suaugęs, kuriam tenka mokytis svetimos kalbos, net ir tuo atveju, kai jam tenka gyventi tame krašte, kurio kalbos jis mokosi, labai gerai žino koks tai sunkus uždavinys. Beveik nė vienas suaugęs, nežiūrint pastangų ir kuo geriausių mokytojų, negali išmokti svetimos kalbos taip, kad jo tarsena neišduotų jį esant svetimšalį.

Tačiau koks didelis skirtumas tarp suaugusio ir mažojo vaiko pajėgumo šioje srityje. Vaikas, neprotaudamas, nesimokydamas ir be jokių pastangų tobulai išmoksta tą kalbą, kurią jis girdi. Daugeliui atrodo, kad vaikas "pagauna" kalbą, kadangi jis ją girdi. Šitas dalykas yra taip ryškus, kad Europoje pasiturinčios šeimos samdo svetimtautes mokytojas bei aukles, kad vaikai iš mažens kalbėtų dviem kalbom.

Tikroji vidinė reikšmė šito, pernelyg, aiškiai žinomo fakto, dažniausiai yra neįžiūrima, nesuprantama. Nors, ištikrųjų, tatai yra vienas nuostabiausių dalykų, jei bent šiek tiek juo susidomime. Juk tai aiškus įrodymas, kad vaikas tam tikrą gyvenimo laikotarpį yra apdovanotas ypatingu jautrumu žmogaus kalbai, kuris įgalina jį išvystyti naują funkciją — kalbėjimą.

Labai įsidėmėtinas dalykas, kad šitas jautrumas kalbai, taip kaip ir kitiems dalykams yra praeinamas. Kartą praėjęs, niekuomet daugiau nebesugrįžta. Štai kodėl vėlesniame amžiuje kalbos išmokimas yra toks sunkus dalykas. Dr. Montessori buvo pirmoji, kuri pastebėjo šį reiškinį tarp ištisos eilės praeinančių jautrumų, kurių kiekvienas yra kūrybinis.

Jautrinis laikotarpis kalbai vaike prasideda pirma negu jis gali kalbėti ar vaikščioti. Stebėdami 4 mėnesių kūdikį, mes pamatysime kaip jis intensyviai seka kalbančio žmogaus lūpų judesius. Giliau įsistebėję pamatysime, kad jis bando be garso ir, žinoma, labai neaiškiai tarti žodžius. Burnos ir lūpų raumenys, kurie iki šiol tebuvo naudojami čiulpimui ir verksmui, dabar pasigirdus kalbos garsams ima virpėti, bandydami susiderinti su girdimais kalbos garsais. 6 mėn. kūdikis jau pradeda ištarti tikrus garsus. Visi gerai žinome kaip toks vaikas be pertraukos lialiuoja, lyg praktikuodamasis ištarti atskirus garsus ar skiemenis, būsimųjų žodžių pagrindines dalis. Be abejo, kiekviena motina yra pastebėjusi su kokiu nepaprastu džiaugsmu ir ištvermingumu vaikas atlieka šiuos pratimus, bet, deja, ne visos tesupranta šito nepaliaujamo čiauškėjimo reikšmę. Tai būtinas dalykas, tai kertinis akmuo būsimosios kalbos pastate. Per šitokias pratybas vaikas paruošia ir įdvasina kalbos organus.

Įsidėmėtinas dalykas yra tai, kad vaikas savo aplinkoje girdi įvairiausius garsus, tačiau jį žavi ir traukia ne visi garsai, bet tiktai žmogaus kalbos garsai. Vaikas, kaip gyvuliai, nepaveldi kalbos. Taip pat jis kalba ne dėl to, kaip kas mano, kad jis paaugo. Pvz., visi šunys, nežiūrint, kur jie randasi, loja. Taip pat jie loja, jei jie auga izoliuoti nuo kitų šunų. Tačiau istoriniai faktai rodo, kad vaikai rasti užaugę iki 12 ar 16 metų amžiaus tarp laukinių gyvulių, yra nebyliai. Jie buvo kurti ir nebyliai žmogaus kalbai, kadangi jie jos negirdėjo, bet taip pat jie nepasisavino ir laukinių gyvulių maurojimo, tarp kurių jie gyveno.

Aplinkos garsai, kurie pasiekia gimusį kūdikį yra tik garsų sąmyšis ir ilgą laiką atrodo, kad vaikas jais ir nesidomi. Bet apie ketvirtą mėnesį tie sumišę garsai patraukia vaiko dėmesį, jį suža vi. Jo siela, kurioje dar nėra gimusi jokia mintis, pradeda įsiklausyti į žmogaus kalbos garsus. Jie jam yra savo rūšies muzika, į kurią jis pradeda įsijausti. "Kaip elektros srovė pereina per vaiko raumenis", sako Montessori, "ir ne per visus, o tiktai per tuos, kurie iki tol nieko kito nepajėgė suformuoti kaip beformį šauksmą. Šitų raumenų grupė staiga pabunda ir pradeda bandyti tvarkingai rikiuotis ir disciplinuotai judėti".

Vaiko ausys ima atskirti garsus, o liežuvis bando judėti pagal kažkokius naujus paskatus. Tas liežuvėlis, kuris tesugebėjo čiulpti, dabar kažkokios jėgos verčiamas ima judėti, bandydamas prisiliesti tai prie lūpų, tai prie skruostų, tai prie gomurio. Šitose pratybose vaikas randa nepaprasto pamėgimo ir džiaugsmo.

Tai kas liečia kalbos formavimąsi, vaike vyksta ramiai ir nepastebimai. Visas paruošiamasis darbas pasilieka lyg patamsyje, nes vaikas nuolat yra supamas kalbančių žmonių. Vienintelis išorinis ženklas, kad jautrinis laikotarpis kalbai jau yra prasidėjęs, tai vaiko šypsojimasis ir ypatingas džiaugsmas, kai jam pamažu ir aiškiai tariami trumpi žodžiai arba kai jam prieš užmiegant dainuojama lopšinė.

Kaip visuose jautriniuose laikotarpiuose, taip ir kalbos atžvilgiu, pirmasis veiksnys yra psichinis, kurį seka atitinkantis veiklumas, kai balso raumenų skaidulos ima virpėti, prisiderindamos prie naujos tvarkos ir naujo ritmo.

Vaikai pasisavina kalbą su visomis gramatinėmis ir balsinėmis ypatybėmis nesąmoningai ir be jokių pastangų. Viso pasaulio vaikai per tą patį laiką (2 metai arba 2 metai 3 mėn.) pradeda kalbėti pilnai susiformavusia kalba. Visai nesvarbu ar toji kalba yra primityvi ar labai sudėtinga, kaip sanskritų, kurios šiandien studentai beveik nepajėgia išmokti.

Pvz., pietinės Indijos gyventojų Tamilų kalba yra nepaprastai sunki suaugusiems išmokti dėl savo ypatingų garsų ir kirčiavimo būdo. Sakinio prasmė pasikeičia tik truputį pakėlus arba nuleidus balsą. Nežiūrint to, visi 2 metų amžiaus vaikai kalba Tamilų kalba.

Kalbos pasisavinimas arba "kalbos organų įdvasinimas" yra pats sunkiausias dalykas ir labiausiai komplikuotas, todėl ir jautrinis laikotarpis kalbai yra pats ilgiausias, kadangi į kalbėjimo veiksmą turi įsijungti begalinė daugybė įvairiausių raumenų. Jų veikimas nepaprastai sudėtingas. "Kas iš mūsų gali paliepti raumeninėms skaiduloms virpėti tam tikru būdu?", klausia Montessori. Toliau ji pati šitaip sako: "Kaip Dievo balsas, įsijungęs į darbą jautrinis laikotarpis, skatina vaiką imituoti kalbą. Kodėl, jis pats to nežino, bet žmogaus kalbos žodžiai lyg paslaptingo magneto yra pritraukiami ir pasisavinami".

Jautrinis laikotarpis kalbos pasisavinimui turi ne tik nepaprastą individualinę, bet ir tautinę reikšmę. Kiekvienos tautos nepaliestas kalbos tęstinumas, sakytume, yra vaikų rankose. Ypatingai tai svarbu įsisąmoninti mums lietuviams, gyvenantiems išeivijoje. Jei norime išlaikyti savo kalbą, tai tą kalbą vaikas turi pasisavinti pačioje ankstybiausioje kūdikystėje. Šitoji kalba yra vadinama "motinos kalba". Ji yra vienoda nuosavybė kaip bemokslio, taip ir mokyto, "motinos kalba" tuojau nurodo kokiai rasei ar tautai individas priklauso, tai nemenkesnis pažymys už kūno spalvą ar jo sudėtį.

Jei mes nesudarysime reikiamų sąlygų, kad vaikas pasisavintų "motinos kalbą" priešmokykliniame amžiuje, tai visos mūsų pastangos išlaikyti lietuvybę nueis vėjais.

Praktiški patarimai

1. Vaikas iš pat pradžios turi girdėti savo tėvų kalbą taisyklingą be amerikonizmų. Ypatingai tai svarbu pirmaisiais ir antraisiais vaiko gyvenimo metais, kada vyksta kalbos organų įdvasinimas arba paruošimas kalbai.

2. Su vaiku reikia daug kalbėti, bet visuomet labai aiškiai, pamažu, apie realius dalykus.

3. Niekuomet nereikia pamėgdžioti vaiko kalbos, jo neaiškaus tarimo arba vaikiškai ištariamų žodžių.

4. Kai vaikas nori ką nors pasakyti reikia atydžiai klausyti. Pasistengti suprasti ką nori pasakyti ir padėti jam teisingai išsireikšti.

★ ★ ★
★
★
★ **Kalėdų dovanoms užprenumeruokime "Moterį" savo giminėms ar**
★ **pažįstamoms. Ji ištisus metus**
★ **primins malonią bičiulystę.**
★
★
★ ★ ★

Sarajini Naidu

Vertė Juozas Tininis

KARALIENĖS VARŽOVĖ

I.

Karalienė Gulnara sėdėjo ant lovos iš dramblio kaulo;
Aplink ją buvo išskleistos puošmenos brangios.
Jos kambario sienos mirgėjo gausiai išsagstytos
Agatu, parfyru, oniksu ir jadu;

Bet ji vis žiūrėjo į veidrodį ir dūsavo:
"Karaliau, mano širdis nepatenkinta".
Karalius pasilenkė nuo juodmedžio sosto:
"Ar tavo koks noras, nors ir mažiausias, nėra išpildytas, mano mieloji?
Tik leisk savo lūpom kalbėti, ir aš praleisiu savo gyvenimą
Nuskaidrinti tavo nepasitenkinimo dangui".

"Aš jaučiuosi nuvargusi nuo savo grožio,
Nuo tuščio spindėsio ir palaimos be šešėlio.
Man nėra nei ko pavydėti, nei kam prieštarauti.
Nei kvapsnio, nei skonio neturi mano svajonės ir dienos".
Karalienė Gulnara atsiduso, kaip šnabždanti rožė:
"Duok man varžovę, karaliau Feroze".

II.

Karalius Ferozas įsakė vyriausiajam savo vizirui:
"Žiūrėk! Kol ryto aušra čia ateis,
Išsiųsk mano pasiuntinius už jūros
Ieškoti man septynių gražių nuotakų:
Atgabenkit spindinčių bruožų ir karališko veido
Septynias mergaites Persijos karalienei".

Septyniems jauno mėnesio užtekėjimams pasikartojus
Ir vakaro varpui skardžiai nuskambėjus,
Karalius Ferozas nuvedė į karalienės Gulnaros kambarį
Jauną karalienę su akimis kaip ryto žvaigždė:

"Aš atgabenau tau varžovę, karaliene Gulnara".
Bet ji vis žiūrėjo į veidrodį ir dūsavo:
"Karaliau, mano širdis nepatenkinta".

Septynios karalienės švytėjo aplinkui jos lovą iš dramblio kaulo,
Kaip septyni dailūs brangakmeniai ant šilkinio siūlo,
Kaip septyni šviesūs Grožio gėlės lapeliai.
Karalienė Gulnara atsiduso kaip šnabždanti rožė:
"Kur mano varžovė, karaliau Feroze?"

III.

Kai pavasario vėjai išbudino kalnuos upelius
Ir įžiebė liepsną tulpės pumpurams,
Kai sudūzgė bitės ir dienos prailgo
Ir persikų miškeliai suvirpo nuo strazdo giesmės,
Karalienė Gulnara vis dar sėdėjo ant lovos iš dramblio kaulo,
Brangiais žibuliais išsipuošus sau puikią galvą,
Ir vis dar žiūrėjo į veidrodį ir dūsavo:
"Karaliau, mano širdis nepatenkinta".

Karalienės Gulnaros duktė, dviejų pavasarių amžiaus,
Mėlyna suknelyte, apvedžiota auksiniais kutais,
Pribėgo prie jos kelių kaip fėja iš miško laukinio
Ir ištraukė iš rankos jai veidrodį.
Ji greit užsidėjo ant savo lengvų garbanų
Savo motinos kaspiną su perlų apvadais;
Ji greit apsisuko su vaikiška užgaida
Ir įspaudė į veidrodį staigų, bet linksmą bučkį.
Karalienė Gulnara vėl juokės kaip drebanti rožė:
"Štai mano varžovė, karaliau Feroze".

Ar reikia mergaitėms skubintis ištekėti?

PRANYS ALŠĖNAS

Šitoks klausimas, žinoma, yra gana opus ir, bent kaikuriais atvejais, vienais teigimais paremiamas, kitais — atmetamas. Netgi, kaip žinome, mūsų tautoje buvo žinoma patarlė, jog: "Nesigailėsi anksti kėlęs ir jaunas vedęs". Iš vienos pusės — šios patarlės gyvenimo tiesa — gal ir remtina. Atrodytų, jog žmonės anksti vedę turi laiko — dar ir patys nepasenę — savo šeimas išauginti, išauklėti ir išmokslinti. Deja, tai tik pusė tiesos. Antroji pusė — jau kalba prieš perdaug ankstyvas vedybas, nes jaunuoliai, beveik dar patys būdami vaikais, nevisuomet pajėgia savo vaikus auginti, o, tuo labiau, auklėti ir juos išmokslinti. Gi mūsų minėtoji patarlė, teigdama, jog "nesigailėsi jaunas vedęs", galimas daiktas, turi savo išminty kitokį kriterijumą besivedančiojo amžiaus. Kai pas mus, Lietuvoje, buvo kaip taisyklė, jog vyrai vesdavo bent jau "persivertę" per dvidešimtmetį, o mergaitės — tekėdavo bent jau netoli dvidešimties sulaukusios. Visai kas kita, kaip matome, šiame krašte — Kanadoje, berods, tas pat ir JAV-bėse. Daugelis vadinamųjų "tyneidžerių" ir vedasi tame "tyneidžerystės" perijode (nuo 13 iki 19 m. amžiaus). O apsivedę — begaliniai kenčia gailėdamiesi jaunų dienų, jaučia nostalgiją palaimintajai nerūpestingai jaunystei, kurios, iš tikrųjų, jie ir jos net nespėjo pamatyti ir pergyventi, todėl ir vedusiųjų gyvenimo jie nepajėgia taip vesti ir tvarkyti, kaip jį tvarko normaliam subrendimo amžiuje vedusieji.

Šitoks, pasakyčiau, "nepatarimas" jauniems vesti ir jaunoms ištekėti tinka abiejų lyčių jaunuoliams. Vienok čia, rašydamas moterų žurnalui, "Moteriai", daugiau liečiu mergaites. Todėl norėčiau pasiteisinti, kodėl taip darau.

Kad mano teigimai būtų įtikinamesni, duosiu čia truputį pavyzdžių iš svetimos spaudos. Štai, žurnale "Coronet" viena iš tokių jaunų motinų redaktoriui šitaip rašo:

"Aš buvau šešiolikos, o mano vyras septyniolikos metų, kai mudu apsivedėm. Čia pat turėčiau pasakyti, jog, atrodė, mūsiškės vedybos buvo nei "žaibo", nei "šūvio" vedybos. Mes vedėme apsigalvoję, pažinę vienas antrą, ilgesnį laiką draugavę. Deja, ach, kad aš galėčiau grįžti į savo jaunystės dienas — kokia aš būčiau laiminga! Tuomet tikrai niekad netekėčiau bent nesulaukusi dvidešimties metų!

O, Pone Redaktoriau, skaitydamas mano šį pasiskundimą, tik nepamanykite, kad aš esu desperatiškai nusivylusi vedybomis. Ne, ir dar kartą ne! Aš myliu savo vyrą, vyras myli mane. Dievas mus apdovanojo gražiu mažyčiu berniuku ir tokia pat — begaliniai malonia — mergaite. Tačiau, tai dar nereiškia, kad aš nesi-

ilgėčiau to, kas taip nerūpestingai buvo paneigta ir praleista — jaunystės, kurios mudu, atrodo, beveik nė neturėjome. O kad mes dar gyvenimą pakenčiam ir netgi laimingi jaučiamės, turėdami ir augindami pora vaikučių, tai, pasakyčiau, tėra tik išimtis. Kiti mūsų amžiuje vedę — anaiptol, to neturi.

O kiek ir aš pati prisikentėjau, kiek širdies ir galvos skausmų pakėliau tokioje jaunystėje, beveik vaikystėje, pririšta prie vadinamojo šeimos gyvenimo! Kiek ašarų, kiek atodūsių — o, kas išsakys, kas suskaitys! Pro mūsų gyvenimą, nors tebesame labai jauni, jau spėjo prabėgti, galima sakyti, daug sunkių ir baisių valandų. Esu tikra, jeigu mes būtume vyresni amžiumi, tos baisios valandos ir tos problemos būtų buvusios daug lengviau pakeltos.

Daugelis iš mūsų draugų, taip pat "tyneidžerių", apsivedusių tokiame pat amžiuje kaip ir mes, anaiptol, nebuvo taip Dievo palaiminti, kaip mes. Turiu prieš akis savo atmintyje net šešias tokias poras. Deja, iš tų šešių porų šiandien tik mes tebesame vedę. Viena jauna motina iš čia minimų porų pabėgo iš šeimos, palikdama vyrui dviejų metų mergaitę, kita pabėgo su kitu vyru, pasiimdama su savim ir pora vaikučių. Trečioji iš mano buvusių draugių beširdiškai primušė savo keletos mėnesių dukrelę ir pakliuvo net į teismą, vien tik už tai, kad... toji mergaitė "nuolat nepakenčiamai rėkdavusi"... Dar viena iš jų — atsidūrė nervų ligoninėje. Gi kitos poros "susitarė" tik, kad jie nemyli vienas antro ir todėl nebegyvena kartu.

Aš tikiu ir prašau Dievą, kad pajėgčiau savo išaugintus vaikus įtikinti, jog labai jaunose dienose vedybos, tai pražūtis. Mano motina, deja, niekad man nieko nesakė nei prieš, nei už ankstyvas vedybas. Pradiniuose savo "tyneidžerystės" metuose (maždaug jau 13 m. amžiaus) aš jau galvojau, kad pati viską žinau ir jokie motinos patarimai man nereikalingi. Deja, ir daug kartų, deja. Tuomet aš dar nieko nežinojau. Tesužinojau tik dabar..."

Taigi... Žinoma, šie mano rašyti žodžiai, toli gražu, nepasieks šio krašto visų "tyneidžerių" ausų Jie kaip vedėsi, taip ir vesis labai jauni. Norėtųsi, kad nors mūsiškės, lietuvaitės, kurios šiame Š. Amerikos žemyne jau pačios pasiskaito arba kurioms motinos perskaito šį puikų žurnalą "Moterį", kad nors jos apsigalvotų ir nebėgtų į vedybų pinkles nė vaikystės dienų nepergyvenusios...

Moterys plačiame pasaulyje

LIETUVIO - LIETUVĖS TEISMAS MELBOURNE

Rugpjūčio 28 d. įvyko lietuvio vyro ir lietuvės moters tremtyje teismas. Teismą organizavo Melbourno Liet. Kat. Moterų D-ja.

Prokuratūra prieš kaltinamojo akto skaitymą paprašė teismo leisti apklausinėti liudininkus. Teismui sutikus, prokuratūra ir gynėjai apklausinėjo liudininkus, patiekdami įvairių klausimų, kiek jie liečia tremtyje esančių lietuvių visuomenės kultūrinę veiklą bei religinę būklę.

Kaltinamajame akte Australijoje gyvenąs lietuvis ir lietuvė buvo kaltinami šiais punktais: šeimos, lietuvių kalbos, katalikų religijos ir moralės bei jų papročių ir spaudos reikalu; organizacinės veiklos ir meno reikalu. Visais šiais klausimais buvo surašytas platus ir išsamus kaltinamasis aktas, suskirstytas detalėmis. Prokuratūra iš savo pusės pateikė pluoštą kaltinamosios medžiagos, kaltinimo akte suminėtais klausimais. Gynėjai rinko argumentus ir tremties lietuvį ir lietuvę gyvai teisino. Gyviausia ir gražiausia teismo dalis buvo, kai gynėjai bandė kaltinimus atmesti, o prokuratūra juos paremti ir palaikyti. Gynėjai įrodinėjo, kad tremties lietuvis ir lietuvė visais kaltinimo akte minėtais klausimais nėra nusikaltę ir prašė teismą lietuvį ir lietuvę išteisinti. Prokuratūra rėmėsi faktais, kad lietuviškas tremties gyvenimas merdėja, kad organizacinis gyvenimas palaipsniui silpnėja, lietuviai nutautėja, lietuviška knyga ir laikraštis tremtyje skursta, krinta šeimų moralė, nyksta lietuviški papročiai ir t.t.

Teismas išklauses liudininkų parodymus, prokuratūros ir gynėjų kalbas, padarė sprendimą:

Teismas, apsvarstęs kaltinamąjį aktą ir išklausęs liudytojų, kaltintojų ir gynėjų kalbas, sąmoningai nusikaltusių lietuvių nerado, todėl Australijoje gyvenančius lietuvius-es visais iškeltais kaltinimais nusprendė išteisinti. Kad užkirstų kelią pasitaikančioms negerovėms, teismas nutarė prašyti sąmoningus lietuvius-es silpnesniems nuoširdžiai pagelbėti,

V. Petraitienė.

NAUJA REIKŠMINGA AUKLĖJIMO ĮSTAIGA

Prieš metus laiko įsteigta Amerikos Lietuvio Vaiko Ugdymo, sutrumpintai ALVUD, draugija. Draugijos tikslas ugdyti pilnutinį žmogų — sveiką dvasia ir kūnu vaiką.

Šią draugiją į gyvenimą iššaukė dvasinis žmonių nuosmūkis. Šiandieninė statistika rodo, kad vedybų skyrybos artėja į 50%, o mažamečių nusikaltėlių eilės auga dienomis. Tad idealistų grupelė pasišovė bent tautinėje plotmėje spręsti šią problemą, sistematingai ir organizuotai. Draugijos šūkis: "Bręskime ir brandinkime!".

Draugijos veikla yra aprobuota valdžios, — yra gautas leidimas - charteris iš Illinois valstybės sekretoriaus Nr. 12882. Šis leidimas yra užregistruotas Cook County įstaigoje Nr. 1771-9155. Žodžiu, draugija juridiniai yra teisėtas asmuo.

AL Vaiko Ugdymo draugijos veiklos būdai ir priemonės

Tikslu per tėvus ir visuomenę pasiekti vaiką, draugija kas mėnuo rengia paskaitas: pedagoginio, psichologinio turinio, bei medicinos srities. Paskaitininkus kviečia diplomuotus, pažangius moksle: gydytojus, pedagogus, bei psichologus. Šie visi drauge, savo žiniomis padeda tėvams spręsti sunkią naminio auklėjimo problemą.

ALVUDas metų bėgyje yra pateikęs lietuvių visuomenei visą eilę minėto turinio paskaitų. Tikslu pasitarnauti platesnei visuomenei, draugijos valdyba skaitytas paskaitas pateikia ir lietuviškai spaudai. Paskaitas yra skaitę šie asmenys: psichologijos daktaras A. Liaugminas, V. Balnionis, dr. J. Adomavičius, psichiatrijos specialistė J. Žirgulienė, dr. A. Rugienė — vaikų ligų gydytoja ir kt.

Paskaitos vyksta kiekvieno mėnesio pirmą penktadienį 7.30 val. vak. Jaunimo Centre — tėvų jėzuitų namuose. Paskaitas lanko gausus skaičius lietuvių. Paskaitų mintis visada būna paryškinta ir atitinkamo turinio filmais.

Draugija turi įsisteigusi ir savo knygynėlį, kurio turinį sudaro žinios, kaip ugdyti sveiką vaiką. Knygos duodamos skaityti paskaitų lankytojams.

Be to, draugija deda pastangų, kaip galima greičiau, įsteigti vaikų darželį - namelius, kur prityrusių pedagogų priežiūroje, pagal naujausius medicinos ir pedagogikos dėsnius bus tiesiogiai ugdomi lietuviukai vaikai. Betgi, kaip greit bus realizuota ši mintis, priklauso nuo visuomenės šio reikalo supratimo, jos duosnumo, bei narių sugebėjimo teisėtu ir kultūringu keliu sutelkti pinigų vaikų namelių statybai.

ALVUDas turi įsteigęs ir savo fondą, pavadintą "Amerikos Lietuvio Vaiko Auklėjimo Fondas" Nr. 21207. Adresas: 6245 So. Western Ave., Chicago 36, Ill.

Kas gali tepasiunčia savo auką duotu adresu. Jokia auka nebus nei per didelė nei per maža. Kiekvienas aukotojo centas bus sunaudotas lietuvio vaiko dvasinei gerovei kelti.

ALVU Draugijos iždą tvarko, prižiūri dr. J. Adomavičius ir inž. Slabokas.

Draugijos valdybos sąstatas: Z. Juškevičienė, dr. J. Adomavičius, Tėvas J. Kubilius, SJ, inž. Slabokas, V. Šurkus.

Revizijos komisijos sąstatas: dr. O. Vaškevičiūtė, K. Katkevičienė ir dr. Gliaudelienė.

Viena iš ALVUDo paskaitų lankytojų yra pasakiusi: Prie dabartinio dvasinio stovio čia, mūsų gyvenamoje aplinkoje, šio pobūdžio institucijų daugiau reikia, nei Afrikoje misijų stočių.

A. Beržienė.

AMERIKOS LIETUVIŲ MONTESSORI DRAUGIJOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Montesorinis judėjimas, pradėtas žinomos montesorininkės M. Varnienės 1958 m. lapkričio mėn. 21 d. sparčiai auga ir plečiasi. Draugijos šūkis "Pažinkime vaiką" nuskambėjo plačiai Amerikoje ir Kanadoje. Susidomėjimas dr. M. Montessori atradimais apie vaiką, pagrįstais jos pačios stebėjimu ir studijomis, taip pat metodais, kurie nurodo kelią į pilnutinį žmogaus asmenybės išsiplėtojimą ir darnų jos vieningumą, paskatino ALM D-ją plačiau supažindinti visuomenę su dr. M. Montessori. Sutikus "Moters" žurnalo redaktorei, ALM D-ja stengsis, kiek vieta leis, supažindinti gerb. skaitytojasjus su Montessori metodu, kuris pil-

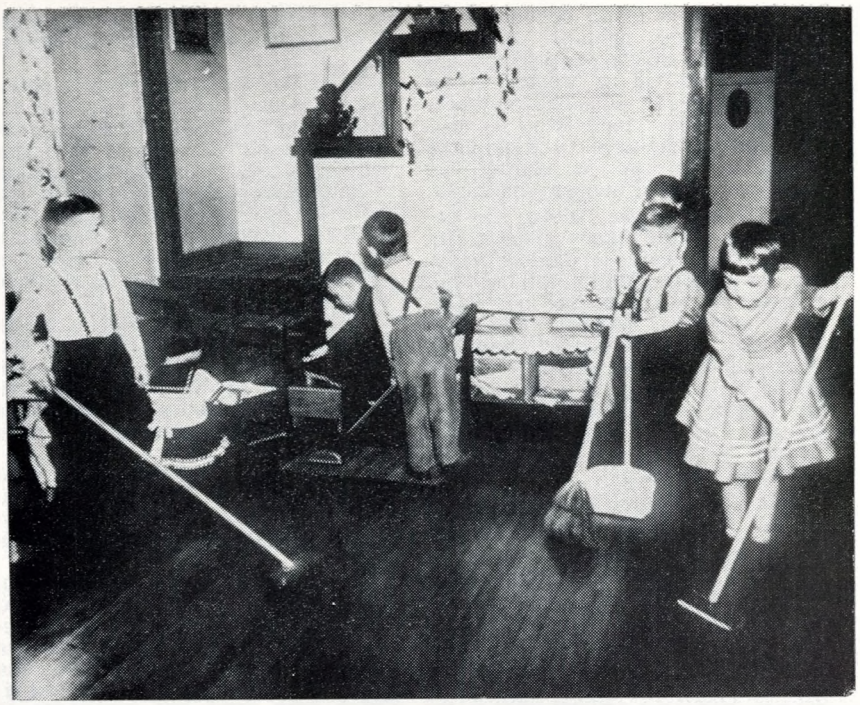

"Dienos darbai" lietuviškame vaikų auklėjimo židinėlyje

nai derinasi su tautiniais, psichologiniais, biologiniais žmogaus reikalavimais. Tikiu, kad KLK Moterų D-ja į savo platų darbo barą įtrauks ir montesorinį judėjimą, kuris padėtų motinoms geriau pažinti savo vaiką ir išnaudojant jo jautrinius laikotarpius, išauginti susipratusį lietuvį patriotą, kataliką, tuo pačiu sumažinti mažamečių nusikaltimus ir išvengti fizinių bei psichinių nukrypimų.

Turėjusi progos dirbti šeštadieninėse lituanistinėse mokyklose stebėjimu ir pavyzdžiais įsitikinau, kad lituanistiniai dalykai nesudaro didelių sunkumų vaikams, kurie turėjo priešmokyklinį paruošimą darželiuose (Šv. P.M.N.Pr. seserų vedami darželiai), ar pakankamai paruošti motinų, kurios atsisakiusios patogumų, pirmuoju tikslu pasistatė savo vaikų auklėjimą. Tie vaikai paprastai žino visas lietuviškas pasakėles, eilėraščius, jiems perskaitytos visos lietuviškos knygelės išleistos vaikams. Pradėjus pasikalbėjimą betkuria tema, jie gali daug ką papasakoti gražia lietuvių kalba, tuo tarpu kiti pajėgia pasakyti tik kelis pabirus, nesurištus vienas su kitu žodžius. Tokie vaikai yra šviesios prošvaistės, dėl kurių mokytojas negaili savo laiko ir darbo. Tie vaikai su noru, be papeikimo ar diržo, lanko šeštadienines mokyklas, jas baigę isijungia į lietuviškas jaunimo organizacijas, kuria lietuviškas šeimas.

ALM D-ja pagrindiniu tikslu yra pasistačiusi sismatingą vaikų auklėjimą, paskaitų ir kursų formoje ruošdama tėvus ir visuomenę šiam uždaviniui atlikti. Tokie kursai, vedami D. Petrutytės, jau įpusėjo. Trečiadieniais ir sekmadieniais Lietuviškame Vaikų Auklėjimo Židinėlyje susirenka didelis būrys entuziasčių, kurios nebijodamos blogo oro, atvyksta išklausyti išsamių paskaitų, o vėliau klausimais išsiaiškina joms rūpimus reikalus. Kursų užbaigimas ir dr. M. Montessori aštuonių metų mirties minėjimas įvyko gegužės 14 d.

Praktiškas Montessori metodo bei idėjų pritaikymas priešmokyklinio amžiaus vaikams vyksta kasdien, o šeštadieniais vyresnio amžiaus vaikams, Lietuviškame Vaikų Auklėjimo Židinėlyje. Šį Židinėlį įžiebė M. Varnienė, o ALM D-ja, neturėdama pakankamai lėšų įsteigti ir išlaikyti tokį židinėlį, susitarusi su M. Varniene, skelbia jos įsteigtą pavyzdiniu visiems besidomintiems vaikų auklėjimu naudojant Montessori metodą. Norintieji praktiškai stebėti dirbančius Židinėlyje vaikus, kviečiami atsilankyti, iš anksto susitarus su vedėja M. Varniene.

ALM D-ja, norėdama nors dalinai užpildyti susidariusias spragas, kurias jaučia motinos, neturėdamos pakankamai literatūros vaikų auklėjimo klausimais, artimiausioje ateityje ruošiasi išleisti atskirais leidinėliais visas D. Petrutytės kursų metu skaitytas paskaitas. Norintieji gauti daugiau informacijų šiuo klausimu, galite rašyti M. Kucinienei, 6622 S. Wood St., Chicago 36, Ill., USA.

ALM D-jos visuotinis susirinkimas išsirinko naują valdybą: pirm. D. Petrutytė, vicep. J. Juknevičienė, sekr. S. Vaišvilienė, korespondentė M. Kucinienė, ižd. E. Paužuolienė, narės: R. Slapšienė ir E. Barškėtienė. Revizijos komisijon išrinkta: A. Varnas, E. Mikalonienė, J. Lapkuvienė.

S. Vaišvilienė
ALM D-jos sekretorė.

PLKOS VEIKLA

Pasaulio Liet. Kat. Moterų Organizacijų Sąjungos valdyba buvo susirinkusi lapkričio 6 d. savo metiniam posėdžiui New Yorke Waldorf-Astorijos viešbutyje pas iš Worcesterio atskridusią vicep. G. Kaneb. Posėdyje dalyvavo be vietos valdybos narių Pasaulinės Kat. Moterų Organizacijų Unijos Biuro narė B. Venckuvienė, atvykusi iš Paryžiaus.

Buvo nutarta pagyvinti ir sustiprinti veiklą, tuo reikalu praplėsti įstatus, organizuoti Rėmėjų Fondą, kuris įgalintų lietuvių kat. moterų atstovavimą pasaulinėse organizacijose pastatyti reikiamoje augštumoje, o be to, atlikti ne vieną kultūrinį užsibrėžimą, pvz., monografijų leidimą, moterų mokslinimosi stipendijų ir t.t.

Tartasi ir ateinančių metų pasaulinio kat. moterų kongreso Romoje reikalais. Norima sudaryti ko didžiausią lietuvių delegaciją į šį kongresą.

PRO MEMORIA

Iš Lietuvos gauta žinia, kad šių metų spalio mėn. 15 d. Kaune, Augštojoje Panemunėje, mirė ir ten pat palaidota Agota Staugaitytė - Tulauskienė, viena iš pirmųjų "Moters" žurnalo bendradarbių, Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos narė, Telšių vyskupo Justino Staugaičio jauniausioji sesuo.

Jos dukterims, gyvenančioms Chicagoje — "Moters" bendradarbei poetei Gražinai Tulauskaitei - Babrauskienei ir Marijai Tulauskaitei - Antanaitienei — "Moters" redakcija ir administracija reiškia nuoširdžios užuojautos.

AL Montessori D-jos valdyba. Iš kairės: S. Vaišvilienė, M. Kucinienė, D. Petrutytė, pirm., Em. Paužolienė, J. Juknevičienė

Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos veikla

DELHI, SKYRIUS

įsikūrė taip neseniai, vos 1958 m. liepos 13 d., bet šiltai buvo sutiktas pirmiau įsisteigusių skyrių Kanadoje. Kai pernai buvo skyrių atstovių suvažiavimas Toronte, buvo kreipta tiek daug dėmesio į tą "Benjaminą", kad atstovės tikrai pajuto centro dėmesį ir rūpinimąsi jomis.

Gal būt šis skyrius yra dar ypatingas tuo, kad yra įsikūręs kaime, kad turime sunkesnes veikimo sąlygas, bet turėdamos gerų norų, tolimas distancijas ir laiko trūkumą nugali pasiryžimas ir susiklausymas.

Mūsų pirmoji valdyba su pirm. Monika Povilaitiene pramynė pirmuosius takus, išvarė dirvonuose pirmąsias vagas. Antros valdybos pirm. Grincevičienei ir visoms narėms teko gerokai pasispausti, pradedant kurtis šv. Kazimiero parapijai Delhi. Jos pirmosios įsilaužė į savo bažnyčios pogrindį, kad įeitų į vidų savos bažnyčios. Klebonas kun. dr. J. Gutauskas pirmojoje savo kalboje pasakė: "Gali nebūti parapijos, gali nebūti bažnyčios, bet jei bus Katalikių Moterų Draugija, viskas bus padaryta!" Mes dėkingos jam už padrąsinimą ir priėmimą talkon visuose parapijos darbuose.

Trečioji valdyba, vadovaujama pirmininkės Rožės Augustinavičienės, ankstesnės ateivės, skyrių pilnai sukūrė. Padaugėjus narių skaičiui buvo papildytas ir ištuštėjęs skyriaus iždas.

Skyrius rūpinasi bažnyčios vidaus ir išorės tvarkymu — bažnyčią iš lauko apsodino gėlėmis ir žalumynais. Surengtos Joninės, užsakyta skyriaus vėliava. Dabar eina didelis pasiruošimas metinėms parapijos sukaktuvėms ir bažnyčios šventinimui. Visos narės įsijungusios į darbą.

Kiek sąlygos leidžia, lankomi ligoniai, už mirusius užprašomos šv. Mišios. Renkami rūbai Suvalkų trikampio lietuviams, nemaža siuntinių jau pasiųsta. Remiame spaudą ir šeštadieninę mokyklą, sušelpėme lietuvių gimnazijas Vokietijoje ir Italijoje. Rengiame vaikučiams Velykų margučių konkursus ir visuomet girdime su entuziazmu sakant: "Ką katalikės moterys daro, visada išeina įdomiai ir su pasisekimu" . . .

Pas mus nėra luomų skirtumų nei pobūviuose, nei darbe. Pačios turtingiausios ir vyresnės amžiumi ir senesnės kartos narės patarnauja prie stalų, plauna indus ir pan. kartu su jaunosiomis. Niekas nežiūri su pažeminimu į savo sesę, kad ji turi mažiau akrų žemės ar mažesnio mokslo. O čia tai didelė dorybė, kad taip ir toliau pasiliktų, tai mūsų skyrius vis didėtų, o mūsų širdyse būtų vis linksmiau, kad mes neužsidarome vien daržinėse prie savo darbų, kad neužmiegame ant didelio šio meto tabako derliaus, o išeiname į šviesą, veikdamos apylinkėje, įtraukdamos visus — ne tik savo šeimos narius, bet ir visą parapiją ir apylinkę.

Tą pajunta ir kitų tikybų tautiečiai ir visi lietuviai didžiuojasi lietuviais esą! Moteris yra didelė jėga. Kur ji eina, už jos pečių stovi jų vyrai. Jie mielai paremia savo žmonų veiklą, dėlto taip puikiai mums sekasi.

Didžiuojamės "Moters" žurnalu ir dažnai jį randame pas nares ant stalo gražaus albumo vietoje.

Dar mieliau mums, kad jau čia gimusios lietuvės prisideda prie mūsų veiklos. Jos, žinodamos šio krašto papročius, gali įnešti ką nors naujo. Visa bėda, kad neturime, kas mokėtų parašyti, kaip mokame dirbti, gal ir toliau kas už mūsų parapijos ribų sužinotų apie mūsų Lietuvos kaimo kampelį Kanados žemėje.

O. Šiurnienė.

HAMILTONO SKYRIUS

veikia jau dvyliktuosius metus ir yra giliai įsigyvenęs šioje lietuvių kolonijoje, kaip labai naudinga ir neatskiriama bendruomenės dalis. KLK Moterų Draugija pateko Kanadon kartu su lietuve moterimi. Daugelis jųjų, buvusios narės tos draugijos dar Lietuvoje, jos idėją stengėsi įkurdinti ir išlaikyti išeivijoje. Taip ir Hamiltone keletas tokių idealisčių, pasikvietusios daugiau bendraminčių, sudarė KLK Moterų D-jos skyrių. Tos draugijos tikslą nusako dalinai pats draugijos pavadinimas. Katalikė moteris turi kaip tikslą ne tik formuoti save, savo šeimą Kristaus dvasioje, bet, būdama draugijos narė, ji išneša krikščionišką idėją iš šeimos židinio ir visais įmanomais būdais bando ją suaktyvinti plačioje visuomenėje. Konkretizuoti tai katalikiškai idėjai laukas yra platus, įvairus, lygiai kaip pats gyvenimas yra platus ir šakotas. Katalikės moterys, būdamos katalikiškos minties nešėjos į visuomenę, savo veiklai padeda tvirtą Dievo ir artimo meilės pagrindą. Iš čia savaime išplaukia jųjų karitatyvinis veiklos bruožas; be to, jos yra būtina puošmena religinio gyvenimo, besireiškiančio parapijos ribose. Galų gale jos yra nepamainomos talkininkės pastoraciniame darbe ir tokiu būdu atlieka uždavinį, kuris Katalikiškajai Akcijai yra būdingas.

KLKMD neša palaimą tiek bendruomenės plotmėje, tiek asmeninėje nes tos dvi plotmės praktiškai nesileidžia atribojamos viena nuo kitos, ir katalikiškoje veikloje yra viena kitos pratęsimas. Jei kaip tipiškiausią mūsų vidinio gyvenimo bruožą mes dažnai centralizuojame į meilės ir aukos rėmus, niekas, turbūt, nenorės paneigti, kad moteris savo prigimtimi Augščiausiojo Kūrėjo yra pastūmėta eiti ta kryptimi. Meilė ir auka — artimos sąvokos moters širdžiai. Atsiejęs meilės ir pasiaukojimo sampratas nuo moters prarandame motinos supratimą. Išplėšę meilės ir pasiaukojimo jausmus iš moters bendruomeninėje plotmėje, sugriauname iš pagrindų bendruomenės pamatus, juos susprogdiname be šūvio.

Minint "Moters" žurnalo penkerių metų sukaktį, sveikiname ir linkime tam žurnalui gyvuoti ilgus metus. Mes hamiltonietės šia proga galime su šventu išdidumu prisiminti, kad to žurnalo pirmoji redaktorė buvo Hamiltono skyriaus narė St. Prapuolenytė. Ji, būdama porą metų valdyboje, pagelbėjo išspręsti daug klausimų ir įnešė naudingų minčių. Žurnalo leidimo mintis, iškelta per Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos suvažiavimą Montrealyje, buvo priimta. Susirašinėjimo išlaidoms padengti pirmosios lėšos buvo paskirtos iš Hamiltono skyriaus kasos. Tada mums atrodė sunkiai įgyvendinamas reikalas. Dabar gi visa širdimi džiaugiamės, kad žurnalui pavyko pralaužti pirmuosius ledus, ir dabar jau gali švęsti savo gyvavimo penkerių metų sukaktį.

Iš Hamiltono padangės būtų galima suminėti visą eilę vardų, kurios su ypatingu uolumu pasižymėjo organizacinėje veikloje. Pvz.: Vaitonienė, kuri turėdama gausią šeimą, suranda laiko beveik per ištisą skyriaus gyva-

Dabartinė Hamiltono skyriaus valdyba. Sėdi iš kairės: pirm. Žilvytienė, dvasios vadas kun. dr. J. Tadarauskas, M. Tumaitienė, Stovi: K. Blekaitienė, G. Kažemėkienė ir M. Vaitonienė

vimo laiką dirbti valdyboje, inspiruoti kitas nares ir verbuoti naujas. Nuoširdžiai prisimename D. Kazlauskienę, pirmininkavusią porą metų, o dabar gyvenančią Toronte. Įvertiname K. Meškauskienės nuoširdumą, kuri sutiko būti pirmininke kaip tik tuo laiku, kai kitos buvo užsiėmusios savo vargais bei darbais. Paminėtinas yra ir Breichmanienės, tautinių šokių vadovės Hamiltone, vardas, kuri šokių menu gaivina ir palaiko tėvynės nostalgijos prislėgtas širdis. Tumaitienė, ilgametė valdybos narė, per tuos metus visomis jėgomis prisidėjo prie skyriaus gražaus darbo. Mums hamiltonietėms pasitenkinimo teikia ir laimėtoji premija už žurnalo "Moteris" išplatinimą, kuri atiteko mūsų narei Latauskienei. Šio žurnalo reikalai Hamiltonui visada rūpi ir kiek galėdamos remiame. Šių metų valdyba specialiai suruošė parengimą ir sudariusios $50 pasiuntė žurnalo išlaikymui.

Šiuo metu Hamiltono skyrius ruošiasi paminėti D-jos Globėjos šventę — Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo dieną. Šią šventę skyrius nori įvesti kaip tradicinę ir kas metai ją ypatingai, labai atsidėjus atšvęsti. Šiemet ji bus švenčiama gruodžio 11 d. Valdyba maloniai kviečia dalyvauti visas nares ir atsilankyti viešnias kartu prisidedant prie mūsų ratelio.

Skyriaus valdyba.

ŠV. JONO KR. PARAPIJOS SKYRIUS TORONTE

Sakoma, kad vasara poilsio laikas. Tačiau šis skyrius vasaros metu neužvertė knygos. Suviliotos gamtos, savo veiklą iš miesto perkėlė į lietuvių pamėgtą Springhursto vasarvietę. Liepos 21 d. vasarvietėje įvyko tradicinis skyriaus pobūvis "Moters" žurnalo reikalams. Draugijos Globėjos Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo šventė — Žolinė atšvęsta vasarvietėje Gerojo Ganytojo stovykloje. Šventės proga užprašytos šv. Mišios už mirusias ir kenčiančias draugijos nares. Ta intencija visos narės priėmė šv. Komuniją. Po pamaldų įvyko agapė. Tenka pasidžiaugti, kad šventėje dalyvavo veik visos narės, be to, gana daug svečių ir viešnių. Pasakyta gražių kalbų ir sveikinimų. Šventė praėjo jaukioje nuotaikoje. Aplink supanti tyli gamta ir ežero šniokštimas nukėlė mus į pasiilgtą tėvynę.

Spalio 16 d. įvyko skyriaus narių susirinkimas. Labai įdomia ir naudingą paskaitą socialiniais reikalais skaitė sociologė R. Kulienė. Dalyvės iškeltomis mintimis susidomėjo ir prašė daugiau šios srities paskaitų. R. Kulienė sutiko skaityti ciklą paskaitų socialiniais klausimais.

Žiemos metu numatyta suruošti kulinarijos kursus. Ruošiamės aplankyti visus lietuvius ligonius šv. Kalėdų proga. Taip pat ruošiamės aplankyti su auka Nekalto Prasidėjimo M. Marijos seseris naujų Lietuvių Vaikų Namų atidarymo ir šventinimo proga. Gerojo Ganytojo stovyklai paaukojome $50. Kitų metų pradžioje švęsime mūsų skyriaus 5 metų veiklos sukaktį. Skyriui nuoširdžiai vadovauja nuo pat jo įsisteigimo visuomenininkė Ona Jonaitienė. Skyrių globoja kun. klebonas P. Ažubalis.

St. P-ienė.

Šių metų Montrealio skyriaus valdyba. Sėdi iš dešinės į kairę: sekr. V.Piešinienė, pirm. B. Vilčinskienė, narė E. Vaičekauskienė. Antroj eilėj iš dešinės į kairę: iždi. Br. Lukoševičienė, vicepirm. O. Čečkauskienė.

MONTREALIO SKYRIUS

veikia nuo 1952 m. kovo 23 d. Jo organizatorius, o vėliau ir dvasios vadas Tėvas dr. K. Pečkys, SJ, subūrė didesnį moterų skaičių, kurios ėmėsi darbo. O jo buvo apsčiai. Jų pagalbos laukė tik įkurta Aušros Vartų parapija, Vokietijoje likę artimieji, ligoniai, vargo mokyklos. Energinga pirmoji valdyba: pirm. E. Navikienė, O. Motuzienė, A. Mališkienė, G. Rudinskienė, V. Piešinienė, suruošė Joninių balių, vaikams kaukių balių, blynų balių. Jau pirmaisiais metais metinės skyriaus pajamos siekė $1.339,38. Buvo pasiųsti siuntiniai į Vokietiją, paaukota bažnytiniams rūbams, bažnyčios statybai, buv. Diepholzo gimnazijai ir kt.

1953 m. jos jau daylvauja KLK Moterų D-jos suvažiavime Toronte. Suruošia kalakutų ir kartūno balius ir metinę šventę. Rūpinamasi ir dvasios reikalais: Tėvas Kidykas, SJ., skaitė paskaitą "Didysis moters troškimas" ir Tėvas Pečkys, SJ, apie Marijos metus. Vėliau iškyla vėliavos klausimas. Ir 1955 m., kai Centro Valdybos pasiūlymu suvažiavimas įvyko Montrealyje, pašventinta ir vėliava. Jos kūmais buvo p. Galdikienė ir Pr. Rudinskas. Suvažiavimas išrinko Centro Valdybą: pirm. dr. V. Giriūnienė, G. Rudinskienė, A. Mališkienė. Vėliau, G. Rudinskienei pasitraukus, C. Valdybon įėjo M. Povilaitienė, M. Gaputytė ir sesuo Felicija. Centro Valdyba nutaria atgaivinti "Moters" žurnalą ir pirmąja redaktore pakvietė St. Prapuolenytę.

Tėvui dr. K. Pečkiui, SJ, išvykus Amerikon, dvasios vadu pakviečiamas Tėvas J. Raibužis, SJ. Moterų veikla auga ir didėja. Be šalpos jos apsiima išmokėti $1500 už vieną Aušros Vartų bažnyčios altorių, remia katalikišką spaudą, vaikų darželį, lanko ligonius, aukoja vengrų šalpos komitetui, suruošia klebonui Tėvui J. Kubiliui, SJ, 50 m. amžiaus sukaktuves.

Išvykus T. Raibužiui, SJ, dvasios vadu pakviečiamas Tėvas St. Kulbis, SJ. Skyrius suruošia daug paskaitų. Medicinos temomis skaitė: dr. J. Šemogas, dr. J. Mališka, dr. V. Pavilanis ir dr. E. Andrukaitis; auklėjimo — dr. A. Šidlauskaitė, sesuo Felicija, St. Vaišvilienė, dr. O. Labanauskaitė, A. Gabaliauskienė; dvasios reikalams suruoštos rekolekcijos su agape; be to, buvo suorganizuota ekskursija į Otavą.

1957 m. gruodžio 8 d. suruoštas KLK Moterų D-jos auksinio jubilėjaus minėjimas ir metinė šventė, dalyvaujant organizacijų atstovams ir garbės svečiams. Prisidėta prie Motinos Dienos minėjimų, Tautos Fondo, suruoštas tautinių drabužių konkursas. Jos pasiuntė laišką kardinolui Domenico Tardini Vatikanan, kuriuo prašė ir toliau leisti veikti Lietuvos atstovybei prie Šv. Sosto pilnomis diplomatinėmis teisėmis.

Reikia paminėti, kad be veikliųjų valdybos narių yra kelios moterys, kaip: A. Stankienė, O. Motuzienė, kurios nepaisydamos savo amžiaus daug pasidarbavo draugijos ir skyriaus naudai. Pavyzdinga ir seniausia skyriaus narė M. Žemaitienė, kuri beveik nepraleidžia nei vieno susirinkimo, nei vienos šventės. Skyrius turi daug draugų, jų tarpe sol. E. Kardelienė, kuri niekad neatsisako valdybos prašoma per skyriaus šventes pagiedoti bažnyčioje ar praturtinti rengiamus balius savo skaniais tortais. Taip pat

sol. V. Čepkauskienė ir sol. A. Stravinskaitė daug talkina.

Negaliu išvardinti visų tų darbščiųjų valdybų ir jų nuopelnų, suminėsiu tik pirmininkes: P. Kizienė, E. Navikėnienė, E. Lukošienė, O. Čečkauskienė, A. Gabaliauskienė, V. Gražienė, A. Zubienė, M. Povilaitienė ir dabartinę valdybą sudaro: pirm. B. Vilčinskienė, O. Čečkauskienė, V. Piešinienė, Br. Lukoševičienė, E. Vaičekauskienė. Dabartiniu dvasios vadu yra Aušros Vartų parapijos klebonas Tėvas J. Borevičius, SJ. Be šaunaus tradicinio Joninių baliaus, jos suruošė rudens balių ir iš Lietuvos gautų rankdarbių ir gintarų parodą. Gaila, kad tokia gražia paroda negalėjo pasigėrėti ir kanadiečiai.

G. Rudinskienė.

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS SKYRIUS TORONTE

šiais metais pradeda penktuosius savo gyvenimo metus. Amžius neilgas, bet gausus nariais ir darbais. Pirmaisiais, antraisiais ir trečiaisiais savo gyvenimo metais skyrius didžiausią savo pastangų dalį skyrė savo, tada dar kūrimosi stadijoje esančiai, parapijai (ruošė bazarus, įvairius parengimus ir pan.) ir visos Toronto kolonijos moterims, ruošdamos plataus masto virimo-kepimo bei siuvimo kursus.

Praėjusiais metais nuo kursų buvo laikinai atsisakyta, o visas dėmesys sukoncentruotas į jaunimo, socialinius ir karitatyvinius reikalus. Ypatingai paimta širdin auklėjimo reikalai. Kaip visur, taip ir pas mus motinos mato, kad mūsų tėvų ir mūsų krašto turėtieji auklėjimo metodai, ypatingai vaikų švietimo seksualiniais klausimais metodai, šiems laikams yra nepakankami. Šiuo klausimu buvo suruoštos trys paskaitos visuotiniuose narių susirinkimuose. Skyriaus valdyba, matydama labai gyvą motinų susidomėjimą ir suprasdama tikrą reikalą, ryžosi parašyti ir išleisti seksualinio vaikų auklėjimo klausimu knygelę, vadovaujantis Romos Katalikų Bažnyčios nurodymais liečiančiais šį reikalą. Knygelė jau parašyta ir netrukus bus atspausdinta.

Suruoštų dviejų grandiozinių balių pelnas padėjo pagelbėti kitiems. Taip buvo materialiai paremta Toronto šeštadieninė mokykla, "Aušros" sporto klubo mergaitės ir "Aušros" Stipendijų Fondas, lietuvių studentų leidžiamas žurnalas "Lituanus", vaikų žurnalas "Eglutė" ir, aišku, neužmiršta "Moteris" ir savoji parapija.

Buvo lankomi ligoniai ir šelpiamos vargan patekusios šeimos.

Milžiniškas darbas buvo atliktas išsiuntus 106 siuntinius Suvalkų trikampyje ir Vokietijos sanatorijose esantiems lietuviams.

Šių metų Prisikėlimo parapijos skyriaus valdybą sudaro: pirm. A. Kuolienė, vicepirm. Kolyčienė, sekretorė Z. Daugvainienė, iždininkė L. Murauskienė, parengimų vadovės: Basalykienė ir V. Dunderienė, kursų vadovė E. Matulaitienė, socialinių reikalų vadovės: Simonaitienė ir Urbonienė.

Ši naujoji valdyba jau spėjo suruošti Rudens balių, atidaryti siuvimo kursus ir suruošti parapijos Vyrų D-jai, jų šventės proga, agapę. Turi užplanavusi dar daug darbų. Tai kursų tęsimas, siuntinių (jei bus galima) siuntimas, vieno ar dviejų didelių susirinkimų, su geromis paskaitomis, visoms Toronto kolonijos moterims sušaukimas, minėtos knygelės išleidimas, parapijos bazaras, ligonių lankymas ir daug kitų darbų. **Z.D.**

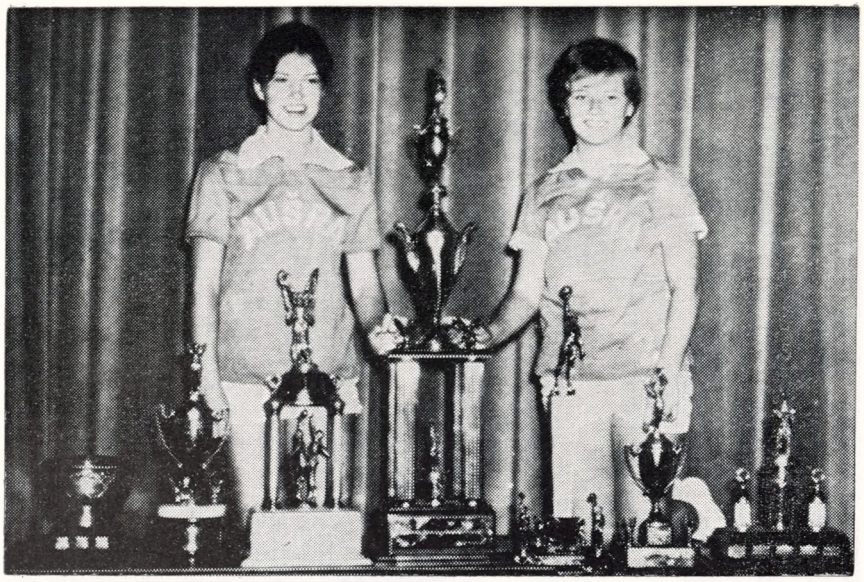

Toronto Prisikėlimo parapijos sporto klubo "Aušra" krepšininkės A. Sapijonytė ir A. Grigaitė prie 1960 metais "Aušros" krepšininkių laimėtų taurių lietuvių ir kanadiečių tarpe. "Aušros" sportininkes globoja KLK Moterų D-jos Prisikėlimo parapijos skyrius. Nuotrauka Vyt. Bubelio.

LIET. KAT. MOTERŲ DRAUGIJOS ŠVENTĖ ADELAIDĖJE — AUSTRALIJOJE

Tik prieš penketą mėnesių Adelaidėje įsikūrusi Lietuvių Katalikių Moterų Draugija iš pirmos dienos stojo lietuviškos šv. Kazimiero koplyčios įruošimo ir Liet. Kat. Centro rūmų tvarkymo darban. Neatsilikdamos nuo ruošimo darbams vadovaujančios LKM D-jos, katalikės moterys per trumpą laiką suorganizavo nepaprastai pavykusią loteriją ir, trūkstamą sumą sudėjusios, šiandien jau baigia įtaisyti visus liturginius rūbus būsimai lietuviškai koplyčiai. Be to, dirbantiems bažnyčios ruošimo talkose, jos iš eilės kiekvieną šeštadienį duoda pietus. Šalia to, tik žiną gali įvertinti, kiek darbo pareikalavo jų ruošti turtingi balių bufetai, kapeliono kun. J. Kungio kunigystės sukakties pagerbimo pietūs ir kitų neišskaičiuojamų darbų darbelių eilė.

Vienintelė proga LKM D-jos narėms pačioms atsisėsti už stalo yra jų įstatuose numatyta metinė šventė Žolinėje, kurią šiais metais Adelaidės katalikės moterys atšventė rugpiūčio 14 d. Po jų intencija aukotų sekmadienio šv. Mišių, po bendros Komunijos, d-jos narės su šeimomis susirinko bendriems pusryčiams Liet. Kat. Centre.

Pusryčius atidarydama d-jos pirm. K. Dičiūnienė savo trumpoje kalboje išreiškė viltį, kad prie išėjusios su Tiesos ir Meilės šūkiu Katalikių Moterų D-jos vėliau prisidės visos Adelaidės lietuvės katalikės, kad besikuriančioje parapijoje darbo daug, kad d-jos eilėse dirbančių turėtų būti dešimteriopai daugiau.

D-jos metinės šventės proga sveikindamas jos dvasios vadas kun. J. Kungys nuoširdžiais žodžiais padėkojo d-jai už atliktus milžiniškus darbus, už jo sukakties pagerbimą ir palinkėjo, kad didelius darbus dirbdama d-ja sustiprėtų ir savo skaičiumi.

Pagrindinę kalbą pasakė A. Stepanienė, kurioje supažindino su d-jos veikla nepriklausomoje Lietuvoje. Kalbą paįvairino įvairių nuotykių atpasakojimu, kuriuos jai teko išgyventi būnant d-jos Panevėžio rajono instruktore. Grįždama dabartin bandė surasti priežastis, kodėl daugelis moterų nestoja d-jon. Jos esančios trys: 1. baimė darbo, kuris neišvengiamas esant nare; 2. kaikurių neteisingas įsikalbėjimas, kad jos nesugebančios dirbti d-joje ir 3. baimė "davatkos" vardo, kuriuo vyrai neretai mėgsta vadinti moteris, dirbančias katalikiškoje veikloje.

Ateitininkų sendraugių vardu d-ją sveikindamas pirm. J. Vasiliauskas atkreipė dėmesį į d-jos antspaude įrašytus žodžius — Tiesa ir Meilė. Priminęs, kad daugelis šalia tiesos gretina kardą, pabrėžė, kad su meile visada galima pasiekti toliau, negu su kardu. Sveikinimą baigė linkėjimais, kad greta kilnių darbų parapijoje d-ja nepamirštų ir jaunimo lietuviškumo rūpesčio ir kad d-jos skatinama kiekviena Adelaidės lietuvė katalikė savo šeimoje būtų Rimšos lietuviškos mokyklos motina.

Jaunųjų ateitininkų ir jų globėjų vardu draugiją sveikino A. Stepanienė linkėjimus surišdama su prašymu, kad d-ja ir lietuviškam jaunimui kartkartėmis paruoštų pramogų, vasaros stovyklų, pasilinksminimų.

Liet. Kat. jaunimo būrelio atstovas R. Binkevičius svekindamas supažindino su jaunimo pastangomis susiorganizuoti, kad jaunimas išsirūpintose patalpose LK Centro rūmuose susirinkes galėtų kartu pasilinksminti ir kultūringai praleisti laiką.

Pietų Australijos LK D-jos Tarybos vardu sveikinęs vicep. B. Dičiūnas padėkojo d-jai už didžiulę paramą ruošiant šv. Kazimiero koplyčią

Melbourno Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos vėliava pašventinta šių metų rugpjūčio mėn. 14 d.

ir prašė nepavargti taip pat ateityje.

Giedrioje šeimyniškoje nuotaikoje praėjusi LK Moterų D-jos metinė šventė jau vien sveikinusių organizacijų atstovų didelio dėkingumo d-jai pareiškimais parodė, kad jų buvo daug dirbta, daug nuveikta, daug aukotasi. Sveikintojai taip pat parodė ir naujus veiklos plotus, bet kad jie neliktų ateityje dirvonuoti, reikia, kad visos Adelaidėje gyvenančios lietuvės katalikės bendram ir kilniam darbui rikiuotųsi į Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos eiles.

"TA" Australija.

LIET. KAT. MOTERŲ DRAUGIJOS MELBOURNE METINĖ ŠVENTĖ

Visi prisimename Lietuvoje švenčiamą Žolinę — tai Dievo Motinos Dangun ėmimo šventė. Ne tik iš miestų ir miestelių, bet ir iš visų kaimų suvažiuodavo pulkai žmonių pagarbinti Marijos, paprašyti gausių malonių ir padėkoti už suteiktas gėrybes.

Australijoje ši diena nėra švenčiama, jei ji neišpuola sekmadienį, tai Kat. Mot. Draugija, pasirinkdama ją savo metine šventę, nukelia į artimiausią sekmadienį. Šiais metais ji buvo švenčiama rugpjūčio 14 d.

Visos narės su šeimomis, atsipalaidavusios nuo kasdieninių darbų ir rūpesčių, gausiai susirinko į pamaldas, kurioms iškilmingumo sudarė naujai įgytos vėliavos šventinimas bei pp. Morkūno ir Zdanavičiaus solo ir dueto išpildymas. Dvasios vadas kun. P. Vaseris pasakė turiningą mūsų šventei pritaikytą pamokslą.

Visuotiniam susirinkimui nutarus ir menininkei p. Firinauskienei sutikus atlikti ne tik menišką darbą, bet ir visą vėliavos užbaigimą, Melbourno Liet. Kat. Moterų D-ja vėliavą įsigijo šiais metais. Vėliava yra rugiagėlių spalvos. Vienoje vėliavos pusėje yra meniškas Aušros Vartų Marijos paveikslas, o kitoje — mūsų obalsis "Tiesa ir Meilė". Vėliavos krikšto tėvai buvo Ag. Zubrickienė ir J. Mulokas.

Po pamaldų narės su savo šeimomis ir svečiais susirinko į parapijos namus bendriems pietums. Pietus pradėjome "Marija, Marija". Pietų metu tarė žodį A. Zubrickienė, primindama mūsų šventės ir vėliavos pašventinimo reikšmę. Nors Lietuvoje Kat. Mot. D-ja įsikūrė 1907 m., bet prie obalsio "Tiesa ir Meilė" galutinai buvo apsistota tik 1922 m. Tiesa — tai yra tikėjimas visoms apreikštoms tikėjimo tiesoms. Meilė — Dievui, artimui ir tėvynei. Toliau pirmininkė palinkėjo, kad po šia vėliava susiburtumėm visos lietuvės katalikės moterys ir ugdytumėm savo vaikų širdyse tiesą ir meilę.

Dvasios vadas kun. P. Vaseris pabrėžė vėliavos reikšmę, kuri yra tartum ramstis kiekvienai organizacijai.

Kun. dr. P. Bačinskas, negalėdamas moterų burtųsi po šia vėliava, nes nemas dalyvauti, laišku padėkojo už pakvietimą linkėdamas, kad tas kilnus obalsis, įrašytas į naujai pašventintą vėliavą "Tiesa ir Meilė", kuo plačiau pasklistų lietuvių moterų tarpe ir kad Augščiausias palaimintų moterų pastangas išauginti tremties lietuviškąjį jaunimą tiesos ir meilės dvasioje.

Kat. Fed. vardu p. Grigaitis priminė, kad tik per krikščionybę moteris įgavo lygias teises, ypač per Mariją buvo iškeltas moters vardas. Palinkėjo, kad savo vėliavą papuoštumėm kilniais darbais ir parvežtumėm į laisvą Lietuvą.

Melbourno Bendruom. apyl. valdybos vardu J. Petraitis kalbėdamas pabrėžė, kad yra daug gražių obalsių, bet šiais moderniais laikais jais nesivadovaujama. Todėl Kat. Mot. D-ja turi kaip tik įgyvendinti šį obalsį.

Šventė praėjo jaukioje nuotaikoje.

V. P.

Garbinga sukaktis

Šiemet lapkričio mėnesį Tėvui Alfonsui Bernatoniui, OFM Cap., sueina 10 metų, kaip eina Vyr. Lietuvių Katalikų Sielovados Tvarkytojo Vokietijoje ir Austrijoje pareigas.

Šis labai gerai pažįstamas vienuolis kapucinas, gimė Dzūkijoje, mokslus ėjo Plungėje ir Muensteryje. Buvo tremtinių stovyklų kapelionas, 1951 m. BALFo įgaliotinis prie DP migracinės komisijos, didelis humanistas ir pareigingas kunigas.

Per šį dešimtmetį yra nepaprastai daug, neskaitant pastoracinio darbo, pasidarbavęs mūsų išeivių tremtinių šalpos reikaluose, vadovaudamas ir praktiškai eidamas Caritas pareigas, labai didelį įnašą ir daug rūpesčio įdėjo Vasario 16 gimnazijos problemose, ir ypač daug dėmesio kreipęs ir dabar nepaprastai besisielojąs bei veikiąs mūsų jaunimo tautinės sąmonės išlaikymu Vokietijoje ir plačiame pasaulyje. Jo iniciatyva ruošiamos vaikų stovyklos, tautinės minties įvairūs užsiėmimai, kuriuos vykdo jo žinioje esantieji Vokietijoje ir Austrijoje lietuviai kunigai.

T. A. Bernatonis yra vienas ne tik didžiausių mūsų dvasinių reikalų tvarkytojų Vokietijoje, bet nepaprastos energijos, dinamikos, plačios apimties lietuviškosios kultūros ugdytojas, visuomeniškasis veikėjas.

Linkėtina jam toliau dirbti su Apvaizdos palaima tų visų mūsų neišsprendžiamų tremties reikalų keliuose.

N. K-nė.

Vaikų stovykla Vokietijoje. Šv. Mišias laiko Tėvas A. Bernatonis

Ką valgysime, kuo vaišinsime?

Veda BR. PABEDINSKIENĖ

Keptas paršiukas

1 paršiukas,
1 šaukštas alyvos,
2 šaukštai sviesto,
½ veršio kepenų ir paršiuko kepenys,
½ svaro lašinukų,
4 kiaušiniai,
1 svogūnas,
pipirų, druskos.

Paršiuką gerai išvalyti, prikimšti jau iš anksčiau padarytu kamšalu, užsiūti, padėti ant keptuvės nugara į viršų, visą paršelį ištepti alyva; nuo alyvos greičiau parausta ir odelė gardesnė. Laistyti sviestu.

Kamšalas: ½ veršio kepenų ir paršiuko kepenis išmirkyti piene, nuimti plėves. Supiaustyti gabaliukais ½ svaro nesūdytų lašinukų ir pakepti su smulkiai pjaustytu svogūnu, sudėti supjaustytas kepenis ir apkepti, sumalti, pertrinti, pridėti 4 išplaktus trynius, pipirų, druskos sulig skonio ir 4 išplaktus baltymus. Gerai išmaišius prikimšti paršiuką ir užsiūti.

Keptas kumpis

4 puodukai baltos duonos grūstų džiūvėsių,
2 šaukštai sviesto,
1 kiaušinis,
1 arbat. šaukštelis paukštienos prieskonių,
⅛ arbat. šaukštelio grūstų pipirų,
1 puodukas kapotų salėrų,
¼ puoduko kapotų svogūnų,
¾ puoduko kapotų valakiškų riešutų,
2 riekės kumpio 1 colio storumo atpjauto per visą kumpį.

Darbas: gražiai apvalyti ir apluginti kumpio riekes, jas padruskinti, papirinti ir pabarstyti mėsos minkštinimo milteliais (tenderizer), sumaišyti visus augščiau išvardintus priedus į vieną masę. Kepimo indą patepti riebalais, dėti vieną riekę kumpio, ant jo sudėti paruoštą masę ir ant viršaus uždėti kitą riekę kumpio. Susmaigstyti aplink mediniais šipuliukais ar kuo kitu ir kepti kol mėsa bus minkšta, maždaug apie 1 val., 350 F. Į keptuvę įpilti truputį vandens, kad kepant būtų kuo palaistyti.

Kepti viščiukai

3 viščiukus nuvalyti, nuplauti, kiekvienam viščiukui paimti:
1 puoduką sausainių,
½ šaukšto sviesto,
1 kiaušinį,
2 šaukštus pieno,
saują žalių krapų ir petruškų,
druskos pagal skonį.

Viską gerai išmaišyti, prikimšti viščiukus, aptepti sviestu, įpilti į keptuvę 3 šaukštus vandens ir kepti karštoje krosnyje apie 1 val. Dažnai laistyti. Paskutinį kartą palaisčius, pabarstyti sausainiais, aprusvinti ir pridėti grietinės.

Virta višta su grietinės padažu

Nuvalytą vištą išvirti su daržovėmis. Paimti 1½ puoduko ryžių, nuplauti, užpilti šaltu vandeniu ir vieną kartą užvirinus nusunkti, perpilti šaltu vandeniu, sudėti į puodą, užpilti bulionu kur virė višta, pridėti ½ šaukšto sviesto ir virti. Išvirtą vištą supjaustyti, sudėti į pusbliūdį, apdėti ryžiais ir užpilti grietinės padažu.

Grietinės padažas

1 šaukštas sviesto,
1 šaukštas miltų,
2-3 puodukai skysčio, pieno ar buliono,
1 puodukas grietinės,
druskos pagal skonį.

½ šaukšto sviesto ir 1 šaukštą miltų ištrinti ir pakepti, tik neleisti parausti. Pilti po truputį pieną, vandenį ar bulioną visą laiką maišant ir virti kol sutirštės, pridėti druskos. Baigus virti pridėti grietinę ir užkaitinti, tik kad neužvirtų. Jei į baltą padažą dedami tryniai, reikia ištrinti su grietine prieš dedant ir jokiu būdu neleisti užvirti tik pakaitinti.

Veršio smegenys

2 galvos smegenys,
2 kiaušiniai,
2 šaukštai sviesto ,
½ puoduko sausainių.

Veršio smegenis išmirkyti šaltame vandenyje. Išėmus nusausinti, sudėti į verdantį vandenį, su 2 šaukštais stipraus acto, 2 šaukštukais druskos, pipirų, lauro lapų. Sudėjus į verdantį vandenį žiūrėti kad smarkiai nevirtų, geriau puodą nukelti ir laikyti 10 min. Išėmus supjaustyti riekutėmis, pamirkyti kiaušinyje, pavolioti sausainiuose ir kepti karštuose taukuose.

Veršiena — Pompadour

Veršienos mėsos gabalas (apie 6 uncijos, geriausiai kotleto gabalas),
½ puoduko smulkiai pjaustyto kumpio,
¼ puoduko smulkiai pjaustyto svogūno,
1 kiaušinio trynys,
2 šaukštai smulkiai pjaustytų žalių svogūnų,
2 valgomi šaukštai tarkuoto aštraus sūrio,
½ puod. rūgščios grietinės,
truputį miltų ir sviesto.

Mėsą iš abiejų pusių pamušti, kad susiplotų kiek. Pamiltuoti ir pakepti uždengtoje keptuvėje. Kapotą kumpį, kapotus svogūnus ir kiaušinio trynį gerai išmaišyti ir užpilti ant veršienos (kai mėsa jau bus apkepus). Tarkuotą sūrį užbarstyti ant kumpio mišinio, keptuvę vėl uždengti ir kepti kol mėsa bus minkšta, maždaug 12 min. Kai mėsa iškeps, padėti ant švarios keptuvės ir pakišti po atvira ugnim (grill), kad sūris apkeptų ir pasidarytų trapus. Padaryti padažą iš skysčio likusio keptuvėje kepant mėsą, pridėti grietinės ir tuo padažu užpilti mėsą, prieš pat paduodant į stalą, ir užbarstyti žaliais kapotais svogūnais.

Grybų padažas (šampinjonų)

½ svaro šampinjonų,
½ puoduko vyno,
1 svogūnas,
2 puod. buliono,
1 šaukštas miltų,
1 šaukštas sviesto,
2 tryniai,
1 citrina.

Grybus nuvalyti, nulupti odelę, supjaustyti, sudėti į puodą su 1 šaukštu sviesto, įspausti ½ citrinos sunkos, pasūdyti, užpilti 2 šaukštus buliono ir pavirti. Atskirai supjaustyti svogūną, užpilti ½ stiklinės vyno ir uždengus pavirti kol vynas įsisunks į svogūnus. Tada į svogūnus pridėti 1 šaukštą miltų, sumaišyti su 2 puodukais buliono ir pusę puod. grietinės. Viską gerai išmaišyti ir užkaitinti. Tada įplakti 2 trynius, pakaitinti visą laiką maišant. Užpilti ant grybų, pridėti duskos pagal skonį ir pakaitinus valgyti.

Uugurys

3 svarai ungurio,
2 svogūnai,
4 gab. citrinos,
½ kvortos vyno,
½ šaukšto sviesto,
1 šaukštas miltų,
1 kubikas buliono ekstrakto,
½ citrinos sunkos,
1 dėžutė konservuotų grybų,
½ šaukštuko deginto cukraus,
1 šaukštelis paprasto cukraus,
½ stikliuko vyno.

Ungurį nuplauti, supjaustyti, pridėti 2 svogūnus, 4 gab. citrinis, užpilti raudonu vynu tiek kad apsemtų ir virti, kai išvirs nulupti ir užpilti padažu.

Padažas: sviestą išleisti, įberti miltus, pakepinti iki rudumo, praskiesti 2-3 puod. vandens ir pavirti iki norimo tirštumo, pridėti buliono ekstraktą arba deginto cukraus, dėl saldumo pridėti paprasto cukraus, druskos, pjaustytus išilgai grybus ir ½ stikliuko vyno (baigiant) .

Kepta aviena

Mėsos gabalą gerai nuvalyti nuo plėvių. Išmušti ir lengvai pasūdyti. Aptepti pomidorų koše, dėti į keptuvę su svogūnais, porais, pipirais ir kiek riebalų (1 šaukštą), užpilti vandens pusiau su raudonu vynu 1 puoduką, uždengti ir kepti uždengtame inde vidutiniame karštyje — 350 F. Kepti kol bus minkštas kepsnys. Prieš pabaigą atidengus duoti kiek įgyti spalvos iš viršaus. Padėti mėsą ant švarios keptuvės, aptepti rugščia grietine, užbarstyti tarkuotu sūriu ir pakišti kad apkeptų uždegus tik viršutinę krosnies dalį. Padažą, kuriame kepė, truputį patirštinti pridėjus miltų ar krakmolo sulig skonio, 1 šaukštelį įpilti raudono vyno ir šaukštą maltų riešutų. Duoti užvirti ir valgyti su troškintais ryžiais.

Bulvės kimštos su mėsa

10 vidutinių bulvių, numazgoti, nulupti, nupjauti viršūnę, apačią nulyginti, kad stovėtų, išimti vidurius ir sudėti į verdantį vandenį, kad užvirtų. Išimti, prikimšti mėsą, apvolioti kiaušiniu ir sausainiais.

Kamšalas: 1 svaras žalios jautienos maltos geros mėsos, pakepti su ½ šaukšto sviesto, su maišyti su ½ puoduko grietinės ir 2 šaukštais sausainių. Gerai išmaišius prikimšti bulves. Sudėti į keptuvę, uždengti ir kepti uždėjus truputį riebalų ir įpylus ½ puod. vandens. Duoti su grybų padažu.

Grybų padažas

9 džiovintus grybus nuplauti šiltu vandeniu, užpilti 2 puod. vandens ir virti kol suminkštės. Išėmus smulkiai supjaustyti. Pakepti ½ smulkiai pjaustyto svogūno su ½ šaukšto sviesto ir ½ šaukšto miltų. Praskiesti sunka, kurioje virė grybai. Pasūdyti, pavirinti, įdėti pipirų, smulkiai pjaustytus grybus, 1 puoduką grietinės ir užkaitinti.

Žalių pupelių ir bulvių salotai

2 puodukai šviežių pjaustytų, virtų atšaldytų žalių pupelių,
2 puodukai virtų atšaldytų ir supjaustytų kubikais bulvių,
2 puodukai pjaustytų salierų,
½ puod. kapotų svogūnų,
¾ arbat. šaukštuko druskos,
⅛ arbat. šaukštuko pipirų,
¼ puod. majonezo ar grietinės,
salotų lapų ir pomidorų papuošimui.

Dideliame inde sumaišyti pupeles, bulves, salierus ir svogūnus. Apibarstyti druska ir pipirais, lengvai išmaišyti, sujungti su majonezu ar kitu salotų padažu. Iškloti salotinę salotų lapais, išversti salotus ant lapų, papuošti pomidorų riekutėmis arba skiltimis. Padaryti rožę iš pomidoro. Pamidorus lupti kaip obuolį. Žievė atsilupdama padaro rožę, prismeigti dantų krapštuku lapus pasidariusius iš žievės, dėti į šaldytuvą kad sustingtų. Išimti krapštukus, kai sustings, prieš pat duodant į stalą.

Tortas desertui

2 puodukai kepsniui vartojamų miltų arba 1⅔ puoduko paprastų miltų,
2½ arbat. šaukšt. kepimo miltelių,
½ puoduko sviesto,
1 puodukas cukraus,
3 kiaušiniai,
¾ puoduko pieno,
1. arbatinis šaukštelis vanilijos,
⅓ puoduko cukraus,
⅓ puod. išilgai pjaustytų migdolų.

Darbas: Paruošti dvi kepimo formas: iškloti dugną vaškiniu popieriu ir ištepti sviestu. Krosnį užkaitinti iki 325 F, bet ne daugiau. Ištrinti sviestą iki baltumo pilant po truputį 1 puoduką cukraus. Išplakti du kiaušinius ir vieną trynį, kol sutirštės ir pabals. Pilti po truputį išplaktus kiaušinius į riebalus ir po kiekvieno kiaušinių pylimo gerai sukti. Dėti vaniliją ir pakaitais miltus ir pieną vis maišant, kol viskas bus sudėta ir pasidarys lygi masė. Supilti masę į formas padalinus pusiau, išlyginti, kad būtų vienodai. Likusį kiaušinio baltymą išplakti įdėjus kelis grūdus druskos ir baigiant plakti įberti po truputį ⅓ puoduko cukraus. Saugoti, kad baltymas nepersiplaktų. Išplakus baltymus supilti ant tešlos tik vienoje formoje ir apibarstyti pailgai pjaustytais migdolais. Sudėti į krosnį abi formas ir kepti ½ val. vidutiniame karštyje (325 F nedaugiau). Už pusvalandžio tešlą be baltymų išimti, o tešlą su baltymais viršuje palaikyti dar 10 min. Išėmus padėti su formomis ant garadėlių kokiai 10 min. Kepsnį be baltymų išversti ant garadėlių, o kepsnį su baltymais išimti, kad nesusiardytų (gera turėti formą su iškeliamu dugnu). Valandą prieš valgant perdėti citrininiu kremu, taip kad plokštainis su baltymais būtų ant viršaus. Šonus aptepti plakta grietinėle pridėjus truputį želatino.

Citrininis kremas

½ arbatinio šaukštelio tarkuotos citrinos žievės,
3 valgomi šaukštai citrinos sunkos,
3 kiaušinio tryniai,
3 šaukštai cukraus,
1¼ puoduko kremui grietinėlės.

Darbas: Paruošti citrinos sunką ir žievę. Gerai ištrinti trynius su cukrum puode, kuriame verdama ant garų pridedant po truputį citrinos sunkos. Virti ant garų visą laiką maišant, kol sutirštės, tik kad nesutrauktų trynių. Nuimti nuo ugnies ir sudėti citrinos žievę. Atšaldyti retkarčiais pamaišant. Atšalusį kremą išmaišyti su šakute. Išplakti grietinėlę kietai. Į išvirtą kremą pridėti ⅔ puoduko plaktos grietinėlės. Kadangi kremas labai minkštas, pertepant dėti 1 colį nuo krašto, uždėjus viršutinį sluogsnį kremas pats prieina prie kraštų. Šonus aptepti likusia grietinėle pridėjus truputį želatino.

Ryžių pyragas su vaisiais

2 puodukai miltų,
1 arbat. šaukštelis kepimo miltelių,
⅓ puoduko cukraus,
1 kiaušinis,
¼ svaro sviesto,
1 svaras vaisių — obuolių, slyvų ar abrikosu.

Darbas: iš miltų, kepimo miltelių, cukraus, kiaušinio ir sviesto padaryti trapią tešlą ir šia tešla iškloti kepimo formos dugną ir šonus. Pabarstyti tešlą baltos duonos džiuvėsiais ir apdėti nuvalytais, nuluptais ir skiltimis supjaustytais vaisiais.

½ svaro ryžių,
4 puodukai pieno,
1 skiltis citrinos,
½ puoduko cukraus,
¼ svaro sviesto,
2 kiaušiniai,
½ svaro varškės,
½ svaro tarkuotų migdolų,
2 valgomi šaukštai romo,
druskos ryžių virimui.

Darbas: ryžius išvirti padruskintame vandenyje įmetus citrinos skiltį. Cukrų, sviestą ir trynius gerai ištrinti iki baltumo, pridėti per sietą pertrintą varškę, romą ir atšaldytus išvirtus ryžius. Permaišyti, sudėti tarkuotus migdolus ir gerai išplaktus baltymus. Užpilti šią masę ant paruoštos formoje tešlos su vaisiais, viršų patepti kiaušinio tryniu išplaktu su trupučiu vandens. Kepti apie 1 valandą vidutiniame karštyje — 350 laipsnių F.

Saldus užkepas

2 apelsinai,
6 bananai,
3 kiaušiniai,
¼ puoduko cukraus,
½ kvortos pieno,
2 šaukštai romo,
1 arbat. šaukštelis citrinos žievės.

Darbas: nuluptus apelsinus ir bananus pertrinti per sietelį, 3 trynius išplakti su ¼ puoduko cukraus iki baltumo ir sumaišyti su pertrintais vaisiais, užpilti ½ kvortos atvirinto ir ataušinto pieno, po to įpilti romą ir tarkuotą citrinos žievę. Baltymus išplakti iki kietumo, viską lengvai sumaišyti, supilti į sviestu ištepta formą ir kepti apie 25 min. 350 laipsn. F. krosnyje. Valgyti karštą, jei kas mėgsta, užsipilant grietinėle ar vaisiniu užpilu.

Atsiųsta paminėti

Vyskupas Vincentas Brizgys — Negesinkime aukurų. Brooklyn, 1959 m., "Ateities" leidinys. Kaina $3. Galima užsisakyti 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N.Y., USA.

Vyskupo Vincento Brizgio, išleistoje knygoje "Negesinkime Aukurų" apibudintos krikščionišku mastu sekančios sąvokos: Meilė ir šeimyninio gyvenimo pradžia, Moterystės ir šeimos kilmė ir tikslai, Moterystės esminės savybės, Moterystės ir šeimos kilmė, Moterystės tikslai ir esminės savybės, Moterystės ir šeimos kilnumas., Kaip yra kuriama katalikiška moterystė, Žmogaus kompetencija moterystės klausimuose, Jaunimo paruošimas moterystei ir šeimos gyvenimui, Moterystei besiruošiančių santikiai, Vyro ir žmonos vieta šeimoje ir jų ištikimybė, Tėvai ir vaikai, Šeimos ramybė ir laimė, Mišrios santuokos, Eiti ar neiti moterystėn, Šeima, tauta ir visuomenė, Mūsų laiko šeimos būdingos negerovės, Vedusiųjų išsiskyrimas, Divorsai civilinės teisės prasme, Civilinė santuoka ir Negimusioji gyvybė.

Patartina susipažinti su šia vertinga krikščionišku žvilgsniu knyga jaunimui, besiruošiančiam priimti moterystės sakramentą, o taipogi ir jau sukurtoms krikščioniškoms šeimoms.

Išleido Tėvų Pranciškonų spaustuvė Brooklyne, U. A. V-bėse.

Dr. E. Norvaišienė

Stasys Yla — Ateitininkų Vadovas. Išleido Ateitininkų Federacija prel. Konstantino Vasio lėšomis Ateitininkų sukakties 1910-1960 metais. Spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Pulgis Andriušis — Rojaus Vartai. "Nidos" Knygų Klubo leidinys Nr. 28. Jumoristinio bei groteskinio pobūdžio kaimo vaizdai. "Nidos" adresas: ½ Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain.

Vladas Ramojus — Lenktynės su Šėtonu. Karo nuotykiai. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Spaudė "Draugo" spaustuvė Chicagoje. Kaina $3.

Ignas Šeinius — Vyskupas ir velnias. Apysakos. 1959 m. Viršelis Ados Korsakaitės. Išleido "Lietuvių Dienų" leidykla Los Angeles, Calif. Kaina $3.

Juozas Kralikauskas — Šviesa lange. Romanas. "Nidos" Knygų Klubo leidinys Nr. 29. Išeivių tremtinių gyvenimo vaizdas Kanados aukso kasyklose.

Algirdas Gustaitis — Algis Trakys ir Taksiukas Šleivys. Jų nuotykiai Lietuvos kaime. Kova su Gaidžiu. Dailininkas Vytautas Stasiūnaitis. 1959 m. Lietuviško filmo 50-siais metais. "Lietuvių Dienų" leidinys. 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, California. Vaikų pasiskaitymui labai meniškai išleista knygelė. Kaina nepažymėta. Didelio formato.

"Gintaras" — Čikagos Lituanistinės mokyklos 1960 m. metraštis. Redagavo IV laidos abiturientai globojant mokytojams D. Veliškai ir A. Dunduliui.

Gražus, meniškai išleistas leidinys, kuriame yra IV-sios laidos abiturien-

tų nuotraukos ir jų pačių straipsniai lituanistiniais klausimais.

Spaudė M. Morkūno sptustuvė — 6051 So. Ashland Ave., Chicago 36, Ill. Tiražas 800 egz. Viršelis A. Bičiūno.

VII-ji Kanados Lietuvių Diena. Torontas, 1960 m. Viršelis dail. T. Valiaus. Kanados Liet. Bendruomenės Toronto apylinkės leidinys.

Rašo: Gediminas Galva — "Lietuvių tautos Golgota", J. Matulionis — "Revoliucija ar okupacija", dr. Adolfas Šapoka "Žalgiris 1940-1960". Atspausdinti visi KLB statutai bei organizacijų adresai. Kaina $2.

Juozas Masilionis — Lietuvių literatūra III ir IV dalis. Trumpas lietuvių literatūros kursas su chrestomatija augšt. lituanistinės mokyklos VIII klasei. Šiame vadovėlyje apžvelgiama spaudos draudimo ir mūsų klasikinė literatūra. Iliustruota ir su žemėlapiais. Virš 400 psl. Vieno tomo kaina $4. Užsisakyti galima: Vadovėlių leidimo komisija, 5620 So. Clermont Ave., Chicago 36, Ill., USA. Išleido Marija ir Antanas Rudžiai.

Mykolas Biržiška — Dėl mūsų sostinės. Nidos klubo leidinys Nr. 30. Kaina $2. Vilniaus darbo atsiminimų metrika. Memuarinė bei istorinė medžiaga.

Leonardas Andriekus — Saulė kryžiuose, eilėraščiai. Brooklynas, 1960 m. Tėvų pranciškonų leidinys. Viršelis ir iliustracijos dail. T. Valiaus.

Vitalija Bogutaitė — Veidrodis jūros dugne, eilėraščiai. "Ateities" leidinys, 58 psl. Kaina nepažymėta.

Pulgis Andriušis — Rojaus vartai. Nidos knygų klubo leidinys Nr. 28. 1958 m. Kaina $3. Humoristinio pobūdžio apysaka.

Laiškai Lietuviams — rugpjūčio, rugsėjo, spalio ir lapkričio nr. Prenumerata metams $3.

Ateitis — Jubilėjiniai 1960 m. — liepos-rugpjūčio, rugsėjo ir spalio mėn. nr. Prenumerata metams $5. Adresa: "Ateitis", 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, NY, USA.

Lietuvių Dienos — iliustruotas kultūros žurnalas. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, California, USA. Prenumerata metams $6.

Eglutė — vaikų laikraštis. Metams $4. Adresas: Immaculate Conseption Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn., USA.

Moterų Dirva. Adresas: 205 Luelde St., South Bend 14, Indiana, USA. Prenumerata $2.50 metams.

Studentų gairės. Adresas: 6841 So. Oakley Ave., Chicago 36, Ill. USA.

Jaunimo žygiai. Adresas: 560 Grant Ave, Brooklyn 8, N.Y., USA.

žurnalui aukojo

KLK Moterų D-jos šv. Jono parapijos skyrius, Toronto, Ont., $31.00,
Oželienė S., Chicago, Ill., $1.00.

Garbės prenumeratos

Dobrovolskienė V., Chicago, Ill.,
Narbutienė O., Excelsior Springs,
Šlekienė K., Toronto, Ont.,
Žumbakienė S., Chicago, Ill.

Afrikietės moters misija

Šiais laikais, kada Afrika vis labiau ir labiau atbunda moderniam gyvenimui, katalikiškas pasaulis giliai jaučia šio naujo judėjimo reikšmę ir tam yra didžiai atydus. Šv. Tėvas Pijus XII-sis Enciklikoje Fidei Donum yra pasakęs, kad — "dabar, kai Afrika atsiveria naujam gyvenimui, ji išgyvena pačius pavojingiausius ir rimčiausius savo likimo momentus".

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija (UMOFC) nuolat būdama arti pačių aktualiausių gyvenimo problemų — p.m. liepos mėn. 15-25 d.d. suorganizavo Lomėje (Togo) studijų dienas afrikietėms moterims. Šios studijų dienos buvo globojamos UNESCO ir tai buvo pirmas tarptautinio bei platesnio pobūdžio suvažiavimas afrikietėms moterims, suruoštas Afrikos kontinente. Dalyvavo katalikės moterys iš 10-ties Afrikos teritorijų: Cameruno, Belgų Congo, Prancūzų Congo, Gvinėjos, Nigerijos, Ghanos, Togo ir kt. Dalis jų atliko ilgą kelionę (trijų dienų ir daugiau), kol pasiekė suvažiavimo vietą.

Studijų dienos pradėtos iškilmingomis pamaldomis Lomės Katedroje, kurias atlaikė J.E. Mgr. Strebler — Lomės arkivyskupas.

Iškilmingame studijų dienų atidaryme svarbiausias kalbas pasakė Togos ministeris pirmininkas Sylvanus Olympio, UMOFC pirmininkė p-lė M. du Rostu, UNESCO atstovė p. Griffin ir kt. Augštųjų svečių tarpe matėsi net šeši Afrikos vyskupai: Mgr. Parisot, Mgr. Jougbare, Mgr. Amssah, Mgr. Champagne, Mgr. Bewers, Mgr. Aggey.

Šių studijų dienų pagrindinė tema: "Afrikietės katalikės moters misija". Dešimties dienų bėgyje buvo nuodugniai išnagrinėta šių dienų Afrikos moters padėtis ir uždaviniai, kurie jos laukia artimiausioje ateityje. Studijų dienų paskaitos ir darbai buvo suskirstytos sekančiai:

— Jaunos afrikietės paruošimas jos misijai (paskirai ūkininkaitės, miestietės, moksleivės, jaunos mergaitės profesinis paruošimas ir kt.);

— Afrikietė moteris (žmona, vienīša moteris, motina - vaikų ir jaunuolių auklėtoja);

— Socialinė ir visuomeninė afrikietės moters rolė;

— Bendruomeniniai moters uždaviniai (parapijinė bendruomenė ir kt.);

— Krikščioniškas afrikietės moters auklėjimas.

Iš 29 šiose studijų dienose skaitytų paskaitų (paraleliai anglų ir prancūzų kalbomis): 14 laikytos pačių afrikiečių moterų; 7 Afrikos dvasiškijos atstovų; 2 afrikiečių vyrų ir tik 6 laikytos europiečių.

Šis didelis skaičius paskaitų, paruoštų pačių afrikiečių moterų rodo pilną jų brandumą svarstant Afrikos šių dienų gyvenimo svarbiausias problemas bei nusako jų gyvą norą sąmoningai ir turiningai tą gyvenimą gyventi. Dauguma paskaitų buvo paruoštos remiantis gautomis ankietomis (psichologiniais ir socialiniais klausimais). Šios buvo išsiuntinėtos įvairioms Afrikos teritorijoms jau keletą mėnesių pirmyn ir į jas afrikietės moterys labai konkrečiai ir išsamiai atsakė.

Be skaitytų paskaitų, laike šių studijų dienų buvo dar sudarytos specialios darbo komisijos, kuriose buvo diskutuojami ir aptariami visi afrikietėms katalikėms rūpimi klausimai. Be anksčiau suminėtų problemų, ypatingai buvo iškeltas šeimyninės autonomjios bei moters gerbimo klausimas. Afrikoje dar ir šiandieną dažniausiai moteris - žmona nėra laikoma kaipo vyro gyvenimo draugė, ji yra tik jo vaikų motina, o ir šie priklauso ne jai, bet vyro šeimos (jo tėvų ir kitų) pusei. Taip pat buvo griežtai pasisakyta prieš poligamiją, kuri yra dar plačiai įsišaknijusi Afrikoje ir kuri yra didelė žaizda afrikiečių šeimos gyvenime bei didelė kliūtis šeimyninio gyvenimo evoliucijai.

Nemažas skaičius iš šių studijų dienų paskaitų buvo skirtas plačiai visuomenei ir jose skaitlingai dalyvavo taip pat vyrai afrikiečiai. Pvz. viena šių paskaitų nagrinėjo vyro bei tėvo rolę afrikiečių krikščioniškame šeimos gyvenime.

Studijų dienų pabaigoje išneštos turiningos rezoliucijos, kuriomis labai konkrečiai pasisakyta afrikietės katalikės moters misijos klausimais. Ypatingai ryškiai pasisakyta šeimyninio bei socialinio gyvenimo problemomis, jaunos mergaitės ūgdymo klausimais ir t.t. Štai viena tokių rezoliucijų ištrauka: "Kongresistės reikalauja, kad monogaminės ir nenutraukiamos bei laisvu noru sudarytos vedybos būtų pripažintos kaipo vienintelės, tokiu būdu pagerbiant visus dieviškus ir žmogiškus įstatymus. Šios vedybos yra vienintelės, kurios užtikrina vyro ir žmonos laimę, gerą vaikų auklėjimą harmoningoje šeimos atmosferoje, yra vienintelės, kurios paruošia aktingas ir sveikas generacijas — būtinas Afrikai realizuojant savo naują paskirtį."

Šių ilgų studijų dienų proga taip pat suruoštos ir įvairios manifestacijos - folkloriniai vakarai, chorų koncertai, vaidinimai, parodos ir t.t.

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija, suorganizavusi šį platų suvažiavimą, labai jautriai pajuto, kaip labai jis buvo reikalingas šiuo metu ir kaip jis buvo laukiamas afrikiečių katalikių moterų. Šis suvažiavimas drauge dar kartą parodė Katalikų Bažnyčios universalumą bei visų katalikų karštą troškimą įgyvendinti Kristaus žodžius: "Eikite mokyti visas tautas".

Paminėtina ir tai, kad šiame suvažiavime nebuvo užmiršta ir Tylos Bažnyčia. Prisimindamos tikinčiuosius už geležinės uždangos, afrikietės katalikės moterys susibūrė Kryžiaus Keliams, kuriuos einant buvo melstasi (vadovaujant J.E. Lomės arkivyskupui Strebler) už kenčiančius komunizmo vergijoje.

B. Šlepetytė-Venskuvienė